

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

**Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

**Ανάλυση προϋπολογισμού και απολογισμού των ΟΤΑ με τη χρήση
χρηματοοικονομικών δεικτών – Μελέτη περίπτωσης του Δήμου
Ακτίου Βόνιτσας για τη περίοδο 2011 - 2017**

Αλατζόγλου Αθανάσιος

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2018

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

**Interuniversity Interdepartmental
Master Program in
«Local and Regional Government and Development»**

**Analysis of Budget and Report of Local Authorities by Using
Financial Ratios - Case Study Municipality of Aktion Vonitsa for the
period from 2011 until 2017**

Alatzoglou Athanasios

Thessaloniki, September 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου κ. Δρογαλά Γεώργιο για την επίβλεψη, καθοδήγησή και αμέριστη βοήθεια που μου προσέφερε σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την προϊσταμένη της οικονομικής υπηρεσίας του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας κ. Μπαλατσούρα Σπυριδούλα καθώς και την προϊσταμένη διοικητικών υπηρεσιών κ. Πρωτόπαπα Λαμπρινή για την παροχή όλων των απαραίτητων πληροφοριών, στοιχείων και διευκρινίσεων.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ορκωτούς ελεγκτές λογιστές του Δήμου για τις χρήσιμες οικονομικές πληροφορίες που μου έδωσαν.

Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ στην σύζυγο μου Άννη Σεργιανίτη που με την συμπαράσταση, την υπομονή και τη βοήθεια της σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος κατάφερα να φτάσω ως το τέλος του.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι Δήμοι είναι οργανισμοί, αυτοδιοικούμενοι, οικονομικά αυτοτελείς, έχουν δική τους οικονομική διοίκηση και καταρτίζουν τον δικό τους προϋπολογισμό.

Ο προϋπολογισμός αποτελεί θεμελιώδη λίθο της δημόσιας λογιστικής και ένα στρατηγικό εργαλείο για την ορθή λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς ενσωματώνει ποσοτικοποιημένα, το «όραμα» τους, τους στόχους τους και τις διαδικασίες επίτευξής τους.

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στην χρηματοοικονομική ανάλυση του προϋπολογισμού και του απολογισμού του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας, με τη χρήση αριθμοδεικτών, για το διάστημα από το 2011 έως και το 2017.

Σκοπός της εργασίας είναι, να παρουσιαστεί η εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης του Δήμου από την σύσταση του έως και σήμερα, να εντοπιστούν οι αστοχίες στη σύνταξη του προϋπολογισμού και οι αποκλίσεις που προκύπτουν κατά την εκτέλεση του και να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα προκειμένου να βελτιωθεί ο σχεδιασμός και η εκτέλεση του προϋπολογισμού με βάση τις πραγματικές οικονομικές συνθήκες που επικρατούν τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι προϋπολογισμοί του Δήμου αποκλίνουν από τους απολογισμούς τους σε όλα τα έτη της έρευνας και χρήζουν βελτίωσης τόσο στη σύνταξη τους όσο και στη παρακολούθησή τους.

Λέξεις κλειδιά: Προϋπολογισμός, Απολογισμός, Δήμοι, Χρηματοοικονομική Ανάλυση, Αριθμοδείκτες

ABSTRACT

Municipalities are self-governed, financially independent organizations that have their own financial administration and their own budget.

The budget is the cornerstone of public accountancy and a strategic tool for the proper functioning of Local Authorities, as it integrates quantitatively, their "vision", their objectives and the procedures for their achievement.

This diploma thesis focuses on the financial analysis of the budget and the report of the Municipality of Aktion Vonitsa, by using financial analysis ratios, for the period from 2011 until 2017.

The aim of this diploma thesis is to present the financial situation of the Municipality from its establishment up to today, to identify the failings in the drafting of the budget and the deviations resulting from its implementation and to draw useful conclusions in order to improve the design and the implementation of the budget based on the real economic conditions prevailing in our country in recent years. The results of the survey showed that the budgets deviate from their accounts in all years of the survey and they need improvement in both their compilation and their monitoring.

Key words: Budget, Report, Municipalities, financial analysis, financial analysis ratios

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ABSTRACT	2
1.1 Εισαγωγή - Στόχοι – Μεθοδολογία	7
1.2 Δομή της εργασίας.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : Θεωρητική προσέγγιση.....	10
2.1 Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ Βαθμού.....	10
2.2 Οικονομικές Καταστάσεις των Δήμων.....	11
2.3 Προϋπολογισμός των ΟΤΑ Α΄ βαθμού	12
2.3.1 Η έννοια και το περιεχόμενο του προϋπολογισμού.....	13
2.3.2 Γενικές αρχές που διέπουν τον προϋπολογισμό	14
2.3.3 Η δομή του προϋπολογισμού.....	16
2.3.4 Διαδικασία Κατάρτισης, Ψήφησης και Έγκρισης του Προϋπολογισμού.....	19
2.4 Ταμειακός απολογισμός	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Αριθμοδείκτες	21
3.1 Δείκτες δομής εσόδων – εξόδων	22
3.1.1 Δείκτης αυτονομίας	22
3.1.2 Δείκτης αστάθειας	23
3.1.3 Δείκτης ανεξαρτησίας	23
3.1.4 Δείκτης εξάρτησης	23
3.1.5 Δείκτης απαιτήσεων	24
3.1.6 Δείκτης χρηματικού υπολοίπου.....	24
3.1.7 Δείκτης λειτουργικών δαπανών.....	24
3.1.8 Δείκτης επενδύσεων	25
3.1.9 Δείκτης υποχρεώσεων	25
3.2 Δείκτες εσόδων και εξόδων ανά κάτοικο	25
3.2.1 Δείκτης συνολικών εσόδων ανά κάτοικο	25
3.2.2 Δείκτης συνολικών εξόδων ανά κάτοικο.....	26
3.2.3 Δείκτης επιβάρυνσης δημοτών.....	26
3.2.4 Δείκτης επιβάρυνσης ανταποδοτικών εσόδων ανά κάτοικο.....	26
3.2.5 Δείκτης εξόδων χρήσης ανά κάτοικο	26

3.2.6	Δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο	27
3.2.7	Δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο	27
3.3	Δείκτες οικονομικής επίδοσης.....	27
3.4	Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού.....	28
3.4.1	Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τις δαπάνες	28
3.4.2	Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τα έξοδα χρήσης.....	29
3.4.3	Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τον αριθμό των απασχολουμένων ..	29
3.5	Δείκτες συσχέτισης εσόδων και εξόδων.....	29
3.5.1	Δείκτης επιχορηγήσεων ως προς τις δαπάνες.....	29
3.5.2	Δείκτης κάλυψης λειτουργικών εξόδων από τα τακτικά έσοδα.....	29
3.5.3	Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού	30
3.5.4	Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων	30
3.5.5	Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων.....	30
3.5.6	Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας.....		31
4.1	Ο Δήμος Ακτίου – Βόνιτσας	31
4.2	Αριθμοδείκτες δομής εσόδων – εξόδων	34
4.3	Αριθμοδείκτες εσόδων και εξόδων ανά κάτοικο.....	43
4.4	Αριθμοδείκτες Οικονομικής επίδοσης	50
4.5	Αριθμοδείκτες ανθρώπινου δυναμικού	55
4.6	Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων – εξόδων	59
4.7	Ποσοστό εκτέλεσης του Προϋπολογισμού	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : Συμπεράσματα – Προτάσεις.....		71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ		77
Π1. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΕΞΟΔΩΝ.....		77
Π2. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ.....		78
Π3. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ.....		79
Π4. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ.....		80
Π5. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ.....		81
Π6. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΣΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011-2017.....		82
Π7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΞΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 -2017		83
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		84

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1: Η γενική μορφή του προϋπολογισμού των Δήμων	17
Πίνακας 2.2: Υπηρεσίες των Δήμων που κατανέμονται οι δαπάνες ανά κωδικό	18
Πίνακας 2.3: Διαδικασία κατάρτισης, ψήφισης και έγκρισης προϋπολογισμού	19
Πίνακας 2.4: Μορφή κατά στήλες του ταμειακού απολογισμού εσόδων	21
Πίνακας 2.5: Μορφή κατά στήλες του ταμειακού απολογισμού δαπανών	21
Πίνακας 4.1: Διάρθρωση υπηρεσιών – κατανομή προσωπικού.....	32
Πίνακας 4.2 Δείκτης αυτονομίας.....	34
Πίνακας 4.3: Δείκτης αστάθειας.....	35
Πίνακας 4.4: Δείκτης ανεξαρτησίας.....	36
Πίνακας 4.5: Δείκτης εξάρτησης	37
Πίνακας 4.6: Δείκτης απαιτήσεων	38
Πίνακας 4.7: Δείκτης χρηματικού υπόλοιπου	39
Πίνακας 4.8: Δείκτης λειτουργικών δαπανών.....	40
Πίνακας 4.9: Δείκτης επενδύσεων	41
Πίνακας 4.10: Δείκτης υποχρεώσεων.....	42
Πίνακας 4.11: Πληθυσμός Δήμου Ακτίου Βόνιτσας	43
Πίνακας 4.12: Δείκτες εσόδων ανά κάτοικο	44
Πίνακας 4.13: Δείκτες εξόδων ανά κάτοικο	47
Πίνακας 4.14: Δείκτες οικονομικής απόδοσης εσόδων.....	50
Πίνακας 4.15: Δείκτες οικονομικής απόδοσης εξόδων	53
Πίνακας 4.16: Αριθμός προσωπικού Δήμου Ακτίου Βόνιτσας	55
Πίνακας 4.17: Κόστος απασχόλησης Δήμου Ακτίου Βόνιτσας	55
Πίνακας 4.18: Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού	57
Πίνακας 4.19: Δείκτης κόστους απασχόλησης προς αριθμό απασχολούμενων	58
Πίνακας 4.20: Δείκτης επιχορηγήσεων προς τα συνολικά έξοδα	59
Πίνακας 4.21: Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους	60
Πίνακας 4.22: Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού	61
Πίνακας 4.23: Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων	62
Πίνακας 4.24: Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων.....	63
Πίνακας 4.25: Δείκτης ς αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων	64
Πίνακας 4.26: Συνοπτική κατάσταση εκτέλεσης προϋπολογισμού των εσόδων Δήμου Ακτίου Βόνιτσας 2011-2017.....	66

Πίνακας 4.27: Συνοπτική κατάσταση εκτέλεσης προϋπολογισμού των δαπανών Δήμου Ακτίου Βόνιτσας 2011-2017	68
--	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 4.1 Δείκτης αυτονομίας	35
Διάγραμμα 4.2: Δείκτης αστάθειας	35
Διάγραμμα 4.3: Δείκτης ανεξαρτησίας	36
Διάγραμμα 4.4: Δείκτης εξάρτησης	38
Διάγραμμα 4.5: Δείκτης απαιτήσεων	38
Διάγραμμα 4.6: Δείκτης χρηματικού υπόλοιπου.....	39
Διάγραμμα 4.7: Δείκτης λειτουργικών δαπανών.....	41
Διάγραμμα 4.8: Δείκτης επενδύσεων	41
Διάγραμμα 4.9: Δείκτης υποχρεώσεων	42
Διάγραμμα 4.10: Δείκτης συνολικών εσόδων ανά κάτοικο	44
Διάγραμμα 4.11: Δείκτης επιβάρυνσης δημοτών.....	44
Διάγραμμα 4.12: Δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο.....	45
Διάγραμμα 4.13: Δείκτης ανταποδοτικών εσόδων ανά κάτοικο	45
Διάγραμμα 4.14: Δείκτης συνολικών εξόδων ανά κάτοικο.....	47
Διάγραμμα 4.15: Δείκτης εξόδων χρήσης ανά κάτοικο	48
Διάγραμμα 4.16: Δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο	48
Διάγραμμα 4.17: Δείκτης βεβαιωθέντων εσόδων προς προϋπολογισθέντων εσόδων	51
Διάγραμμα 4.18: Δείκτης εισπραχθέντων εσόδων προς βεβαιωθέντα έσοδα	51
Διάγραμμα 4.19: Δείκτης εισπραχθέντων εσόδων προς προϋπολογισθέντων εσόδων	52
Διάγραμμα 4.20: Δείκτης ενταλθέντων εξόδων προς προϋπολογισθέντα έξοδα	53
Διάγραμμα 4.21: Δείκτης πληρωθέντων εξόδων προς προϋπολογισθέντα έξοδα.....	54
Διάγραμμα 4.22: Δείκτης πληρωθέντων εξοδων προς ενταλθέντα έξοδα	54
Διάγραμμα 4.23: Αριθμός προσωπικού.....	56
Διάγραμμα 4.24: Κόστος απασχόλησης.....	56
Διάγραμμα 4.25: Δείκτης ανθρώπινου δυναμικού	57
Διάγραμμα 4.26: Κόστος απασχόλησης προς αριθμό απασχολούμενων	58
Διάγραμμα 4.27: Δείκτης επιχορηγήσεων προς τα συνολικά έξοδα	60
Διάγραμμα 4.28: Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους.....	61
Διάγραμμα 4.29: Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού	62
Διάγραμμα 4.30: Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων	63
Διάγραμμα 4.31: Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων	64
Διάγραμμα 4.32: Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων.....	65

Διάγραμμα 4.33: Ποσοστό εκτέλεσης προϋπολογισμού εσόδων.....	67
Διάγραμμα 4.34: Ποσοστό εκτέλεσης προϋπολογισμού δαπανών.....	69

Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή – Στόχοι - Δομή εργασίας

1.1 Εισαγωγή - Στόχοι – Μεθοδολογία

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), αποτελούν στις μέρες μας τον πιο σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη τόσο της τοπικής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης όσο και της κοινωνικής ευημερίας και της κοινωνικής συνοχής. Μέσω των Ο.Τ.Α. οι πολίτες έρχονται σε πρώτη επαφή με την κεντρική διοίκηση, αντιμετωπίζουν τα προβλήματα και τις στρεβλώσεις των υπηρεσιών και ο βαθμός ικανοποίησης τους εξαρτάται από το βαθμό της οργάνωσης και διοίκησης των υπηρεσιών τους.

Για την αποτελεσματική όμως άσκηση διοίκησης στην πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση απαιτείται η κατά το δυνατόν πληρέστερη εικόνα της κατάστασης του οργανισμού και των βασικότερων λειτουργιών του. Ένα αποτελεσματικό και αξιόπιστο εργαλείο που μας επιτρέπει να έχουμε πλήρη εικόνα της χρηματοοικονομικής κατάστασης ενός δήμου είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες. Με τους χρηματοοικονομικούς δείκτες (αριθμοδείκτες) είναι εφικτή η διαγνωστική ανάλυση της οικονομικής κατάστασης ενός Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η συλλογή χρήσιμων πληροφοριών που μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε εάν έχουν την δυνατότητα να ανταπεξέρχονται στις υποχρεώσεις τους και εάν μπορούν να χρηματοδοτούν τη λειτουργία τους

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας από την σύσταση του έως και το 2017. Η ανάλυση της οικονομικής κατάστασης θα πραγματοποιηθεί με την χρήση των κατάλληλων χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι επεξεργάζονται τα σημαντικότερα στοιχεία του προϋπολογισμού και του αντίστοιχου απολογισμού του Δήμου τόσο σε ετήσια βάση όσο και σε βάθος επταετίας. Στόχος της εργασίας είναι μέσα από τη διαδικασία σύγκρισης των προϋπολογισμών και των απολογισμών του Δήμου να διαπιστωθούν οι τυχόν αποκλίσεις που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης τους έτσι

ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα και να διατυπωθούν προτάσεις για την αποτελεσματικότερη οικονομική λειτουργία του Δήμου.

Η άντληση των οικονομικών καταστάσεων αλλά και όλων των στοιχείων που ήταν απαραίτητα προκειμένου να ολοκληρωθεί η έρευνα έγιναν από την αρμόδια οικονομική και διοικητική υπηρεσία του Δήμου.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν είναι έγκυρα καθώς όλα τα στοιχεία είναι ψηφισμένα από το Δημοτικό Συμβούλιο, εγκεκριμένα από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και ελεγμένα από ορκωτούς λογιστές. Επίσης έχουν γίνει όλες οι απαραίτητες δημοσιεύσεις που απαιτεί ο νόμος τόσο στην ιστοσελίδα του Δήμου όσο και στη Διαύγεια.

Το μέσο ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών και την κατασκευή γραφημάτων είναι το πρόγραμμα Microsoft EXCEL του Ms Office.

1.2 Δομή της εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από τα ακόλουθα κεφάλαια: το πρώτο κεφάλαιο, στο οποίο γίνεται εισαγωγή σχετικά με τη χρησιμότητα των αριθμοδεικτών, ανάλυση του στόχου και του σκοπού τη παρούσας έρευνας και τέλος αναφορά στη μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί και τη διάρθρωση της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η θεωρητική προσέγγιση της εργασίας. Γίνεται μια εισαγωγή στην έννοια του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος και στις υποχρεωτικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις που οφείλουν να τηρούν οι Δήμοι. Επίσης αναλύεται η έννοια του προϋπολογισμού, η δομή του, οι τύποι του και ο ταμειακός απολογισμός του.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν βάσει των στοιχείων των προϋπολογισμών και των απολογισμών, ομαδοποιημένοι σε πέντε διαφορετικές κατηγορίες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης. Υπολογίζονται οι αριθμοδείκτες με βάση τα προϋπολογιστικά και απολογιστικά στοιχεία του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας για την περίοδο 2011 – 2017 τόσο σε ετήσια βάση όσο και κατά μέσο όρο των επτά εξεταζόμενων περιόδων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, αναφέρονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν μετά από την οικονομική ανάλυση του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας και διατυπώνονται προτάσεις για την βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων του Δήμου.

Τέλος, στο παράρτημα της εργασίας, περιλαμβάνονται οι καταστάσεις για την περίοδο 2011 – 2017 με τους αριθμοδείκτες: δομής εσόδων και εξόδων, εσόδων και εξόδων ανά κάτοικο, οικονομικής επίδοσης, ανθρώπινου δυναμικού και συσχέτισης εσόδων – εξόδων. Επίσης συμπεριλαμβάνονται οι συνοπτικές καταστάσεις προϋπολογισμού και απολογισμού των εσόδων και εξόδων για όλη την εξεταζόμενη περίοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Θεωρητική προσέγγιση

2.1 Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ Βαθμού

Με το Ν. 1065/1080 (ΦΕΚ 168 Α΄), ο οποίος αποτελεί ουσιαστικά τον πρώτο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα, τις τρεις κωδικοποιήσεις του που ακολούθησαν (π.δ. 75/1985 (ΦΕΚ 27 Α΄), 323/1989 (ΦΕΚ 146 Α), και 410/1995 (ΦΕΚ 231 Α΄), καθώς και μια πληθώρα νομοθετημάτων, τα οποία είχαν άλλοτε συστηματικό και άλλοτε αποσπασματικό χαρακτήρα, διαμορφώθηκε σταδιακά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει την οργάνωση και λειτουργία των σημερινών δήμων.

Επιστέγασμα όλων αυτών των προσπαθειών ήταν ο τελευταίος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, ο οποίος πραγματοποίησε σημαντικές τομές στην οργάνωση και τη λειτουργία τους και ισχύει μέχρι και σήμερα. Η λειτουργία των ΟΤΑ Α' Βαθμού πλέον ρυθμίζεται από τις διατάξεις του Ν. 3463/2006 (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων) τα νομοθετήματα, τις Υπουργικές Αποφάσεις και τις εγκυκλίους που εκδόθηκαν μετά την ψήφισή του και φυσικά από το Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα "Καλλικράτης").

Το Πρόγραμμα «Καλλικράτης» δόμησε την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση με λιγότερους αλλά ισχυρότερους δήμους σε όλη την Ελλάδα. Οι δήμοι και οι κοινότητες από 1034 (Ν. 2539/1997-Καποδίστριας) περιορίστηκαν σε 325. Σκοπός ήταν οι νέοι δήμοι να μπορούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις, αξιοποιώντας την τεχνολογία και τις νέες μεθόδους.

Το πρόγραμμα «Καλλικράτης» έθεσε, σε μεγάλο βαθμό, τις βάσεις και διαμόρφωσε εν μέρει τις διοικητικές και οργανωτικές προϋποθέσεις, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συγκρότηση ισχυρότερων τοπικών επιχειρησιακών μονάδων και να προετοιμαστούν οι «θεσμικές υποδοχές» ενός τοπικού και περιφερειακού διοικητικού μοντέλου, που θα μπορεί να αποτελέσει αντίβαρο απέναντι σε ένα συγκεντρωτικό κεντρικό κράτος.

Οι Δήμοι είναι ανεξάρτητα νομικά πρόσωπα που συστήνονται από το κράτος, με δική τους οργάνωση, προσωπικό και περιουσία που διοικούνται από αιρετούς εκπροσώπους των τοπικών κοινωνιών και ασκούν την εξουσία τους στο πλαίσιο της δράσης και της αποστολής της αντίστοιχα εδαφικής προσδιορισμένης μονάδας (Μακρυδημήτρης, 2008).

Αρμοδιότητα και αποστολή των Δήμων αποτελεί η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων της περιφέρειας τους με σκοπό την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας (Άρθρο 102 Ν.3463/2006).

Αναφορά πρέπει να γίνει και στον πολύ πρόσφατο πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι», Ν.4555/18 (ΦΕΚ 133^Α/18), όπου γίνεται προσπάθεια να πραγματοποιηθούν οι παρακάτω σημαντικές αλλαγές στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ βαθμού:

- Η πρόβλεψη κατηγοριών των δήμων.
- Η εκλογική διαδικασία και το εκλογικό σύστημα για την ανάδειξη των δημοτικών αρχών.
- Η εποπτεία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Η ενίσχυση των θεσμών συμμετοχής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση – Δημοτικά δημοψηφίσματα.
- Η Δημοτική διαμεσολάβηση.
- Ο σχεδιασμός και οργάνωση της διαδικασίας ανακαθορισμού αρμοδιοτήτων και διαδικασιών μεταξύ κρατικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.2 Οικονομικές Καταστάσεις των Δήμων

Οι οικονομικές καταστάσεις των Δήμων με βάση το Απλογραφικό Λογιστικό των ΟΤΑ είναι οι ακόλουθες: Ο προϋπολογισμός, ο ταμειακός απολογισμός και οι τριμηνιαίες καταστάσεις εκτέλεσης του προϋπολογισμού.

Οι οικονομικές καταστάσεις που καλούνται να δημοσιεύσουν οι Δήμοι βάσει του ΠΔ.315/1999 είναι οι ακόλουθες: ο Ισολογισμός, η Κατάσταση Αποτελεσμάτων

Χρήσης, ο Πίνακας Διάθεσης των Αποτελεσμάτων, η Κατάσταση Λογαριασμού της Γενικής Εκμετάλλευσης και το Προσάρτημα Ισολογισμού.

Με την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων επιτελείται μία σημαντική λειτουργία μετατροπής πολυποίκιλων στοιχείων από απλούς αριθμούς σε χρήσιμες πληροφορίες (Νιάρχος, 2004).

Βασικός στόχος της ανάλυσης λογιστικών καταστάσεων είναι η διευκόλυνση της λήψης αποφάσεων οι οποίες αφορούν την αποτελεσματική κατανομή οικονομικών πόρων (Γκίκας, 2002).

Οι βασικοί σκοποί οι οποίοι επιδιώκονται μέσα από την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων είναι:

- Η αποτύπωση της επίδοσης των Δήμων κατά το παρελθόν ώστε να βγουν συμπεράσματα για το αν ήταν αποδοτικοί ή όχι.
- Η ανάλυση και η εκτίμηση του παρόντος ώστε να υπάρξουν συμπεράσματα για την παροντική οικονομική κατάσταση των Δήμων και
- Οι προβλέψεις για το μέλλον οι οποίες θα βασίζονται στις πληροφορίες του παρελθόντος και του παρόντος.

Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, στους Δήμους αλλά και γενικότερα στο Δημόσιο τομέα, αποτελεί ένα εργαλείο στα χέρια της διοίκησης με σκοπό, τον εντοπισμό των κύριων δυνάμεων και αδυναμιών, την παρακολούθηση της απόδοσης και της δραστηριότητας τους σε τακτική βάση και το σχεδιασμό των μελλοντικών δράσεων και την ανάπτυξη της στρατηγικής τους σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο.

2.3 Προϋπολογισμός των ΟΤΑ Α΄ βαθμού

Ο προϋπολογισμός αποτελεί πολύτιμο εργαλείο βραχυπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου προγραμματισμού και ελέγχου όχι μόνο στις ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά και στο δημόσιο τομέα. Ιδιαίτερα στους δήμους όπου μέσα από συγκεκριμένους και περιορισμένους, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, πόρους πρέπει να ασκηθούν όλες

οι θεσμοθετημένες και μη αρμοδιότητες τους. Το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια οι δήμοι προχωρούσαν σε σύνταξη πλασματικών προϋπολογισμών, οδήγησε την ηγεσία του Υπουργείου Εσωτερικών στη σύσταση του «Παρατηρητηρίου Οικονομικής αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α.» το οποίο είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της ορθής εκτέλεσης του Προϋπολογισμού και της οικονομικής πορείας των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων, με στόχο την κατάρτιση ρεαλιστικών προϋπολογισμών (Άρθρο 4 Ν.4111/2013). Αυτό αποδεικνύει τη σημαντικότητα της κατάρτισης αλλά και της εκτέλεσης ενός ρεαλιστικού προϋπολογισμού, όχι μόνο σε τοπικό αλλά και σε κεντρικό επίπεδο, από το σύνολο των δήμων της ελληνικής επικράτειας.

2.3.1 Η έννοια και το περιεχόμενο του προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 155-162 του Ν.3463/06 (νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων) καθώς και τις διατάξεις του άρθρου 1 του ΒΔ 17-5/15-6-59, ο Προϋπολογισμός των ΟΤΑ Α' Βαθμού αποτελεί τη διοικητική απόφαση με την οποία προσδιορίζονται τα έσοδα και τα έξοδα για ένα οικονομικό έτος, τα οποία κατατάσσονται σε ειδικούς λογαριασμούς κατά κεφάλαια και άρθρα (κωδικούς αριθμούς).

Ο Προϋπολογισμός των Δήμων και Κοινοτήτων περιέχει εξουσιοδότηση για την είσπραξη των εσόδων που εγγράφονται στον Προϋπολογισμό και νομιμοποιεί την εκτέλεση των δαπανών μέσω των εγγεγραμμένων σε αυτών πιστώσεων (Σαββαΐδου, 2009).

Οι κυριότερες ιδιότητες του Προϋπολογισμού είναι:

- πράξη περιοδική που επαναλαμβάνεται κατά ορισμένα τακτά χρονικά διαστήματα
- πράξη πρόβλεψης, αφού προβλέπει για το μέλλον και συγκεκριμένα για ένα οικονομικό έτος, τα έσοδα και τα όρια των εξόδων και
- πράξη προκαταβολικής εξουσιοδότησης, για την είσπραξη των προβλεπόμενων εσόδων και την πραγματοποίηση των εξόδων.

Η φύση του Προϋπολογισμού έχει τριπλή σημασία:

α) δημοσιολογιστική, αφού με τον Προϋπολογισμό χαράσσεται η μελλοντική οικονομική πορεία των Ο.Τ.Α. για ένα χρονικό διάστημα, με τον προσδιορισμό των

αναμενόμενων εσόδων και τον καθορισμό των ορίων των εξόδων και διαμορφώνεται το πλαίσιο για την επίτευξη των σκοπών του, διαμορφώνοντας το δημοσιονομικό πρόγραμμα,

β) οικονομικοπολιτική, αφού η λειτουργία του Προϋπολογισμού για την κάλυψη των αναγκών του Ο.Τ.Α., συνίσταται στην επίτευξη των σκοπών με έναν οικονομικοπολιτικά υπεύθυνο τρόπο, ο οποίος πρέπει να εναρμονίζεται μεταξύ των αναγκών και της κάλυψης αυτών με ορθολογιστικό τρόπο και

γ) δημοσιονομική, με την έννοια ότι ο Προϋπολογισμός δεν αποτελεί απλή λογιστική κατάσταση των προβλέψεων των εσόδων και των εξόδων, αλλά βαρυσήμαντη πράξη, που συνίσταται στον προγραμματισμό και τον συντονισμό των δραστηριοτήτων του Ο.Τ.Α., τη διαμόρφωση της επενδυτικής πολιτικής και τον έλεγχο της λογιστικής ορθότητας, της νομιμότητας και της οικονομικής αποδοτικότητας (Νικολόπουλος, 2009).

2.3.2 Γενικές αρχές που διέπουν τον προϋπολογισμό

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Ν. 2362/1995 (ΦΕΚ 247/τ.Α'/1995) όπως αντικαθίσταται από το άρθρο 7 του Ν.3871/2010 (ΦΕΚ 141/τ.Α'/2010) σε συνδυασμό με το άρθρα 49 του Ν.4270/2014 (ΦΕΚ 143/τ.Α'/22014), οι βασικές αρχές που διέπουν την κατάρτιση των προϋπολογισμών είναι:

i. Αρχή της ετήσιας διάρκειας

Οι δημοσιονομικές πράξεις του προϋπολογισμού αναφέρονται σε ένα οικονομικό έτος που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31 Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους. Η ανωτέρω αρχή δεν εμποδίζει την ανάληψη πολυετών υποχρεώσεων, οι οποίες συνεχίζονται στο επόμενο έτος (άρθρο 49 Ν. 4270/14).

ii. Αρχή της ενότητας και της καθολικότητας

Σύμφωνα με την **αρχή της ενότητας** όλα τα δημόσια έσοδα και τα έξοδα εγγράφονται σε έναν ενιαίο προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με την **αρχή της καθολικότητας**, όλα τα δημόσια έσοδα και έξοδα εμφανίζονται στον προϋπολογισμό. Στον προϋπολογισμό περιλαμβάνονται και τα

αποθεματικά, καθώς και οι εγγυήσεις του δημοσίου και των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων.

Κατά τις αρχές αυτές, κανένα έσοδο και καμία δαπάνη δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εάν δεν αντιστοιχεί σε Κωδικό Αριθμό Εσόδων/Εξόδων (ΚΑΕ) του προϋπολογισμού (**αρχή ενότητας**) καμία δαπάνη δεν μπορεί να αποτελέσει το αντικείμενο ανάληψης ή εντολής πέραν των εγκεκριμένων πιστώσεων (**αρχή καθολικότητας**).

iii. Αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού και της ειδικότητας των πιστώσεων

Τα έσοδα και οι δαπάνες του Προϋπολογισμού προσδιορίζονται με βάση την προκαθορισμένη αναλυτική κωδικοποιημένη ταξινόμηση που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και επικαιροποιείται σε τακτά διαστήματα (αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού). Οι πιστώσεις δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για να εκπληρώσουν άλλη ανάγκη από αυτήν που προσδιορίζεται στον Προϋπολογισμό (άρθρο 51 Ν. 4270/2014) (αρχή της ειδικότητας των πιστώσεων).

iv. Αρχή της ειλικρίνειας και της ακρίβειας

Κάθε οικονομική και δημοσιονομική πρόβλεψη πρέπει να στηρίζεται, στο βαθμό που είναι ευλόγως και πρακτικώς δυνατό, σε πραγματικά στοιχεία, καθώς και να έχουν ληφθεί υπόψη όλα τα ενδεχόμενα και οι κίνδυνοι που δύνανται να έχουν σημαντικές δημοσιονομικές επιπτώσεις.

Σκοπός είναι η αποφυγή πρακτικών υπερεκτίμησης των εσόδων και υποεκτίμησης των δαπανών, προκειμένου να εξωραϊστεί η εικόνα του προϋπολογισμού (άρθρο 33 Ν.4270/2014).

v. Αρχή της δημοσιότητας

Συνοπτική οικονομική κατάσταση του προϋπολογισμού, όπως τελικώς ψηφίσθηκε από το δημοτικό συμβούλιο, αναρτάται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του οικείου

Δήμου και δημοσιεύεται σε μία τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα (άρθρο 266 Ν.3852/2010). Η προαναφερθείσα κατάσταση αναρτάται υποχρεωτικά στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου (άρθρο 266 Ν.3852/2010) αλλά και στη «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» (άρθρο Ν.3861/2010). Αν δεν διενεργηθεί η δημοσίευση στη «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» δεν εκτελείται ο προϋπολογισμός (άρθρο 4 Ν.3861/2010).

vi. Αρχή της ισοσκελίσης

Ο προϋπολογισμός των δήμων οφείλει να είναι ισοσκελισμένος ως προς τα έξοδα και τις δαπάνες, να μην προβλέπει δηλαδή πλεονάσματα ή ελλείμματα (άρθρο 77 Ν. 4172/2013). Το σύνολο των δαπανών πλην των χρεολυσίων, δε μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των εσόδων πλην των δανείων.

2.3.3 Η δομή του προϋπολογισμού

Με τις διατάξεις του άρθρου 15β Ν.3146/2003, όπως κωδικοποιήθηκαν με το άρθρο 155 παρ.2 Ν.3463/2006, ορίζεται ότι «ο τύπος του Προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομίας & Οικονομικών». Σε εκτέλεση αυτού εκδόθηκε η ΚΥΑ 7028/2004 (ΦΕΚ 253τ.Β' /9-2-2004), με την οποία καθορίστηκε ο νέος τύπος Προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. Α' βαθμού, με έναρξη ισχύος από την κατάρτιση του Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2005 έως σήμερα (Νικολόπουλος, 2009).

Οι τροποποιήσεις για την προσαρμογή του Προϋπολογισμού, δεν γίνονται με Προεδρικό Διάταγμα, αλλά με Κοινή Υπουργική Απόφαση. Αυτό αποτελεί σημαντική καινοτομία καθώς το περιεχόμενο του Προϋπολογισμού μπορεί χωρίς γραφειοκρατικές καθυστερήσεις να τροποποιείται και να συμβαδίζει με την ισχύουσα νομοθεσία. Ο νέος τύπος Προϋπολογισμού των ΟΤΑ ενσωματώνει τις θεσμικές αλλαγές που σημειώθηκαν στα έσοδα και στα έξοδα των ΟΤΑ και ταυτόχρονα προσαρμόζει το περιεχόμενό του στις απαιτήσεις του νέου Κλαδικού Διπλογραφικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ (ΠΔ 315/99, ΚΥΑ 4604/05) (Σαββαΐδου και συν, 2008).

Ο Προϋπολογισμός των ΟΤΑ διακρίνεται σε δύο μέρη (Καλλianτάσης και συν, 2009):

- **Προϋπολογισμός εσόδων**
- **Προϋπολογισμός Δαπανών**

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τα έσοδα και το δεύτερο μέρος της δαπάνες συμπεριλαμβανομένου και του Αποθεματικού (0-5, έσοδα και 6-9, δαπάνες). Τα δύο μέρη του προϋπολογισμού πρέπει να είναι ισοσκελισμένα (άρθρο 77 Ν. 4172/2013).

Η ταξινόμηση των εσόδων και των εξόδων κατά τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται με την κατάταξή τους σε κωδικούς αριθμούς, μονοψήφιους, διψήφιους, τριψήφιους και τετραψήφιους αντίστοιχα. Συνοπτικά, ο νέος τύπος Προϋπολογισμού των ΟΤΑ Α' βαθμού εμφανίζεται παρακάτω:

Τα έσοδα διακρίνονται σε:

- Τακτικά. Με σταθερή εμφάνιση, η σταθερότητα της οποίας προβλέπεται θεσμικά. Περιλαμβάνεται το σύνολο σχεδόν των τελών, φόρων, δικαιωμάτων και εισφορών.
- Έκτακτα. Διακρίνονται για τη μη περιοδικότητά τους.
- Έσοδα παρελθόντων ετών που βεβαιώνονται για πρώτη φορά.
- Εισπράξεις δανείων και απαιτήσεων από Π.Ο.Ε.
- Εισπράξεις υπέρ του Δημοσίου και τρίτων και επιστροφές χρημάτων.
- Χρηματικό υπόλοιπο προηγούμενης χρήσης.

Οι δαπάνες διακρίνονται σε:

- Λειτουργικές δαπάνες χρήσης.
- Επενδύσεις.
- Πληρωμές Π.Ο.Ε., λοιπές αποδόσεις και προβλέψεις.
- Αποθεματικό

Πίνακας 2.1: Η γενική μορφή του Προϋπολογισμού των Δήμων

Η γενική μορφή του Προϋπολογισμού

έσοδα	δαπάνες
0-τακτικά	6-έξοδα χρήσης
1-έκτακτα	
2-Από παρελθόντα οικον.έτη-πρωτοβεραιούμενα	7-επενδύσεις
3-εισπράξεις δανείων & απαιτήσεις προηγ.ετών	
4-εισπράξεις υπέρ τρίτων-επιστροφές χρημάτων	8-πληρωμές ΠΟΕ-προβλέψεις
5-χρηματικό υπόλοιπο προηγ.έτους	9-αποθεματικό

Στο πρώτο μέρος (έσοδα), προβλέπεται η σύνταξη δύο ανακεφαλαιωτικών πινάκων για τα έσοδα. Ο πρώτος πίνακας ταξινομεί τα έσοδα με κριτήριο την πηγή προέλευσης τους, ενώ ο δεύτερος με κριτήριο τον προορισμό τους. Στο δεύτερο πίνακα δηλαδή, περιλαμβάνονται μόνο τα έσοδα, τα οποία προορίζονται από το νόμο να διατεθούν για επενδύσεις ή αποφασίζεται να διατεθούν για επενδυτικούς σκοπούς, ακόμη και εάν δεν υπάρχει νομοθετική δέσμευση. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται τόσο ο νόμιμος προορισμός των εσόδων όσο και η ορθή απεικόνιση των επενδυτικών δυνατοτήτων του προϋπολογισμού. Στο δεύτερο μέρος (δαπάνες) υπάρχουν επίσης δύο πίνακες ανακεφαλαίωσης. Στον πρώτο πίνακα οι δαπάνες ταξινομούνται κατά είδος, ενώ στο δεύτερο πίνακα κατατάσσονται ανά υπηρεσία.

Οι υπηρεσίες στις οποίες κατανέμονται οι δαπάνες του προϋπολογισμού είναι οι εξής:

Πίνακας 2.2. Υπηρεσίες Δήμου που κατανέμονται οι δαπάνες ανά κωδικό

ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
00	ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
10	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
15	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
20	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ
25	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ, ΑΡΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ
30	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
35	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

40	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
45	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΩΝ
50	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
70	ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

2.3.4 Διαδικασία Κατάρτισης, Ψήφισης και Έγκρισης του Προϋπολογισμού

Η κατάρτιση προϋπολογισμού στους Δήμους είναι δύσκολη διαδικασία διότι οι δραστηριότητες στους Δήμους δεν αποσκοπούν στην μεγιστοποίηση του κέρδους όπως γίνεται στην ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά στην προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας (Άρθρο 102 Ν.3463/2006).

Προσπαθώντας να ταξινομήσουμε με συγκεκριμένα βήματα την διαδικασία κατάρτισης, ψήφισης και έγκρισης ενός προϋπολογισμού θα τις παραθέταμε ως εξής:

Πίνακας 2.3: Διαδικασία κατάρτισης, ψήφισης και έγκρισης προϋπολογισμού

ΒΗΜΑΤΑ	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ
ΒΗΜΑ 1^ο	Προετοιμασία προϋπολογισμού από τις υπηρεσίες-συγκέντρωση στοιχείων
ΒΗΜΑ 2^ο	Υποβολή προτάσεων από την Επιτροπή Διαβούλευσης
ΒΗΜΑ 3^ο	Κατάρτιση σχεδίου προϋπολογισμού εξόδων της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας
ΒΗΜΑ 4^ο	Διαμόρφωση σχεδίου προϋπολογισμού από την Εκτελεστική Επιτροπή
ΒΗΜΑ 5^ο	Υποβολή του σχεδίου προϋπολογισμού στην Οικονομική Επιτροπή και προέγκριση του από αυτή
ΒΗΜΑ 6^ο	Ανάρτηση προϋπολογισμού στην βάση οικονομικών δεδομένων του ΥΠΕΣ προς έλεγχο από το

	"Παρατηρητήριο".
ΒΗΜΑ 7^ο	Διαμόρφωση του τεχνικού προγράμματος
ΒΗΜΑ 8^ο	Διαμόρφωση τελών-φόρων-δικαιωμάτων-εισφορών.
ΒΗΜΑ 9^ο	Ψήφιση προϋπολογισμού από Δημοτικό Συμβούλιο σε ειδική συνεδρίαση
ΒΗΜΑ 10^ο	Έλεγχος προϋπολογισμού από Ελεγκτή Νομιμότητας (ή Γ.Γ. Αποκεντρωμένης Διοίκησης)
ΒΗΜΑ 11^ο	Δημοσίευση προϋπολογισμού σε τοπική εφημερίδα και ανάρτηση.

2.4 Ταμειακός απολογισμός

Ο **Ταμειακός Απολογισμός** διαμορφώνεται από τα οικονομικά αποτελέσματα που προκύπτουν από την εκτέλεση του Προϋπολογισμού.

Έως το τέλος Μαΐου, ο ταμίας του Δήμου υποβάλλει μέσω του δημάρχου στην Οικονομική επιτροπή τον λογαριασμό της διαχείρισης του οικονομικού έτους που έληξε. Η Οικονομική επιτροπή τα προελέγχει και το αργότερο πέντε (5) ημέρες μετά τη λήξη του διμήνου, υποβάλλει τον απολογισμό, τον ισολογισμό, και τα αποτελέσματα χρήσεως, μαζί με έκθεσή της στο δημοτικό συμβούλιο.

Κατόπιν το δημοτικό συμβούλιο συνεδριάζει για την έγκριση του απολογισμού και του ισολογισμού και διατυπώνει τις παρατηρήσεις του σχετικά με αυτόν. Η συνεδρίαση πρέπει να είναι αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό. Μετά την συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου ο απολογισμός και ο ισολογισμός με το πιστοποιητικό και την έκθεση ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή λογιστή υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο και στον ελεγκτή νομιμότητας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Τέλος η συνοπτική κατάσταση του Ταμειακού απολογισμού καθώς και ο Ισολογισμός, δημοσιεύονται μετά την έγκριση του από το Δημοτικό Συμβούλιο σε μια τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα και αν δεν υπάρχει τέτοια, σε εφημερίδα που εκδίδεται στα όρια του νομού που εδρεύει ο Δήμος, στην ιστοσελίδα του Δήμου και αναρτώνται στη Διαύγεια.

Τα στοιχεία του ταμειακού απολογισμού αναφέρονται με κάθετες γραμμές όπως απεικονίζονται με το παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2.4.: Μορφή κατά στήλες ταμειακού απολογισμού εσόδων

(0) Κ.Α. ΠΡΟΥΠ.	(1) ΤΙΤΛΟΣ ΕΣΟΔΩΝ	(2) ΑΡΧΙΚΑ ΠΡΟΥΠ/ΘΕΝΤΑ	(3) ΑΝΑΜΟΡΦΩ ΩΣΕΙΣ	(4) ΤΕΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠ/ΣΜΟΣ	(5) ΒΕΒΑΙΩΘΕ ΝΤΑ	(6) ΔΙΑΓΡΑΦΕ ΝΤΑ	(7) ΤΕΛΙΚΑ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΑ	(8) ΕΙΣΠΡΑΧΘΕ ΝΤΑ	(9) ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ
-----------------------	-------------------------	------------------------------	--------------------------	------------------------------	------------------------	------------------------	------------------------------	-------------------------	-------------------------------

Πίνακας 2.5: Μορφή κατά στήλες ταμειακού απολογισμού δαπανών

(0) Κ.Α. ΠΡΟΥΠ.	(1) ΤΙΤΛΟΣ ΕΞΟΔΩΝ	(2) ΑΡΧΙΚΑ ΠΡΟΥΠ/ΘΕΝΤΑ	(3) ΑΝΑΜΟΡΦΩ ΩΣΕΙΣ	(4) ΤΕΛ. ΔΙΑΜΟΡΦΩ ΘΕΝΤΑ	(5) ΑΡΧΙΚΑ ΕΝΤΑΛΘΕΝΤΑ	(6) ΕΚΠΕΣΜΟΙ / ΑΚΥΡΩΣΕΙΣ	(7) ΤΕΛΙΚΑ ΕΝΤΑΛΘΕΝΑ	(8) ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ	(9) ΠΛΗΡΩΤΕΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	(10) ΑΔΙΑΘΕΤΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ
-----------------------	-------------------------	------------------------------	--------------------------	----------------------------------	-----------------------------	-----------------------------------	----------------------------	-------------------	-----------------------------	--------------------------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Αριθμοδείκτες

Οι αριθμοδείκτες επί των οικονομικών καταστάσεων μίας οικονομικής μονάδας αποτελούν ένα ανεκτίμητο μέσο άντλησης πληροφοριών, αξιολόγησης της δράσης, λογοδοσίας της διοίκησης και καλύτερης διοίκησης-διαχείρισης του οργανισμού. Οι αριθμοδείκτες αποτελούν κλάσματα που δίνονται από τον λόγο (εννοώντας την μεταξύ τους διαίρεση) μεταξύ λογιστικών μεγεθών ή άλλων σχετικών πληροφοριών (π.χ. ενός στοιχείου μίας ομάδας και του συνόλου μίας ομάδας ή ενός ή περισσοτέρων λογαριασμών με άλλον ή άλλους λογαριασμούς, μονάδες παραγωγής, αριθμοί εργαζομένων, πληθυσμός, και λοιποί ποσοτικοί παράγοντες) (Γκίκας, 2002).

Οι δήμοι μπορεί να είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί με στόχους διαφορετικούς από ότι οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα εντούτοις η χρήση των αριθμοδεικτών είναι επιβεβλημένη να γίνεται και από τους Δήμους, καθώς με αυτό το τρόπο διασφαλίζουν την πραγματοποίηση μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών στόχων.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 165 παρ. 2 του ΚΔΚ και του άρθρου 267 παρ.7 του Ν.3852/2010, ορίζεται ότι με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, καθορίζονται οι δείκτες αξιολόγησης της οικονομικής διαχείρισης των ΟΤΑ, οι οποίοι συνοδεύουν τον Προϋπολογισμό, τον Απολογισμό και τον Ισολογισμό. Σε εκτέλεση της ανωτέρω διάταξης εκδόθηκε η ΥΑ.74712/2010 η οποία καθορίζει στο άρθρο 6 τους

αριθμοδείκτες αξιολόγησης για τις ανάγκες αξιολόγησης των οικονομικών στοιχείων ενός Δήμου. Οι αριθμοδείκτες διακρίνονται σε:

α) Αριθμοδείκτες βάσει του Προϋπολογισμού- Απολογισμού και σε

β) Αριθμοδείκτες βάσει των Οικονομικών Καταστάσεων

Στην παρούσα εργασία θα επικεντρωθούμε στους Αριθμοδείκτες βάσει του Προϋπολογισμού- Απολογισμού. Οι αριθμοδείκτες Προϋπολογισμού - Απολογισμού παρουσιάζουν βασικές πληροφορίες για τη δομή και την πορεία υλοποίησης του Προϋπολογισμού.

3.1 Δείκτες δομής εσόδων – εξόδων

Οι συγκεκριμένοι αριθμοδείκτες εκφράζουν ποσοστιαία συμμετοχή.

Ο δείκτης δομής εσόδων εκφράζει την ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κατηγορίας εσόδων στα συνολικά έσοδα, προκύπτει δηλαδή ως:

ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ	$\frac{\text{Κατηγορία εσόδων}}{\text{Συνολικά έσοδα}} * 100$
---------------------------------	---

Κατά αντιστοιχία ο δείκτης δομής εξόδων εκφράζει την ποσοστιαία συμμετοχή κάθε κατηγορίας εξόδων στα συνολικά έξοδα, είναι δηλαδή:

ΔΕΙΚΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΕΞΟΔΩΝ	$\frac{\text{Κατηγορία εξόδων}}{\text{Συνολικά έξοδα}} * 100$
---------------------------------	---

3.1.1 Δείκτης αυτονομίας

Ο δείκτης αυτονομίας υπολογίζεται από τη σχέση:

$$\frac{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων (0 + 0211 + 0321 + 511)}}{\text{Συνολικά έσοδα (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}}$$

Όσο μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη η αυτονομία του δήμου να σχεδιάσει πολιτικές με σταθερούς πόρους καθώς στηρίζεται σε τακτικά έσοδα τα οποία είναι πιο εύκολα να προβλεφθούν και να υπολογιστούν.

3.1.2 Δείκτης αστάθειας

Ο δείκτης αστάθειας υπολογίζεται από τη σχέση :

$$\frac{\text{Σύνολο εκτάκτων εσόδων (1+221+322+512)}}{\text{Συνολικά έσοδα (0+1+2+3+4+5)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής των εκτάκτων εσόδων στα συνολικά έσοδα του δήμου. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη αυτού, τόσο περισσότερο ο δήμος εξαρτάται από μη ελεγχόμενες πηγές εσόδων και στηρίζεται σε έκτακτα έσοδα οπότε αναγκάζεται να υλοποιεί προγράμματα με περιορισμό.

3.1.3 Δείκτης ανεξαρτησίας

Ο δείκτης ανεξαρτησίας εκφράζεται από τη σχέση:

$$\frac{\text{Ίδια έσοδα (0 - 06) + (1 - 12 - 13) + (2 - 2212) + (3 - 31 - 3222)}}{\text{Συνολικά έσοδα (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}}$$

Με αυτή τη σχέση εκφράζεται το ποσοστό συμμετοχής των ιδίων εσόδων του δήμου στο σύνολο των εσόδων. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης ανεξαρτησίας τόσο μεγαλύτερη η ανεξάρτητη δράση του αφού στηρίζεται σε δικά του έσοδα.

3.1.4 Δείκτης εξάρτησης

Ο δείκτης εξάρτησης ορίζεται ως το πηλίκο:

$$\frac{\text{Σύνολο επιχορηγήσεων (06 + 12 + 13)}}{\text{Συνολικά έσοδα (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}}$$

Ο δείκτης εξάρτησης εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής των επιχορηγήσεων του Δήμου στο σύνολο των εσόδων του. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη εξάρτησης τόσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτηση του Δήμου από τις επιχορηγήσεις άρα

και η ανεξάρτητη του δράση. Η μικρή τιμή του δείκτη πιθανόν να καταδεικνύει αδυναμία του δήμου να απορροφήσει ευρωπαϊκούς ή εθνικούς πόρους για την πραγματοποίηση των έργων του.

3.1.5 Δείκτης απαιτήσεων

Ο δείκτης απαιτήσεων εκφράζεται από τη σχέση:

$$\frac{\text{Εισπρακτέα υπόλοιπα}}{\text{Συνολικά έσοδα}} \frac{(32)}{(0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσοστό των ανείσπρακτων εσόδων ως προς το σύνολο των εισπραχθέντων εσόδων. Όσο μεγαλύτερος αυτός ο δείκτης τόσο αυξάνονται οι απαιτήσεις του Δήμου από τρίτους. Όμως όσο πιο χαμηλή είναι η τιμή του δείκτη απαιτήσεων καταδεικνύει την αποτελεσματική λειτουργία του τμήματος βεβαιώσεων και εσόδων του Δήμου με τη λογική ότι οι περισσότερες απαιτήσεις που βεβαιώνονται εισπράττονται αποτελεσματικά.

3.1.6 Δείκτης χρηματικού υπολοίπου

Ο δείκτης χρηματικού υπολοίπου είναι το πηλίκο των:

$$\frac{\text{Χρηματικό Υπόλοιπο}}{\text{Συνολικά έσοδα}} \frac{(5)}{(0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}$$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει το ποσοστό των χρηματικών διαθεσίμων επί των συνολικών εσόδων του δήμου.

3.1.7 Δείκτης λειτουργικών δαπανών

Ο δείκτης λειτουργικών δαπανών εκφράζεται ως εξής:

$$\frac{\text{Σύνολο εξόδων χρήσης}}{\text{Συνολικά έξοδα}} \frac{(6)}{(6 + 7 + 8 - 85)}$$

Εκφράζει το ποσοστό των συνολικών εξόδων που αποτελούν οι λειτουργικές δαπάνες του Δήμου. Υψηλές τιμές του δείκτη, φανερώνουν ότι το μεγαλύτερο μέρος των εξόδων έχει διατεθεί για έξοδα χρήσης και έτσι δεν έχουν γίνει πολλές επενδύσεις.

Μπορεί επίσης να σημαίνει ιδιαίτερα υψηλό λειτουργικό κόστος και πιθανή σπατάλη πολύτιμων πόρων.

3.1.8 Δείκτης επενδύσεων

Ο δείκτης επενδύσεων υπολογίζεται από το πηλίκο:

$$\frac{\text{Σύνολικό ποσό επενδύσεων}}{\text{Συνολικά έξοδα}} \quad (7) \quad \frac{(7)}{(6 + 7 + 8 - 85)}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσοστό των δαπανών που έχει διατεθεί από το Δήμο για επενδύσεις. Το υψηλό ποσοστό του δείκτη δείχνει την επιθυμία του Δήμου να πραγματοποιήσει επενδυτικές δαπάνες και αναπτυξιακά έργα.

3.1.9 Δείκτης υποχρεώσεων

Ο δείκτης υποχρεώσεων είναι η σχέση:

$$\frac{\text{Οφειλές παρελθόντων οικονομικών ετών}}{\text{Συνολικά έξοδα}} \quad (81) \quad \frac{(81)}{(6 + 7 + 8 - 85)}$$

Ο δείκτης υποχρεώσεων εκφράζει το ποσοστό των οφειλών ΠΟΕ (ανεξόφλητων ενταλμάτων) ως προς το σύνολο των εξόδων. Οι υψηλές τιμές του δηλώνουν αδυναμία χρηματοδότησης νέων επενδυτικών δαπανών αφού προηγούνται οι αποπληρωμές παλαιότερων υποχρεώσεων. Όσο αυξάνει αυτός ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερες είναι οι υποχρεώσεις του Δήμου προς τρίτους.

3.2 Δείκτες εσόδων και εξόδων ανά κάτοικο

Με βάση την τελευταία απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ για τον πληθυσμό του δήμου, διαμορφώνονται οι παρακάτω δείκτες:

3.2.1 Δείκτης συνολικών εσόδων ανά κάτοικο

$$\frac{\text{Συνολικά έσοδα (0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}}{\text{Πληθυσμός}} \quad \frac{(0 + 1 + 2 + 3 + 4 + 5)}{(\text{πληθυσμός Δήμου})}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το κατά κεφαλή ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε δημότη με βάση το σύνολο των εσόδων. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης, τόσα περισσότερα έσοδα μπορεί να διαθέσει ο δήμος ανά κάτοικο για να υλοποιήσει τις πολιτικές του.

3.2.2 Δείκτης συνολικών εξόδων ανά κάτοικο

$$\frac{\text{Συνολικά έξοδα} \quad (6 + 7 + 8)}{\text{Πληθυσμός} \quad (\text{πληθυσμός Δήμου})}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το κατά κεφαλή ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε δημότη με βάση το σύνολο των εξόδων. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερους πόρους ανά κάτοικο αφιερώνει ο δήμος για την δράση του.

3.2.3 Δείκτης επιβάρυνσης δημοτών

$$\frac{\text{Ίδια έσοδα} \quad (0 - 06) + (1 - 12 - 13) + (21 + 2211) + (322)}{\text{Πληθυσμός} \quad (\text{πληθυσμός Δήμου})}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το κατά κεφαλή ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε δημότη με βάση την εισπραξη των ιδίων εσόδων.

3.2.4 Δείκτης επιβάρυνσης ανταποδοτικών εσόδων ανά κάτοικο

$$\frac{\text{Ανταποδοτικά έσοδα} \quad (03) + (2111 + 2112 + 2113 + 2114) + (3211 + 3212 + 3213 + 3214)}{\text{Πληθυσμός} \quad (\text{πληθυσμός Δήμου})}$$

Ο δείκτης αυτός μας εκφράζει το ποσό που επιβαρύνει κάθε δημότη από την εισπραξη των ανταποδοτικών εσόδων και δικαιωμάτων.

3.2.5 Δείκτης εξόδων χρήσης ανά κάτοικο

$$\frac{\text{Έξοδα χρήσης} \quad (6)}{\text{Πληθυσμός} \quad (\text{πληθυσμός Δήμου})}$$

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει την επιβάρυνση που έχει ο κάθε κάτοικος του Δήμου προκειμένου να την καλυφθούν οι λειτουργικές δαπάνες του Δήμου.

3.2.6 Δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο

$$\frac{\text{Επιχορηγήσεις (06 + 12 + 13)}}{\text{Πληθυσμός (πληθυσμός Δήμου)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσό των επιχορηγήσεων που λαμβάνει ανά κάτοικο ο δήμος από την κεντρική διοίκηση.

3.2.7 Δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο

$$\frac{\text{Επενδύσεις (7)}}{\text{Πληθυσμός (πληθυσμός Δήμου)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσό επενδυτικών δαπανών που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο, δηλαδή το ποσό ανά κάτοικο που δαπανά ο δήμος για επενδύσεις.

3.3 Δείκτες οικονομικής επίδοσης

Σε αυτή την κατηγορία δεικτών αναλύονται με βάση τον Προϋπολογισμό και τον Απολογισμό τα ποσοστά εκτέλεσης:

- Για το σκέλος των εσόδων σε σχέση με τα προϋπολογισθέντα, βεβαιωθέντα και εισπραχθέντα έσοδα.
- Για το σκέλος των εξόδων στα έξοδα σε σχέση με τα προϋπολογισθέντα, ενταλθέντα και πληρωθέντα έξοδα.

Οι δείκτες οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν στη παρούσα εργασία είναι:

Για το σκέλος των εσόδων

- **Ταμειακώς βεβαιωθέντα έσοδα προς προϋπολογισθέντα έσοδα:** παρουσιάζεται το ποσοστό ταμειακής βεβαίωσης των προϋπολογισμένων εσόδων.
- **Εισπραχθέντα έσοδα προς ταμειακώς βεβαιωθέντα έσοδα:** αυτός ο δείκτης μας δείχνει το ποσοστό των ταμειακών βεβαιωθέντων εσόδων που έχουν εισπραχθεί μέσα στη χρήση. Αυτός ο δείκτης μπορεί να αναδείξει προβλήματα ή και αδράνεια του Δήμου στην είσπραξη των βεβαιωμένων εσόδων του.

- **Εισπραχθέντα έσοδα προς προϋπολογισθέντα έσοδα:** όπου παρουσιάζεται το ποσοστό των προϋπολογισθέντων εσόδων που έχουν εισπραχθεί άρα και το βαθμό της εκτέλεσης του.

Για το σκέλος των εξόδων

- **Ενταλθέντα έξοδα προς προϋπολογισθέντα έξοδα:** αυτός ο δείκτης μας δείχνει το ποσοστό των προϋπολογισθέντων εξόδων στα οποία έχουν εκδοθεί χρηματικά εντάλματα πληρωμής εντός του έτους χρήσης. Μας καταδεικνύει τον βαθμό εκτέλεσης του προϋπολογισμού στο σκέλος των εξόδων, δηλαδή εάν ο δήμος προχωρά στην έκδοση ενταλμάτων προκειμένου να αποπληρώσει τις δαπάνες του.
- **Πληρωθέντα έξοδα προς προϋπολογισθέντα έξοδα:** αυτός ο δείκτης μας παρουσιάζει το ποσοστό των προϋπολογισθέντων εξόδων που πληρώθηκαν άρα και το βαθμό στον οποίο εκτελέστηκε ο προϋπολογισμός εντός του έτους χρήσης.
- **Πληρωθέντα έξοδα προς ενταλθέντα έξοδα:** αυτός ο δείκτης μας παρουσιάζει το ποσοστό των χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής τα οποία τελικώς αποπληρώθηκαν.

3.4 Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού

Οι δείκτες ανθρώπινου δυναμικού εκφράζουν το κόστος σε ποσοστό επί του συνόλου των εξόδων, των εξόδων χρήσης και τον μέσο όρο κόστους μισθοδοσίας για κάθε εργαζόμενο. Οι δείκτες οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν είναι:

3.4.1 Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τις δαπάνες

$$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης (60)}}{\text{Συνολικά έξοδα (6 + 7 + 8)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει τη συμμετοχή του κόστους απασχόλησης στο σύνολο των δαπανών. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης, τόσο περιορίζεται η δυνατότητα του δήμου για χρηματοδότηση νέων επενδύσεων και μπορεί να οφείλεται στο υψηλό εργατικό κόστος ή στον υψηλό αριθμό των εργαζομένων.

3.4.2 Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τα έξοδα χρήσης

$$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης (60)}}{\text{Έξοδα χρήσης (6)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το μέρος των εξόδων χρήσης που αφορά το κόστος απασχόλησης. Αύξηση της τιμής του δείκτη μπορεί να σημαίνει είτε ότι ο δήμος περιορίζει γενικά τα έξοδα χρήσης σε σχέση με το κόστος απασχόλησης είτε ότι το κόστος απασχόλησης αυξάνεται σε σχέση με τα υπόλοιπα έξοδα χρήσης.

3.4.3 Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τον αριθμό των απασχολούμενων

$$\frac{\text{Κόστος απασχόλησης (60)}}{\text{Αριθμό απασχολούμενων (αριθμός προσωπικού)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει την επιβάρυνση με μισθολογικό κόστος του Δήμου για κάθε εργαζόμενο κατά μέσο όρο.

3.5 Δείκτες συσχέτισης εσόδων και εξόδων

Στην κατηγορία αυτή έχουμε τους εξής δείκτες:

3.5.1 Δείκτης επιχορηγήσεων ως προς τις δαπάνες

$$\frac{\text{Σύνολο επιχορηγήσεων (06 + 12 + 13)}}{\text{Συνολικά έξοδα (6 + 7 + 8)}}$$

Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή των επιχορηγήσεων στην κάλυψη των εξόδων του δήμου και κατά συνέπεια τόσο πιο εξαρτημένος είναι ο δήμος από επιχορηγήσεις.

3.5.2 Δείκτης κάλυψης λειτουργικών εξόδων από τα τακτικά έσοδα

$$\frac{\text{Εξοδα χρήσης (6)}}{\text{Τακτικά έσοδα (0)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το βαθμό κάλυψης των λειτουργικών δαπανών από τα τακτικά έσοδα. Όσο μεγαλύτερος, τόσο περισσότεροι πόροι από τα τακτικά έσοδα μπορούν να δεσμευτούν για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών.

3.5.3 Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού

$$\frac{\text{Αμοιβές και έξοδα προσωπικού (60)}}{\text{Τακτικά έσοδα (0)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το βαθμό κάλυψης του κόστους μισθοδοσίας από τα τακτικά έσοδα. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο περισσότερα τακτικά έσοδα απαιτούνται για την κάλυψη της μισθοδοσίας άρα μειώνονται και οι δυνατότητες του Δήμου για την χρηματοδότηση άλλων επενδύσεων και δράσεων.

3.5.4 Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων

$$\frac{\text{Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (061)}}{\text{Λειτουργικές δαπάνες (0)}}$$

Δείχνει το βαθμό κάλυψης των λειτουργικών δαπανών του δήμου από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους. Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερος ο βαθμός εξάρτησης του δήμου από τους κεντρικούς αυτοτελείς πόρους για τη λειτουργία του.

3.5.5 Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων

$$\frac{\text{Επιχορηγήσεις για επενδύσεις (13)}}{\text{Επενδυτικές δαπάνες (7)}}$$

Ο δείκτης αυτός δείχνει τη σχέση μεταξύ των εσόδων από επιχορηγήσεις επενδύσεων που λαμβάνονται για το σκοπό αυτό και των επενδυτικών δαπανών, Εάν ο δείκτης αυτός είναι κοντά στη μονάδα δείχνει ότι ο Δήμος μετατρέπει τα έσοδα που εισπράττει για επενδύσεις σε έργα.

3.5.6 Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων

$$\frac{\text{Τοκοχρωλύσια (65)}}{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων (0)}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει το ποσοστό των τακτικών εσόδων που κατευθύνεται για την κάλυψη των τοκοχρεολυσίων του δήμου. Αφενός δείχνει την ανταπόκριση του δήμου στις σχετικές υποχρεώσεις του και αφετέρου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση της πιστοληπτικής του ικανότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας

4.1 Ο Δήμος Ακτίου – Βόνιτσας

Ο Δήμος Ακτίου - Βόνιτσας συστάθηκε από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 1 του Ν. 3852/2010 «Πρόγραμμα Καλλικράτης» το 2011, από την συνένωση των προ υπάρχοντων Δήμων Ανακτορίου, Μεδεώνος και Παλαίρου. Ανήκει στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας. Η έκταση του ανέρχεται σε 662,94 τ.χλμ. και ο πληθυσμός σε 20.516 κατοίκους, σύμφωνα με το (ΦΕΚ Β΄/697/20.03.2014), με το οποίο τροποποιεί την απόφαση με αριθμό 6519/31.07.2012 (ΦΕΚ 2230/Β΄/31.07.2012). Έδρα του νέου Δήμου είναι η Βόνιτσα στην οποία και συγκεντρώνεται η πλειοψηφία των διοικητικών και κοινωνικών υποδομών του Δήμου.

Διοικητικά χωρίζεται σε τρεις δημοτικές ενότητες, τη Δημοτική ενότητα Ανακτορίου με έδρα τη Βόνιτσα, τη Δημοτική ενότητα Παλαίρου με έδρα την Πάλαιρο και τη Δημοτική ενότητα Μεδεώνος με έδρα την Κατούνα. Στη Δημοτική ενότητα Ανακτορίου εκτός από τη Βόνιτσα ανήκουν οι τοπικές κοινότητες Αγίου Νικολάου, Μοναστηρακίου, Παλιαμπέλων, Δρυμού και Θύρρειου. Στη Δημοτική ενότητα.

Παλαίρου εκτός από τη Πάλαιρο ανήκουν οι τοπικές κοινότητες της Πλαγιάς και της Περατιάς. Τέλος στη Δημοτική ενότητα Μεδεώνος εκτός από τη Κατούνα ανήκουν οι τοπικές κοινότητες Αετού, Κομπωτής, Αχυρών, Κονοπίνας και Τρύφου.

Ο Δήμος δραστηριοποιείται κυρίως στον πρωτογενή τομέα, στην κτηνοτροφία και στη γεωργία, ενώ τα τελευταία έτη δυναμικά έχει ξεκινήσει, κυρίως στη δημοτική ενότητα Παλαίρου, η δραστηριοποίηση σε τουριστικές δραστηριότητες. Στο σύνολο των απασχολούμενων στην περιοχή του Δήμου το 52,3% δραστηριοποιείται στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας, το 14% στον δευτερογενή και το 29,7% στον τριτογενή τομέα.

Ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του Δήμου Ακτίου-Βόνιτσας και οι αρμοδιότητες που ασκεί, καθορίζονται κυρίως από τον Ν.3463/2006 και τον Ν. 3852/2010. Με βάση τους παραπάνω νόμους, ο Δήμος σύνταξε Κανονισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) που εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 71701/14986 απόφαση (ΦΕΚ 2128/22-09-2011) και τροποποιήθηκε ευρέως με την απόφαση αριθ. οικ. 16103/30-4-2013 (ΦΕΚ 1078 Β'/30-4-2014). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται τόσο η διάρθρωση των υπηρεσιών όπως αυτές προβλέπονται στον ΟΕΥ του δήμου, όσο και η κατανομή του προσωπικού στις αντίστοιχες διευθύνσεις και τμήματα. Το ποσοστό κάλυψης των οργανικών θέσεων μόλις που ξεπερνάει το 40%.

Πίνακας 4.1: Διάρθρωση υπηρεσιών – κατανομή προσωπικού

ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ		Σύνολο προβλεπόμενων θέσεων	Τοποθετημένοι
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΑΡΧΟ	Γενικός Διευθυντής	1	
	Ιδιαίτερο Γραφείο Δημάρχου	2	
	Αυτοτελές Γραφείο Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων	1	
	Νομική Υπηρεσία	1	1
	Αυτοτελές Γραφείο Διαφάνειας	1	1

	Αυτοτελές Γραφείο Διοικητικής Βοήθειας	2	1
	Αυτοτελές Τμήμα Δημοτικής Αστυνομίας		
ΕΠΙΤΕΛΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Γραφείο Προγραμματισμού, Ανάπτυξης και Οργάνωσης	2	1
	Γραφείο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)		
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Γραφείο Αγροτικής Παραγωγής	8	2
	Γραφείο Αλιείας		
	Γραφείο Αδειοδοτήσεων και Ρύθμισης Εμπορικών Δραστηριοτήτων		
	Γραφείο Απασχόλησης και Τουρισμού		
	Γραφείο Αγροτικής Παραγωγής		
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ	Τμήμα Πολεοδομίας	27	2
	Τμήμα Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας		
	Τμήμα Καθαριότητας και Ανακύκλωσης		
	Τμήμα Συντήρησης Πρασίνου		
	Τμήμα Πολεοδομίας		
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	Γραφείο Κοινωνικής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων	33	
	Γραφείο Προστασίας και Προαγωγής της Δημόσιας Υγείας		
	Γραφείο Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης		13
	Γραφείο Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νέας Γενιάς		
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών	Τμήμα Υποστήριξης Πολιτικών Οργάνων του Δήμου	16	1
	Τμήμα Δημοτικής Κατάστασης, Ληξιαρχείου		3
	Τμήμα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης		
	Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Μέριμνας		1
	Τμήμα ΚΕΠ		4

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών	Τμήμα Προϋπολογισμού, Λογιστηρίου και Προμηθειών	18	2
	Τμήμα Εσόδων, Περιουσίας		5
	Τμήμα Ταμείου		1
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών	Τμήμα Τεχνικών Έργων	38	15
	Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Έργων και Συγκοινωνιών		4
	γ) Τμήμα Ύδρευσης – Αποχέτευσης		8
Διάρθρωση Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών Δ.Ε. ΠΑΛΑΙΟΥ & Δ.Ε. ΜΕΔΕΩΝΟΣ	Τμήμα ΚΕΠ.	24	3
	Γραφείο Συντήρησης Υποδομών		
	Γραφείο Διοικητικών Θεμάτων και Εξυπηρέτησης του Πολίτη		2
	Γραφείο Ταμείου		
	Γραφείο Καθαριότητας		
	Γραφείο Αγροτικής Παραγωγής		
ΣΥΝΟΛΟ		174	70

4.2 Αριθμοδείκτες δομής εσόδων – εξόδων

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν τα αποτελέσματα εφαρμογής των αριθμοδεικτών που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο επί των προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων για τις χρήσεις από το 2011 έως 2017 του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας, ανά κατηγορία δεικτών.

$$\text{Δείκτης αυτονομίας: } \frac{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων}}{\text{Συνολικά έσοδα}}$$

Πίνακας 4.2 Δείκτης αυτονομίας

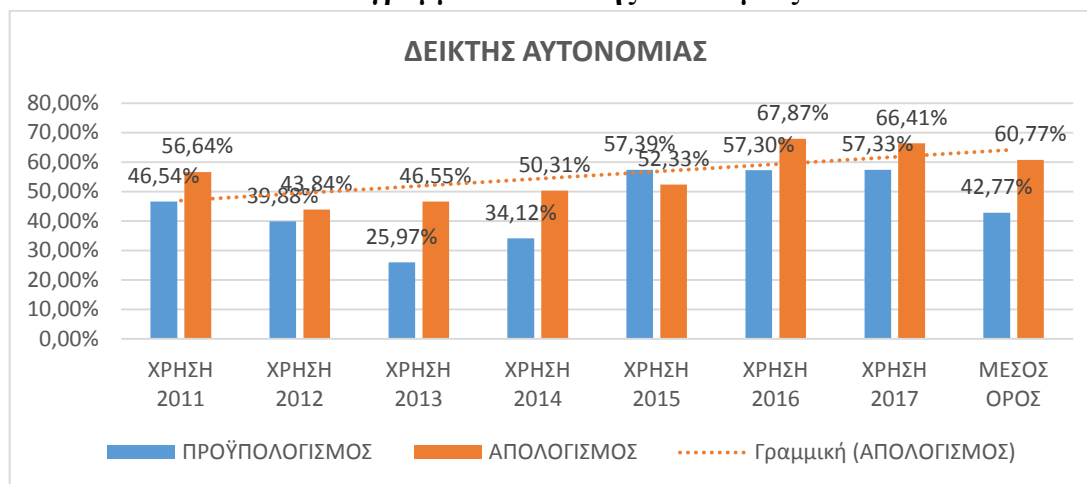
ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	46,54%	39,88%	25,97%	34,12%	57,39%	57,30%	57,33%	42,77%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	56,64%	43,84%	46,55%	50,31%	52,33%	67,87%	66,41%	60,77%

Όσο μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη τόσο μεγαλύτερη η αυτονομία του δήμου. Αναλύοντας τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι το 60,77% των συνολικών εσόδων αποτελείται από τα τακτικά έσοδα του Δήμου και μάλιστα με αυξητική τάση.

Ικανοποιητικό ποσοστό που καταδεικνύει την αυτονομία του Δήμου να σχεδιάζει πολιτικές με σταθερή χρηματοδότηση.

Διαγραμματικά παρουσιάζεται ως εξής:

Διάγραμμα 4.1 Δείκτης αυτονομίας

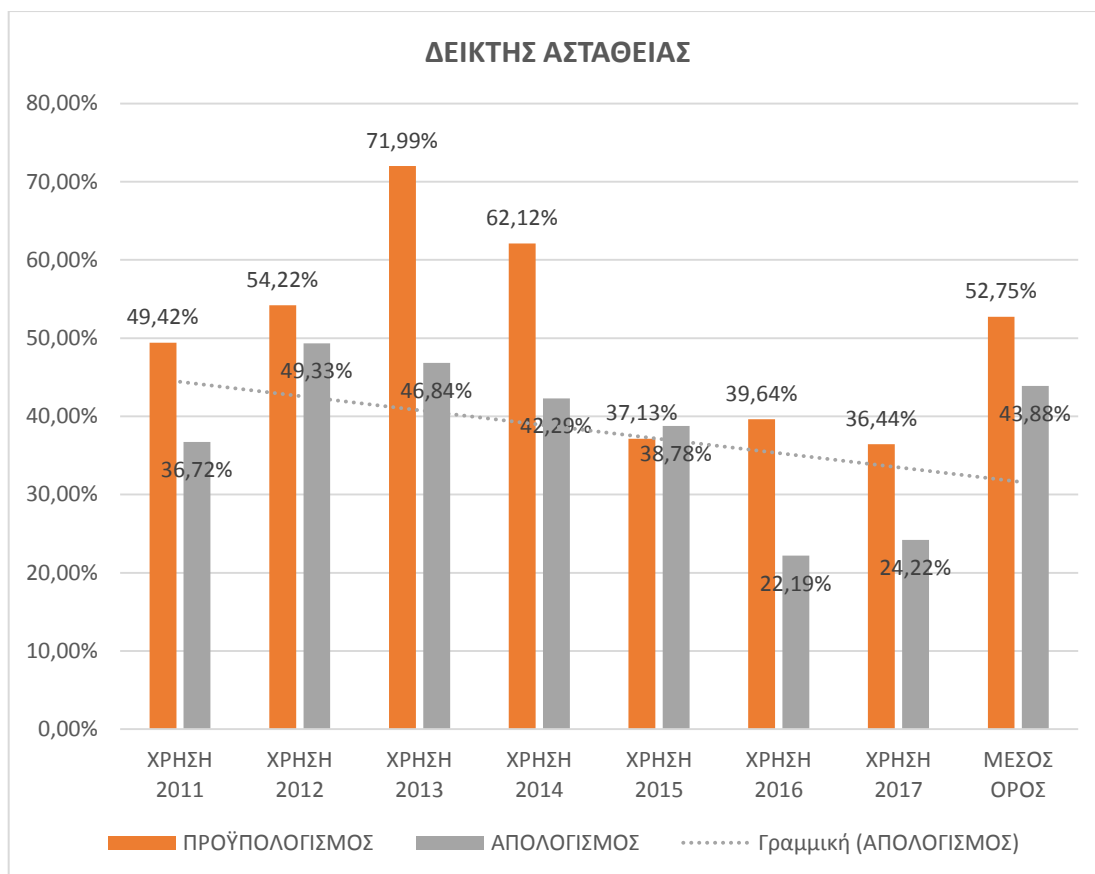
$$\text{Δείκτης αστάθειας} = \frac{\text{Σύνολο εκτάκτων εσόδων}}{\text{Συνολικά έσοδα}}$$

Πίνακα 4.3: Δείκτης αστάθειας

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	49,42%	54,22%	71,99%	62,12%	37,13%	39,64%	36,44%	52,75%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	36,72%	49,33%	46,84%	42,29%	38,78%	22,19%	24,22%	43,88%

Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη αστάθειας, τόσο πιο μικρή είναι η δυνατότητα αυτόνομης δράσης του Δήμου. Στον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι ο μ.ό. είναι 43,88%, ποσοστό ιδιαίτερα υψηλό. Παρατηρώντας όμως τις δύο τελευταίες χρήσεις, 2016 & 2017, διαπιστώνουμε τάσεις μείωσης του δείκτη αστάθειας και προσπάθεια απεγκλωβισμού του Δήμου από μη ελεγχόμενες από αυτόν πηγές εσόδων. Διαγραμματικά παρουσιάζεται ως εξής:

Διάγραμμα 4.2: Δείκτης αστάθειας

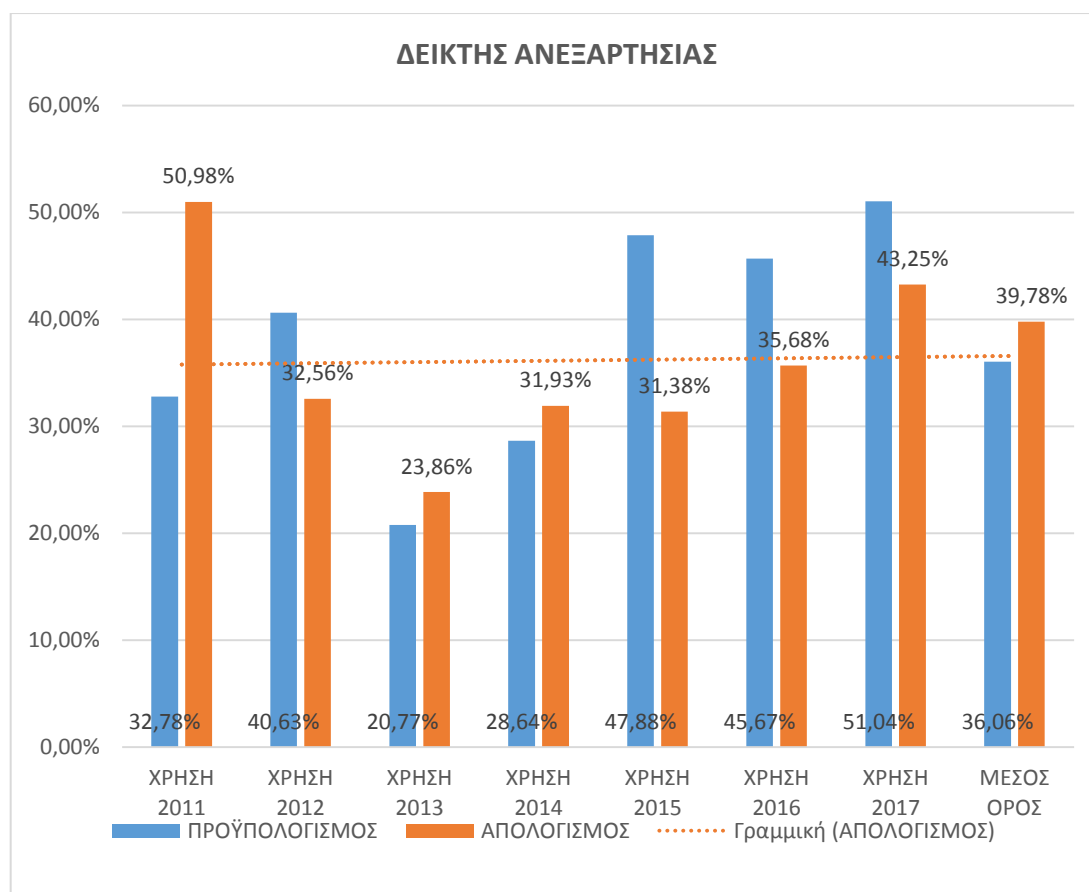
$$\text{Δείκτης ανεξαρτησίας: } \frac{\text{Ίδια έσοδα}}{\text{Συνολικά έσοδα}}$$

Πίνακας 4.4: Δείκτης ανεξαρτησίας

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	32,78%	40,63%	20,77%	28,64%	47,88%	45,67%	51,04%	36,06%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	50,98%	32,56%	23,86%	31,93%	31,38%	35,68%	43,25%	39,78%

Η τιμή του δείκτη ανεξαρτησίας απολογιστικά διαμορφώθηκε σε 39,78% πολύ κοντά και στο ποσοστό που υπολογίστηκε προϋπολογιστικά. Ο μ.ό. είναι αρκετά μικρός και αυτό πρακτικά μας δείχνει ότι ο δήμος αντιμετωπίζει προβλήματα ως προς την ανεξάρτητη δράση που επιδιώκει να ασκήσει. Παρόλο αυτά από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται προσπάθεια του Δήμου τα τελευταία έτη για αύξηση αυτού του ποσοστού με πολύ ελαφρά αυξητική τάση. Διαγραμματικά παρουσιάζεται ως εξής:

Διάγραμμα 4.3: Δείκτης ανεξαρτησίας

$$\text{Δείκτης εξάρτησης: } \frac{\text{Σύνολο επιχορηγήσεων}}{\text{Συνολικά έσοδα}}$$

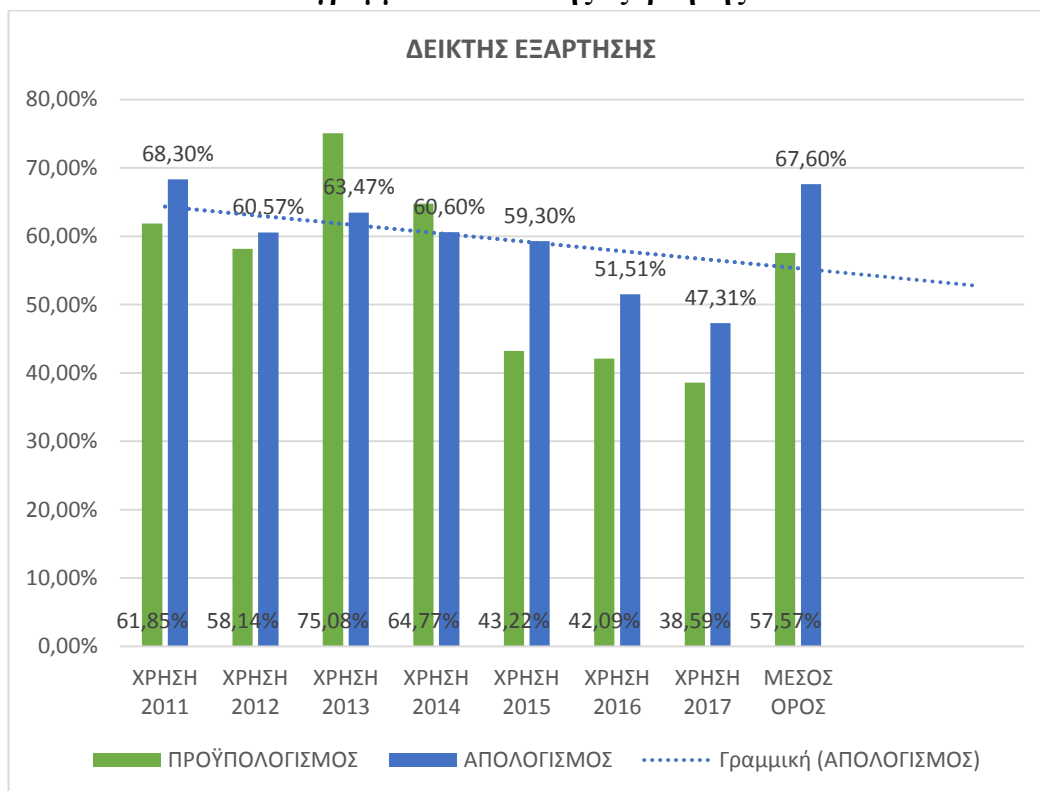
Πίνακας 4.5: Δείκτης εξάρτησης

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	61,85%	58,14%	75,08%	64,77%	43,22%	42,09%	38,59%	57,57%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	68,30%	60,57%	63,47%	60,60%	59,30%	51,51%	47,31%	67,60%

Ο δείκτης εξάρτησης, ένας πολύ σημαντικός δείκτης, είναι αρκετά υψηλός στο δήμο Ακτίου – Βόνιτσας με 67,60%, το οποίο σημαίνει ότι υπάρχει ισχυρή εξάρτηση του δήμου από επιχορηγήσεις, άρα και μικρή αυτονομία. Παρατηρώντας το διάγραμμα που ακολουθεί παρατηρούμε μια σημαντική προσπάθεια του δήμου να μειώσει του δείκτη εξάρτησης, με περαιτέρω τάσεις μείωσης και στο μέλλον. Μάλιστα αν υπολογίσουμε το μ.ό. των δύο τελευταίων χρήσεων με βάση τα απολογιστικά στοιχεία, ανέρχεται σε 49,41% σημαντικά μειωμένος σε σχέση με προηγούμενες χρήσεις.

Διάγραμμα 4.4: Δείκτης εξάρτησης

$$\text{Δείκτης Απαιτήσεων: } \frac{\text{Εισπρακτέα υπόλοιπα}}{\text{Συνολικά έσοδα}}$$

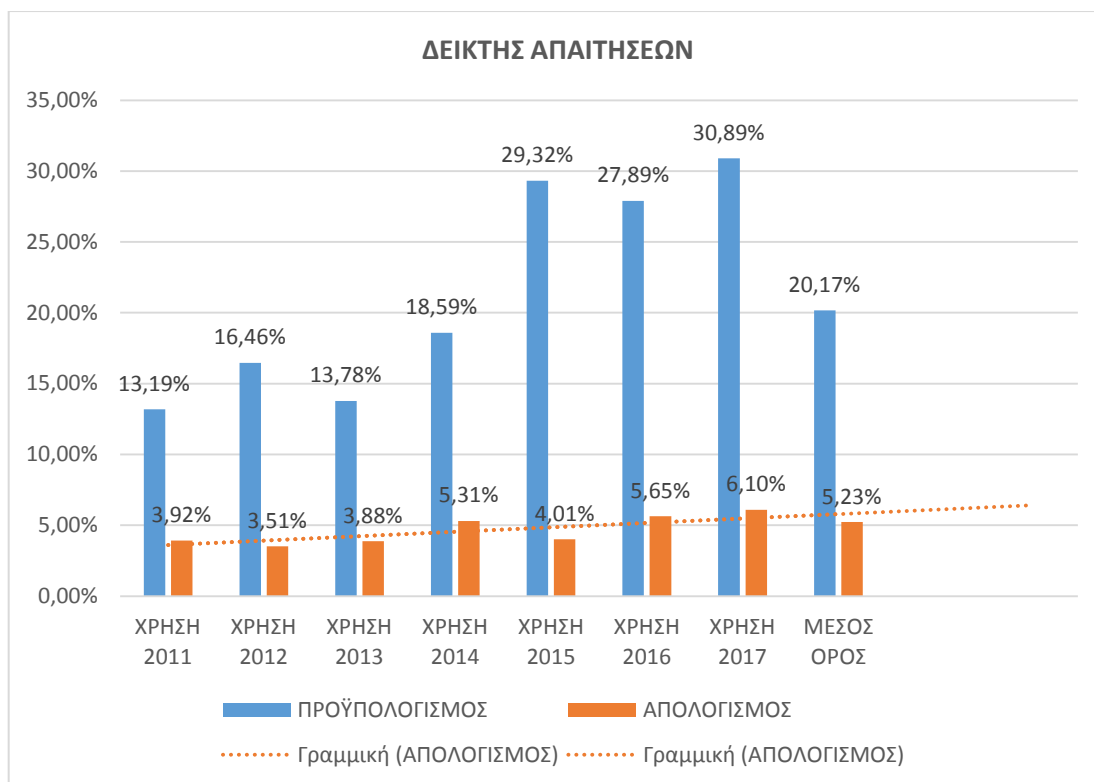
Η τιμή του δείκτη απαιτήσεων για τα προϋπολογιστικά στοιχεία ανέρχεται σε 20,17% και για τα απολογιστικά στοιχεία σε 5,23% με συνεχή αυξητική τάση όλα τα χρόνια της έρευνας όπως διακρίνεται στο παρακάτω πίνακα. Ουσιαστικά εκφράζεται το ποσοστό το οποίο αποτελούν τα ανείσπρακτα έσοδα. Η συνεχής αυξητική τάση τονίζει το πρόβλημα του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας, όπως και όλων των Δήμων της χώρας, στην είσπραξη των βεβαιωμένων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη εσόδων του.

Πίνακας 4.6: Δείκτης απαιτήσεων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	13,19%	16,46%	13,78%	18,59%	29,32%	27,89%	30,89%	20,17%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	3,92%	3,51%	3,88%	5,31%	4,01%	5,65%	6,10%	5,23%

Διαγραμματικά παρουσιάζεται ως εξής:

Διάγραμμα 4.5: Δείκτης απαιτήσεων

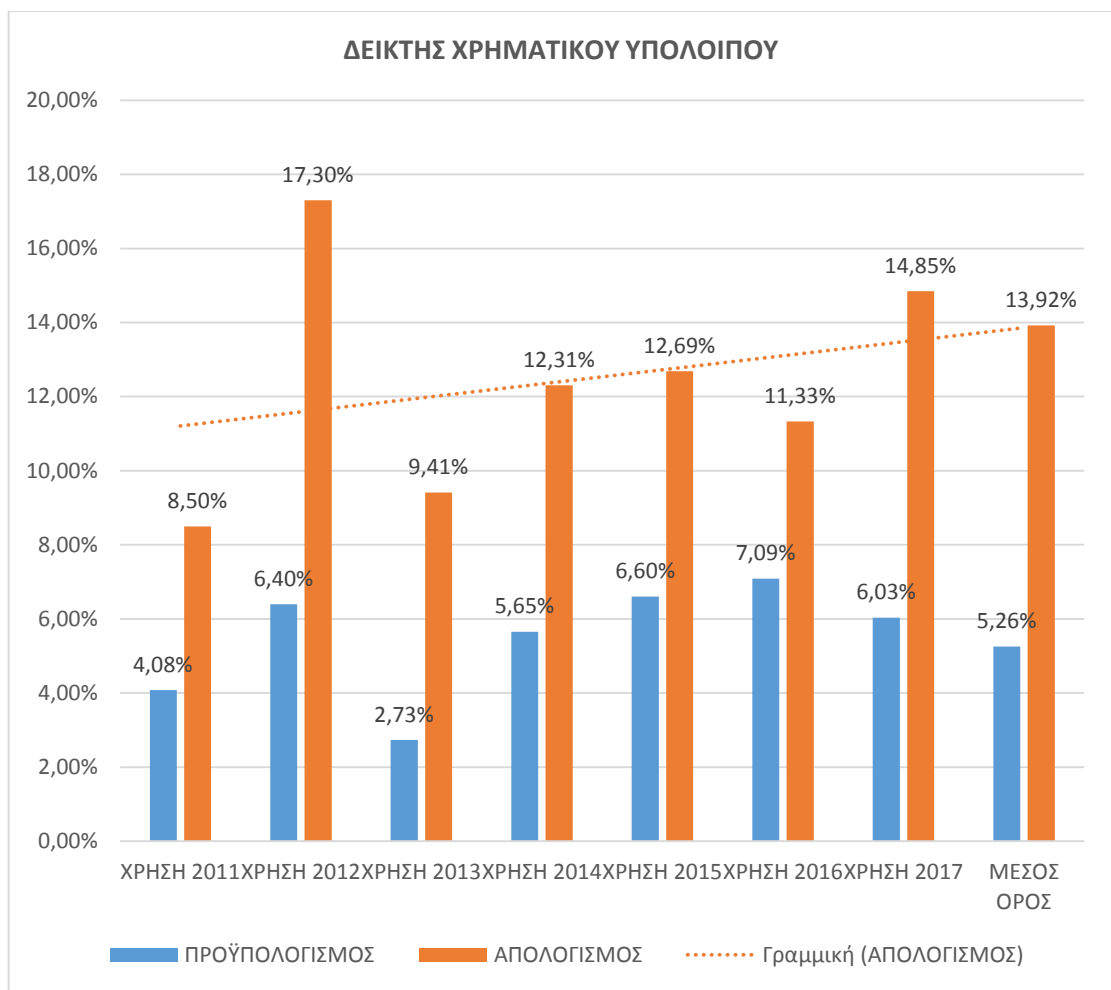
Δείκτης χρηματικού υπολοίπου: $\frac{\text{Χρηματικό Υπόλοιπο}}{\text{Συνολικά έσοδα}}$

Πίνακας 4.7: Δείκτης χρηματικού υπολοίπου

ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	4,08%	6,40%	2,73%	5,65%	6,60%	7,09%	6,03%	5,26%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	8,50%	17,30%	9,41%	12,31%	12,69%	11,33%	14,85%	13,92%

Ο δείκτης χρηματικού υπολοίπου απολογιστικά διαμορφώνεται σε 13,92% υψηλότερα από ότι προϋπολογίζεται. Αυτό το ποσοστό καταδεικνύει τη συμμετοχή των χρηματικών διαθέσιμων στο σύνολο των εσόδων του δήμου όπου είναι αρκετά υψηλός. Διαγραμματικά παρουσιάζεται ως:

Διάγραμμα 4.6: Δείκτης χρηματικού υπολοίπου

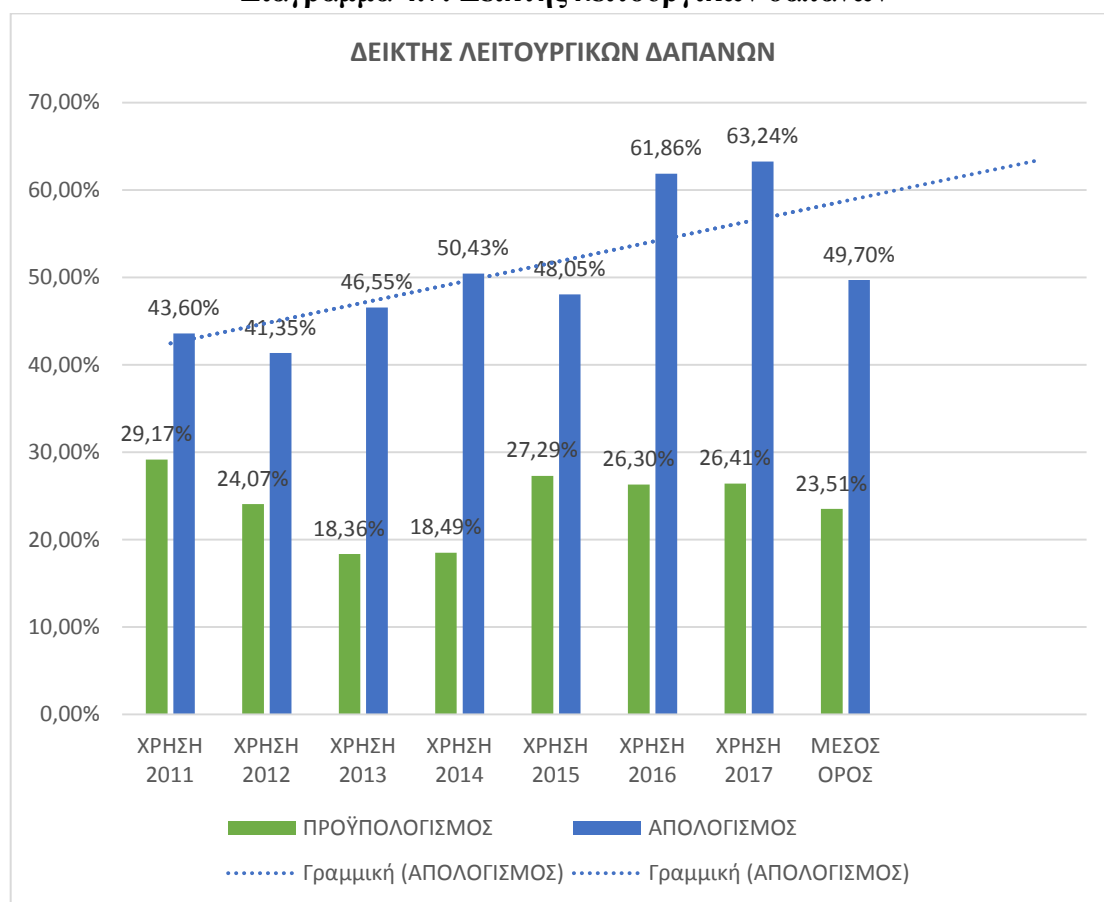
Δείκτης λειτουργικών δαπανών: $\frac{\text{Σύνολο εξόδων χρήσης}}{\text{Συνολικά έξοδα}}$

Πίνακας 4.8: Δείκτης λειτουργικών δαπανών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	29,17%	24,07%	18,36%	18,49%	27,29%	26,30%	26,41%	23,51%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	43,60%	41,35%	46,55%	50,43%	48,05%	61,86%	63,24%	49,70%

Ο δείκτης λειτουργικών δαπανών είναι αρκετά υψηλός και αγγίζει σε μ.ό. το 49,70%. Χαρακτηριστικό είναι ότι τις δύο τελευταίες χρήσεις το ποσοστό ξεπερνάει το 60%. Η υψηλή τιμή του δείκτη, φανερώνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των εξόδων του δήμου διατίθεται για τα έξοδα χρήσης, χωρίς έτσι να υπάρχει η δυνατότητα πολλών επενδύσεων. Το υψηλό λειτουργικό κόστος πιθανόν να δείχνει ότι πραγματοποιείται σπατάλη πολύτιμων πόρων.

Διάγραμμα 4.7: Δείκτης λειτουργικών δαπανών

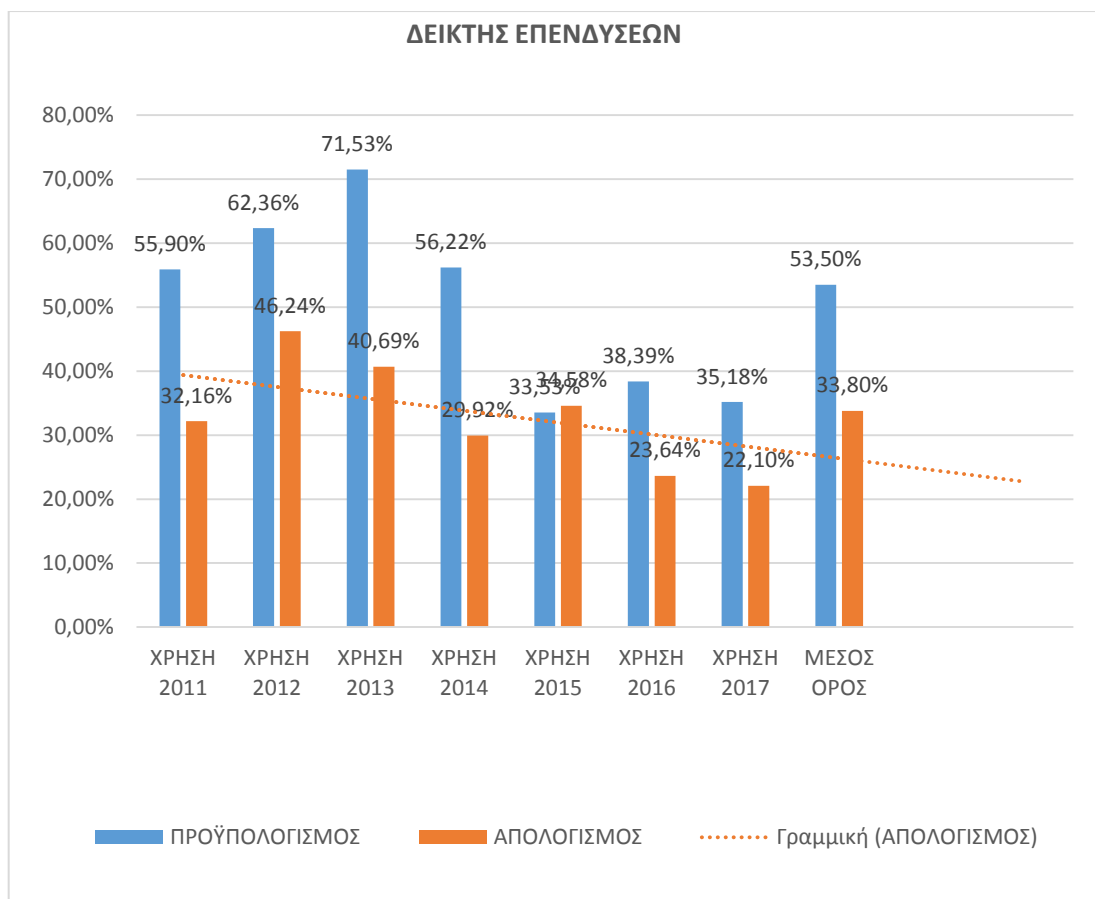
$$\text{Δείκτης επενδύσεων: } \frac{\text{Σύνολικό ποσό επενδύσεων}}{\text{Συνολικά έξοδα}}$$

Πίνακας 4.9: Δείκτης επενδύσεων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	55,90%	62,36%	71,53%	56,22%	33,53%	38,39%	35,18%	53,50%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	32,16%	46,24%	40,69%	29,92%	34,58%	23,64%	22,10%	33,80%

Ο δείκτης είναι σχετικά μεγάλος που δείχνει υλοποίηση επενδυτικών δαπανών. Αυτό όμως που προβληματίζει είναι ότι τις τελευταίες χρήσεις ο δείκτης συνεχώς μειώνεται και η τάση όπως διακρίνεται στο παρακάτω διάγραμμα είναι αρνητική που δηλώνει ότι ο δήμος πιθανόν μελλοντικά να βρεθεί σε αδυναμία υλοποίησης έργων ή προμήθειας παγίων.

Διάγραμμα 4.8: Δείκτης επενδύσεων

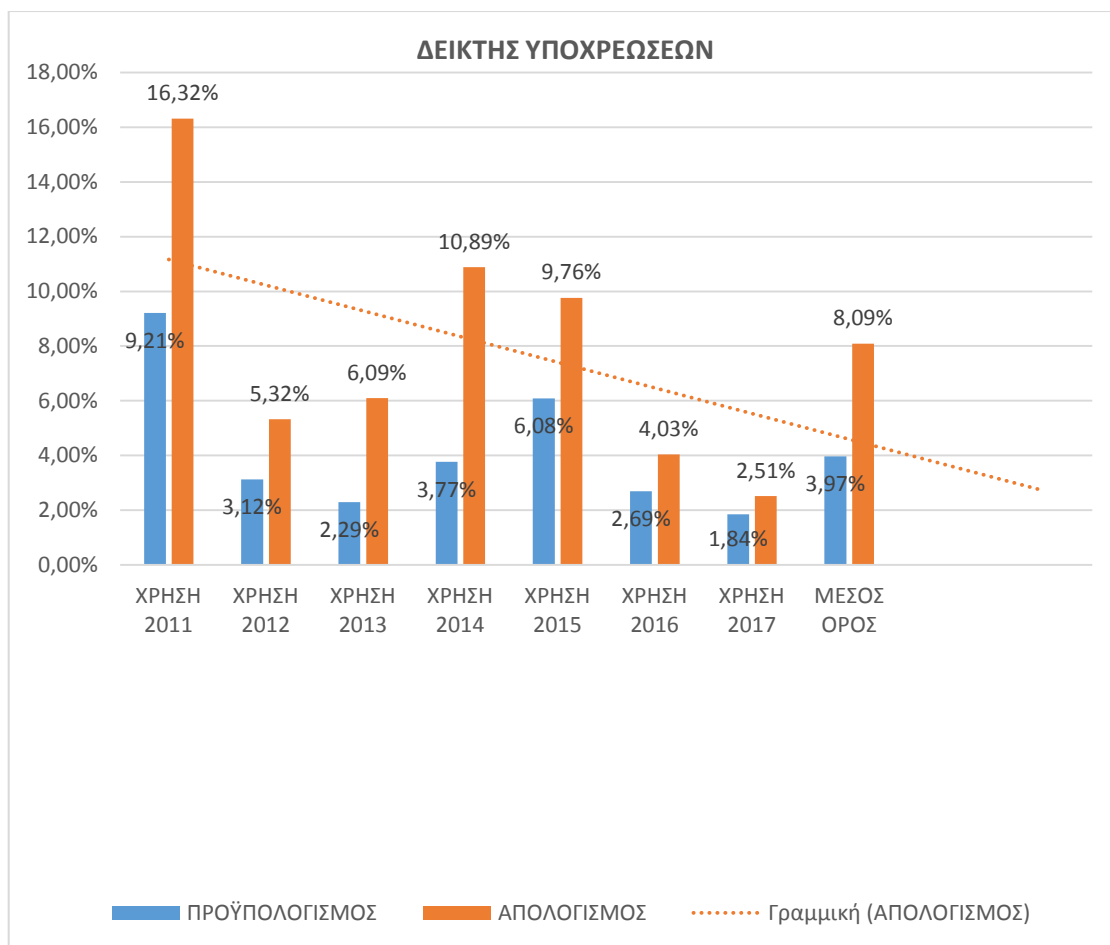
Δείκτης υποχρεώσεων: $\frac{\text{Οφειλές παρελθόντων οικονομικών ετών}}{\text{Συνολικά έξοδα}}$

Πίνακας 4.10: Δείκτης υποχρεώσεων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	9,21%	3,12%	2,29%	3,77%	6,08%	2,69%	1,84%	3,97%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	16,32%	5,32%	6,09%	10,89%	9,76%	4,03%	2,51%	8,09%

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε ότι ο Δείκτης υποχρεώσεων κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, σε ποσοστό 8,09%. Εντυπωσιακό είναι ότι τις τελευταίες δύο χρήσεις είναι ακόμα χαμηλότερος, γεγονός που δείχνει ότι ο Δήμος δεν έχει υψηλές οικονομικές υποχρεώσεις.

Διάγραμμα 4.9: Δείκτης υποχρεώσεων

4.3 Αριθμοδείκτες εσόδων και εξόδων ανά κάτοικο

Για τον υπολογισμό των δεικτών αυτής της κατηγορίας χρησιμοποιήθηκε ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας, σύμφωνα το (ΦΕΚ Β΄/697/20.03.2014) με το οποίο τροποποιεί την απόφαση με αριθμό 6519/31.07.2012 (ΦΕΚ 2230/Β΄/31.07.2012) και θέμα «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού – Κατοικιών 2011 που αφορούν στο Νόμιμο Πληθυσμό (δημότες) της Χώρας» και ανέρχεται σε **20.516** κατοίκους.

Πίνακας 4.11: Πληθυσμός Δήμου Ακτίου Βόνιτσας

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΙΟΥ	10.653
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΔΕΩΝΟΣ	5.157
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΛΛΑΙΡΟΥ	4.706
ΔΗΜΟΣ ΑΚΤΙΟΥ ΒΟΝΙΤΣΑΣ	20.516

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ

Οι δείκτες εσόδων ανά κάτοικο που αναλύονται:

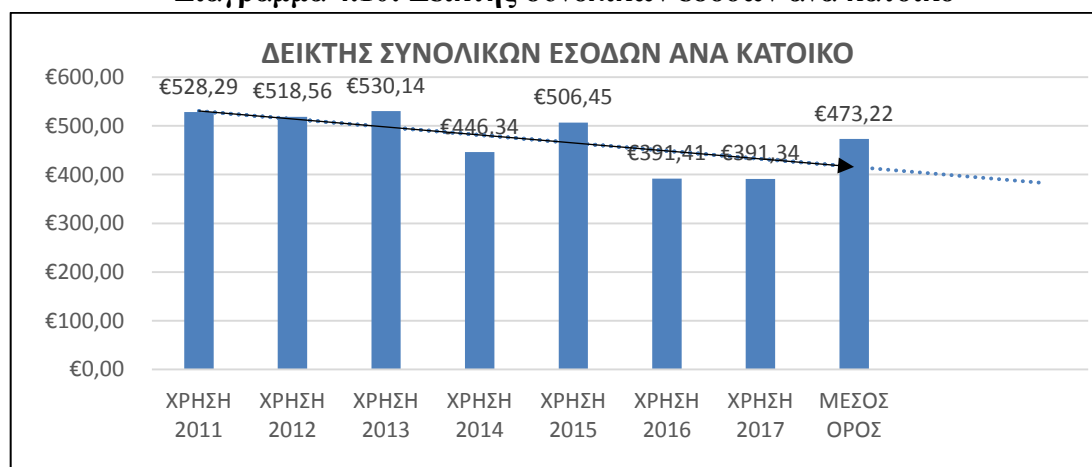
- Δείκτης συνολικών εσόδων ανά κάτοικο: $\frac{\text{Συνολικά έσοδα}}{\text{Πληθυσμός}}$
- Δείκτης επιβάρυνσης δημοτών: $\frac{\text{Ίδια έσοδα}}{\text{Πληθυσμός}}$
- Δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο: $\frac{\text{Επιχορηγήσεις}}{\text{Πληθυσμός}}$
- Δείκτης επιβάρυνσης ανταποδοτικών εσόδων ανά κάτοικο: $\frac{\text{Επιχορηγήσεις}}{\text{Πληθυσμός}}$

Πίνακας 4.12: Δείκτες εσόδων ανά κάτοικο

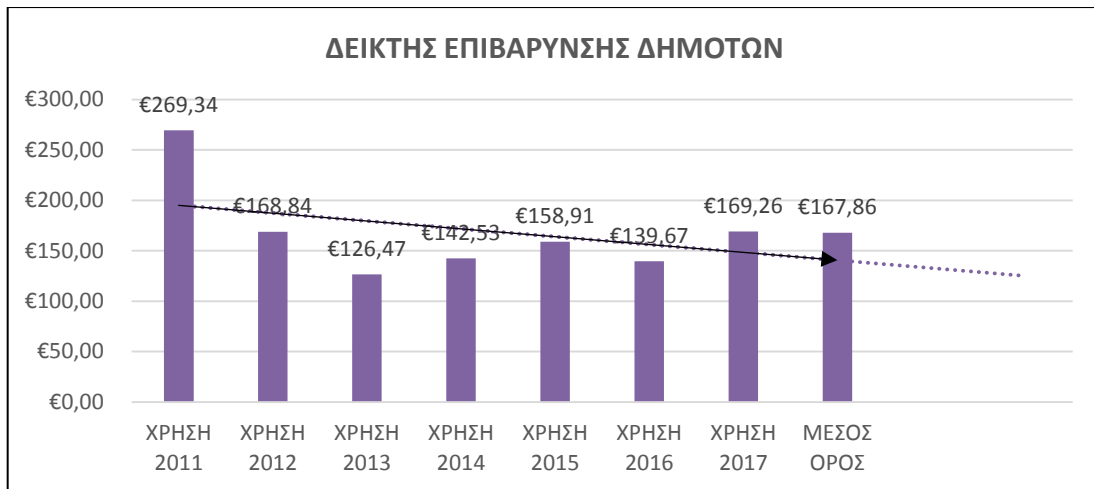
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	528,29€	518,56€	530,14€	446,34€	506,45€	391,41€	391,34€	473,22€
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ ΔΗΜΟΤΩΝ	269,34€	168,84€	126,47€	142,53€	158,91€	139,67€	169,26€	167,86€
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	360,83€	314,40€	336,48€	270,46€	300,32€	201,62€	185,15€	281,28€
ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	41,95€	36,52€	67,97€	50,55€	77,29€	76,37€	82,39€	61,72€

Διαγραμματικά οι παραπάνω δείκτες παρουσιάζονται ως εξής:

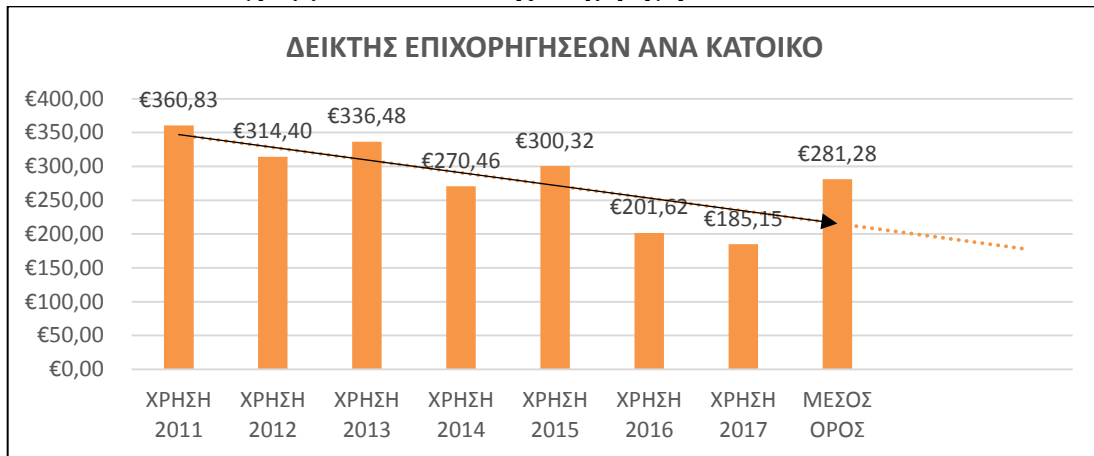
Διάγραμμα 4.10: Δείκτης συνολικών εσόδων ανά κάτοικο

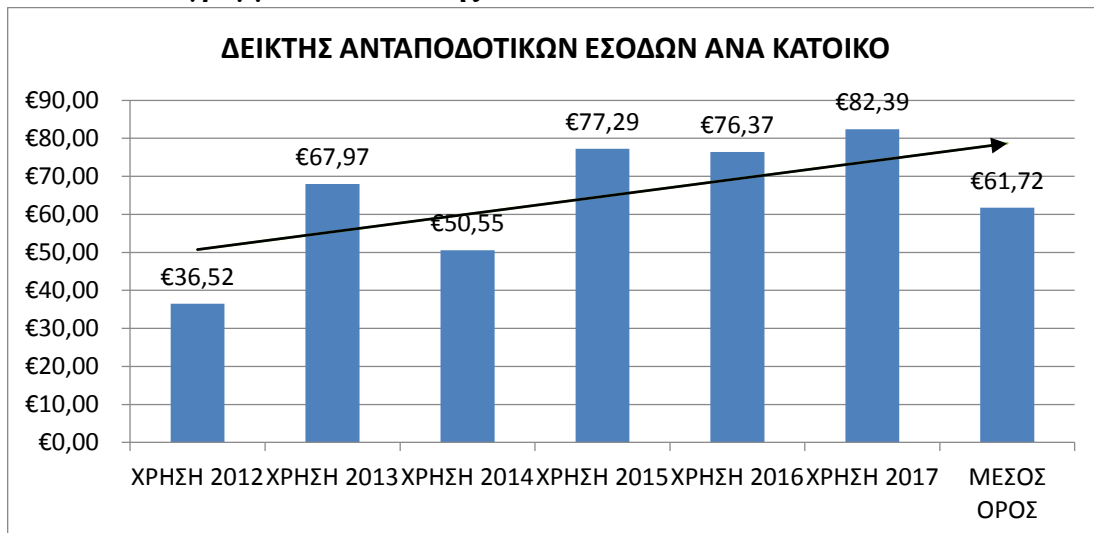
Διάγραμμα 4.11: Δείκτης επιβάρυνσης δημοτών

Διάγραμμα 4.12: Δείκτης επιχορηγήσεων ανά κάτοικο

Διάγραμμα 4.13: Δείκτης ανταποδοτικών εσόδων ανά κάτοικο

Από τα παραπάνω στοιχεία που διαθέτουμε για τις χρήσεις 2011-2017 μπορούμε να εξάγουμε τα εξής χρήσιμα συμπεράσματα:

- Ως προς το δείκτη των συνολικών εξόδων ανά κάτοικο παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο την τελευταία επταετία ο Δήμος διαθέτει 473,22€ έσοδα ανά κάτοικο. Ενώ το ποσό είναι αρκετά υψηλό παρατηρούμε την συνεχή μείωση του δείκτη και με το δείκτη μελλοντικής τάσης να δείχνει ότι το πιο πιθανό σενάριο είναι η συνέχιση της. Είναι εντυπωσιακό ότι από το 2011 έως το 2017 τα έσοδα ανά κάτοικο τα οποία μπορεί να διαθέσει ο δήμος μειώθηκαν κατά 139,95€. Ενθαρρυντικό είναι ότι για τις δύο τελευταίες χρήσεις παρατηρείται σταθεροποίηση του δείκτη.
- Ως προς το δείκτη επιβάρυνσης των δημοτών παρατηρούμε ότι ο κάθε δημότης επιβαρύνεται κατά μ.ο. 167,86€. Η τάση ήταν πτωτική ιδιαίτερα το πρώτο έτος της ανάλυσης. Διαπιστώνεται όμως να σταθεροποιείται τις τελευταίες χρήσεις. Ενδεικτικό είναι ότι το ποσό της επιβάρυνσης ανά δημότη από την είσπραξη των ιδίων εσόδων είναι σχεδόν ίδιο τις χρήσεις 2012 & 2017.
- Ως προς το ποσοστό των επιχορηγήσεων που λαμβάνει ο δήμος ανά κάτοικο, είναι εμφανέστατη η περικοπή που έχει πραγματοποιηθεί από την κεντρική διοίκηση. Οι επιχορηγήσεις που λάμβανε ο δήμος το 2017 σε σχέση με το 2011 είναι το μισό ποσό ανά κάτοικο, δηλ. από 360,83€ ανά κάτοικο περιορίστηκε σε 185,15€. Επίσης σύμφωνα και με το γραμμικό δείκτη μελλοντικής τάσης προβλέπεται περαιτέρω μείωση.
- Ως προς τα ανταποδοτικά έσοδα του δήμου που επιβαρύνεται ο δημότης παρατηρούμε μεγάλη αύξηση. Ο μ.ο. που επιβαρύνεται ο δημότης κατά την τελευταία επταετία ανέρχεται σε 61,72€. Μάλιστα κατά το έτος 2018 η επιβάρυνση των δημοτών ανέρχεται σε 82,39€.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ

Οι δείκτες εξόδων ανά κάτοικο που αναλύονται:

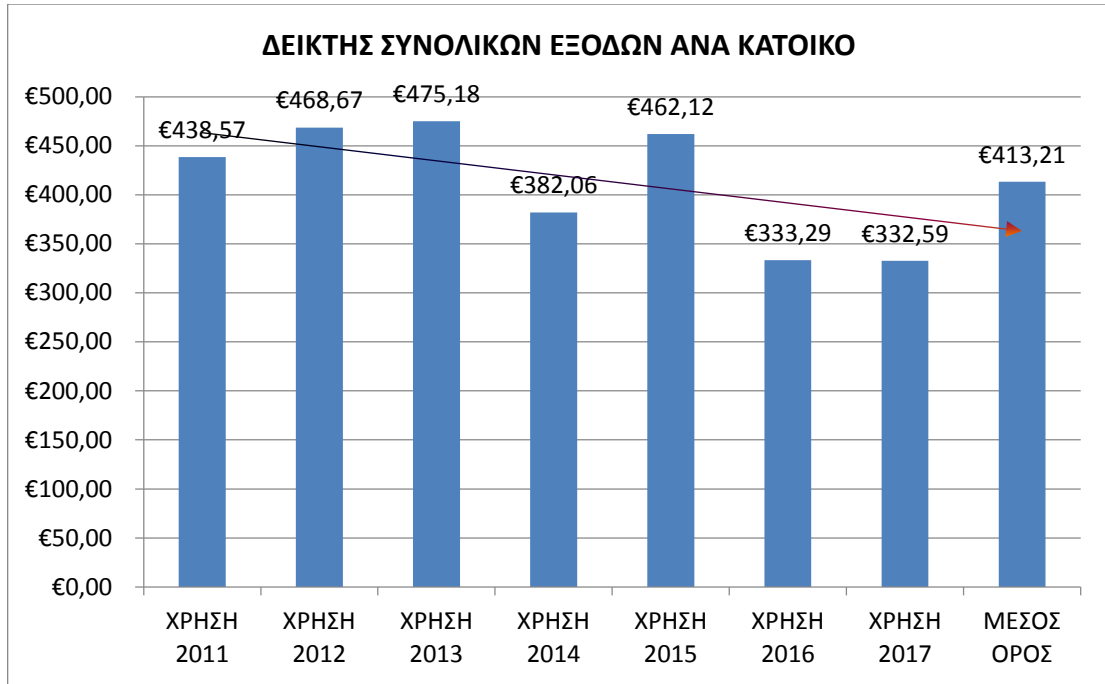
- Δείκτης συνολικών εξόδων ανά κάτοικο: $\frac{\text{Συνολικά έσοδα}}{\text{Πληθυσμός}}$
- Δείκτης εξόδων χρήσης ανά κάτοικο: $\frac{\text{Έσοδα χρήσης}}{\text{Πληθυσμός}}$

- Δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο: $\frac{\text{Επενδύσεις}}{\text{Πληθυσμός}}$

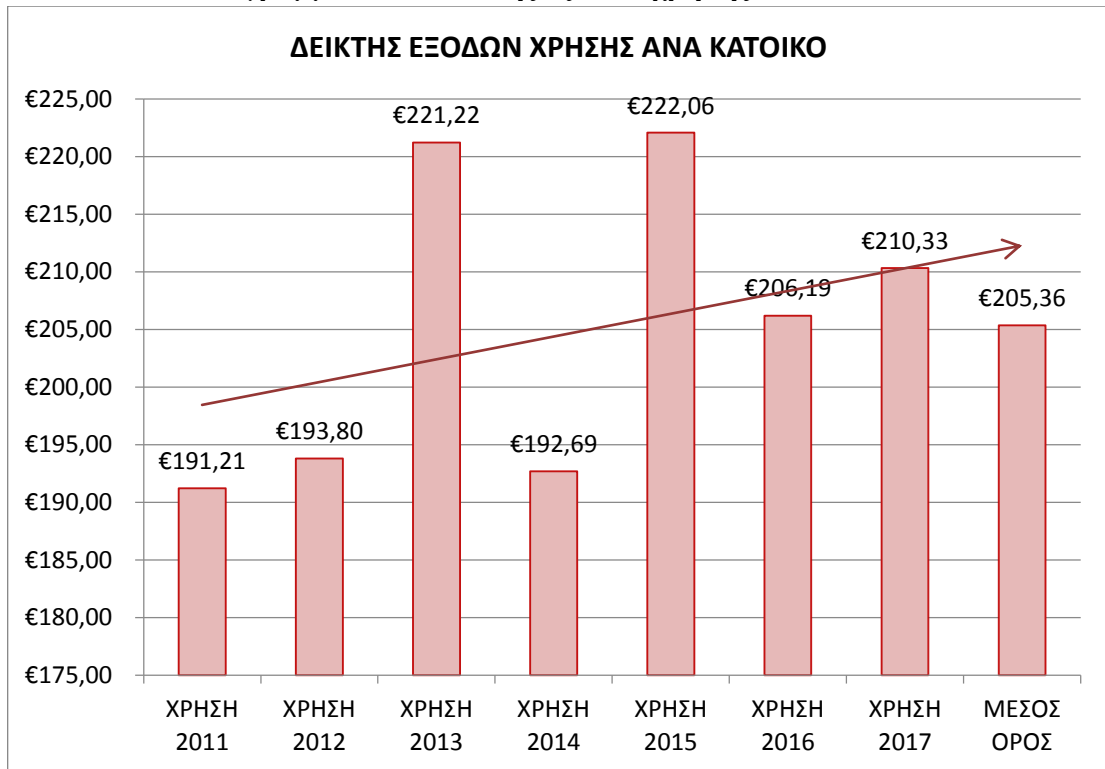
Πίνακας 4.13: Δείκτες εξόδων ανά κάτοικο

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	438,57€	468,67€	475,18€	382,06€	462,12€	333,29€	332,59€	413,21€
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΟΔΩΝ ΧΡΗΣΗΣ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	191,21€	193,80€	221,22€	192,69€	222,06€	206,19€	210,33€	205,36€
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ	141,05€	216,74€	193,33€	114,33€	159,82€	78,80€	73,49€	139,65€

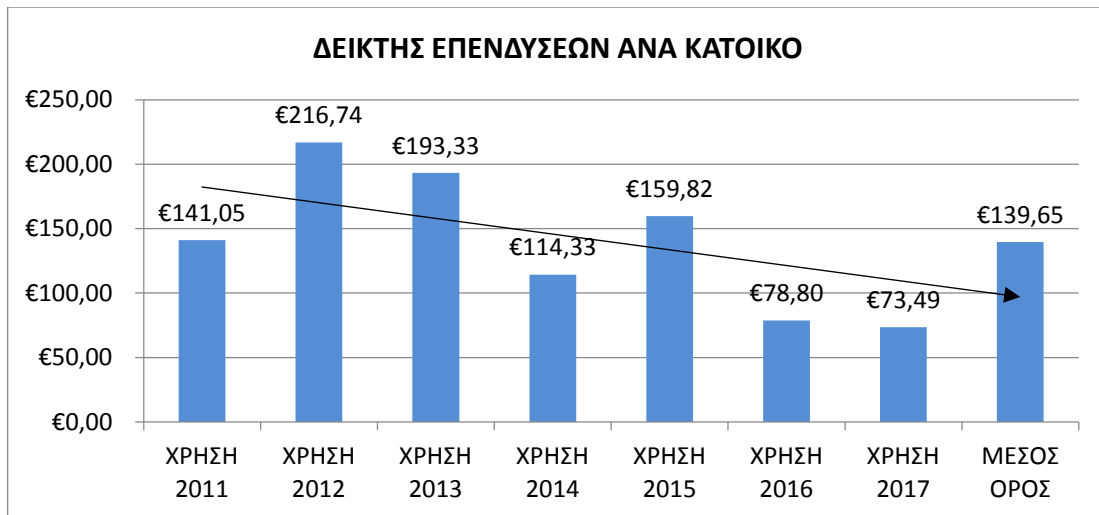
Διάγραμμα 4.14: Δείκτης συνολικών εξόδων ανά κάτοικο

Διάγραμμα 4.15: Δείκτης εξόδων χρήσης ανά κάτοικο

Διάγραμμα 4.16: Δείκτης επενδύσεων ανά κάτοικο

Από τα παραπάνω στοιχεία που διαθέτουμε για τις χρήσεις 2011-2017 μπορούμε να εξάγουμε τα εξής χρήσιμα συμπεράσματα:

- Από το δείκτη συνολικών εξόδων ανά κάτοικο διαπιστώνεται ότι ο δήμος δαπανάει 413,21€, ποσό το οποίο κρίνεται ικανοποιητικό. Όπως διαπιστώνεται από τις δύο τελευταίες χρήσεις ο Δήμος έχει μειώσει τους πόρους που διαθέτει ανά κάτοικο προφανώς σε μια πολιτική περιορισμού και εξ'ορθολογισμού των δαπανών του.
- Ως προς το δείκτη των εξόδων χρήσης ανά κάτοικο το κόστος λειτουργίας του δήμου ανά δημότη ανέρχεται σε 205,36€. Το ποσό είναι ελαφρώς αυξημένο που δείχνει ότι το κόστος λειτουργίας του Δήμου είναι σταθερό τα τελευταία επτά έτη. Το ποσοστό της αύξησης της χρήσης του 2017 ως προς τη χρήση του 2011 είναι περίπου 10%.
- Ως προς το δείκτη των επενδύσεων ανά κάτοικο ανέρχεται σε 139,65€. Το ποσό είναι ιδιαίτερα υψηλό ειδικά σε περίοδο οικονομική κρίσης και των ειδικών συνθηκών στην οποία βρίσκεται το Κράτος. Παρατηρώντας όμως τις χρήσεις 2016 & 2017 διαπιστώνεται η συρρίκνωση των επενδυτικών δαπανών του δήμου σε μια πολιτική περιορισμού των δαπανών του όπως προαναφέρθηκε και πρωτίτερα. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι επενδυτικές δαπάνες για τη χρήση του 2017 ως προς την χρήση του 2011 είναι μειωμένες περίπου στο μισό.

4.4 Αριθμοδείκτες Οικονομικής επίδοσης

Η ομάδα αυτή των δεικτών εξετάζει το βαθμό εκτέλεσης του προϋπολογισμού τόσο σε επίπεδο εσόδων όσο και σε επίπεδο εξόδων.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ

Οι δείκτες οικονομικής απόδοσης εσόδων που αναλύονται είναι οι εξής:

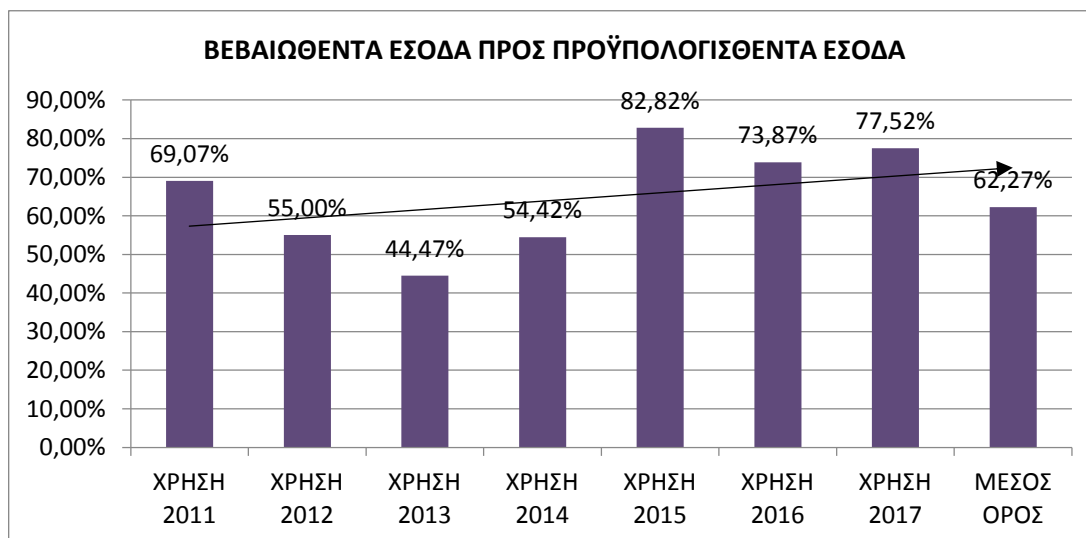
- Εισπραχθέντα έσοδα προς προϋπολογισθέντα έσοδα
- Εισπραχθέντα έσοδα προς βεβαιωθέντα έσοδα
- Βεβαιωθέντα έσοδα προς προϋπολογισθέντα έσοδα

Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα και διαγράμματα:

Πίνακας 4.14: Δείκτες οικονομικής απόδοσης εσόδων

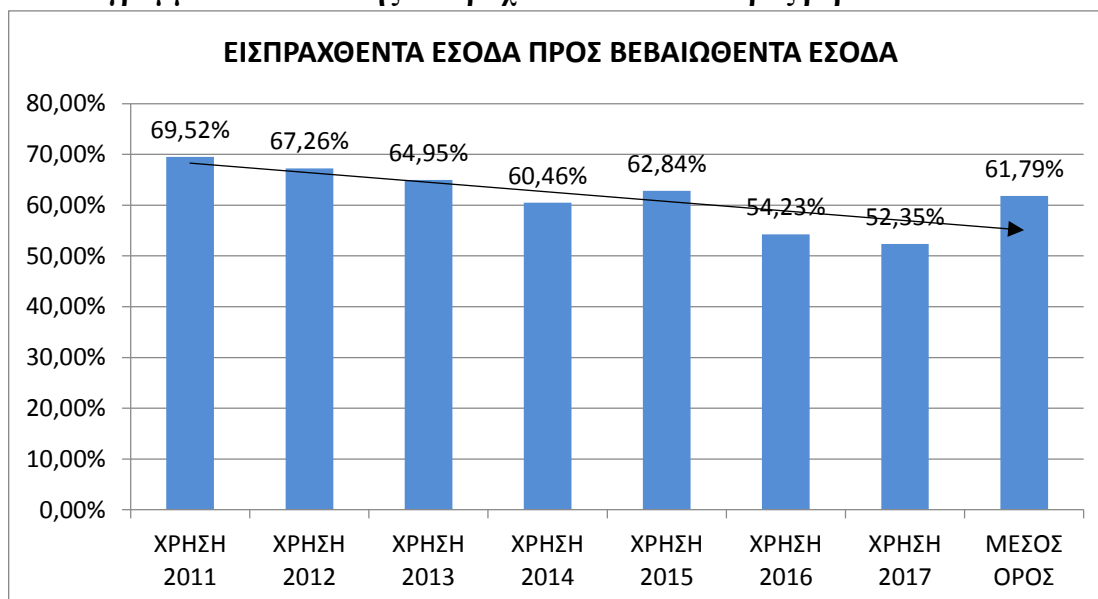
ΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ	69,07%	55,00%	44,47%	54,42%	82,82%	73,87%	77,52%	62,27%
ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΣ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ	69,52%	67,26%	64,95%	60,46%	62,84%	54,23%	52,35%	61,79%
ΕΙΣΠΡΑΧΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ	48,01%	36,99%	28,29%	32,90%	52,04%	40,06%	40,58%	38,48%

Διάγραμμα 4.17: Δείκτης βεβαιωθέντων εσόδων προς προϋπολογισθέντων εσόδων

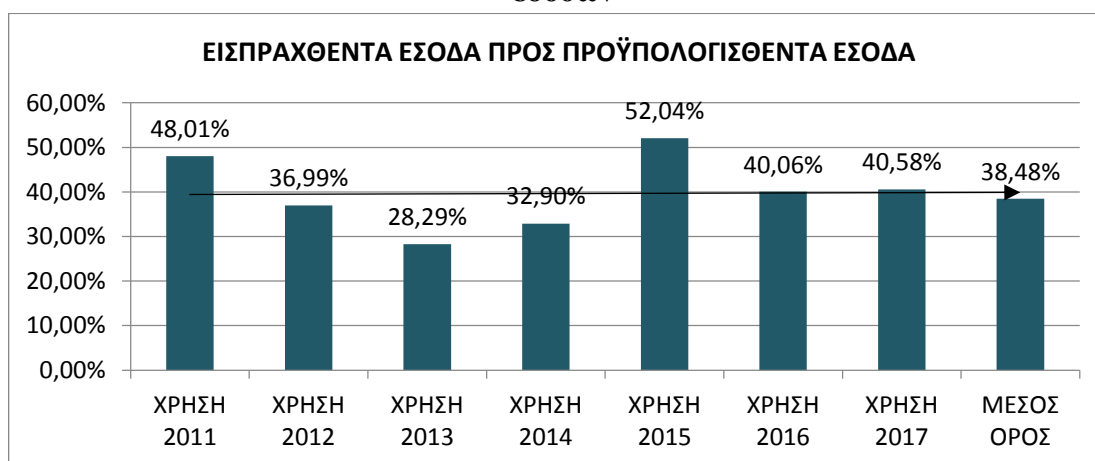
Ο δείκτης βεβαιωθέντα έσοδα προς προϋπολογισθέντα έσοδα ανέρχεται σε 62,67%. Το ποσοστό μπορεί μεν να θεωρείται σχετικά μικρό αλλά διακρίνεται η προσπάθεια που καταβάλλει ο δήμος την τελευταία τριετία να αυξήσει τα ποσοστά του σε πολύ ικανοποιητικότερα επίπεδα. Την τριετία 2015 – 2017, ο δήμος έχει συντάξει χρηματικούς καταλόγους σε ποσοστό περίπου 80% επί των προϋπολογισμένων του εσόδων. Επίσης πολύ ενθαρρυντικό είναι ότι η μελλοντική τάση δείχνει αύξηση του ποσοστού σε επίπεδα ακόμα υψηλότερα.

Διάγραμμα 4.18: Δείκτης εισπραχθέντων εσόδων προς βεβαιωθέντα έσοδα

Ο δείκτης εισπραχθέντα έσοδα προς βεβαιωθέντα έσοδα ανέρχεται σε 61,79%. Η τιμή του δείκτη είναι αρκετά χαμηλή, από την οποία διακρίνεται το μικρό ποσοστό εισπραξιμότητας των βεβαιωθέντων εσόδων. Ιδιαίτερα σημαντικό, όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα, είναι ότι η εισπραξιμότητα ακολουθεί συνεχόμενα πτωτική τάση. Αυτός ο δείκτης πιθανόν να αποκαλύπτει δυσκολία ή και αδράνεια του δήμου να εισπράξει τα έσοδα του με συνέπειες στη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων.

Διάγραμμα 4.19: Δείκτης εισπραχθέντων εσόδων προς προϋπολογισθέντων εσόδων

Ο δείκτης εισπραχθέντα έσοδα προς προϋπολογισθέντα έσοδα είναι ιδιαίτερα χαμηλός και αυτό είναι απόρροια των δύο προηγούμενων δεικτών. Ο μ.ο. 38,48%, υποδηλώνει προφανώς και το χαμηλό ποσοστό σύνταξης χρηματικών καταλόγων επί των προϋπολογισθέντων εσόδων και φυσικά το πολύ χαμηλό ποσοστό είσπραξης των βεβαιωμένων χρηματικών καταλόγων. Η παρατεταμένη οικονομική κρίση σε συνδυασμό με την υποστελέχωση των οικονομικών υπηρεσιών από εξειδικευμένα άτομα και την αδράνεια του δήμου να εισπράξει τα έσοδα του είναι οι σημαντικότεροι λόγοι των χαμηλών αυτών ποσοστών.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΞΟΔΩΝ

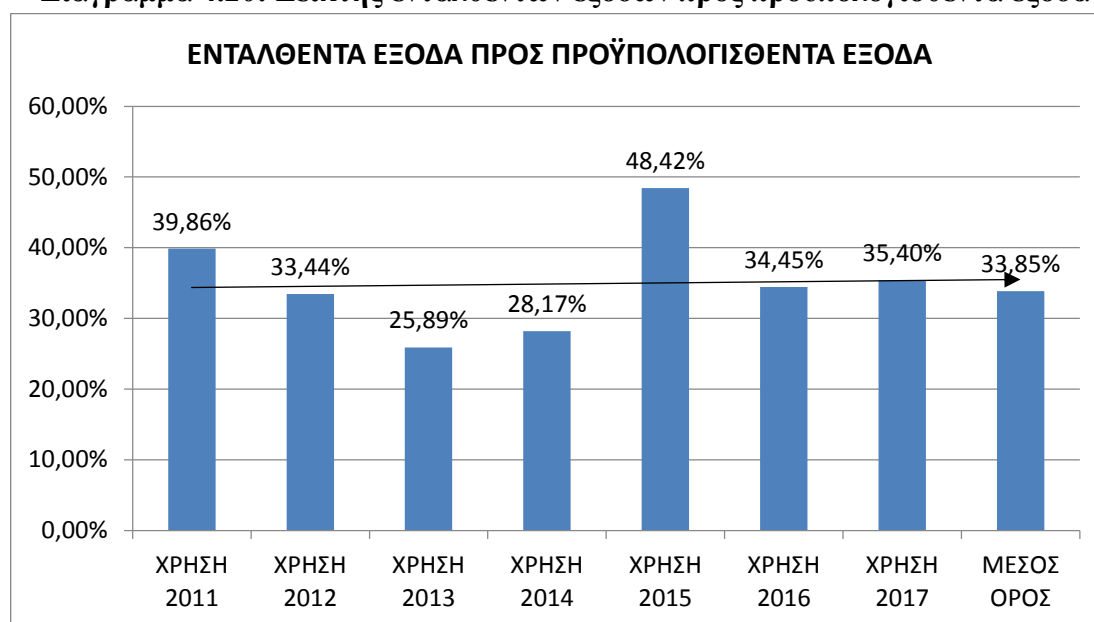
- Ενταλθέντα έξοδα προς προϋπολογισθέντα έξοδα
- Πληρωθέντα έξοδα προς προϋπολογισθέντα έξοδα
- Πληρωθέντα έξοδα προς ενταλθέντα έξοδα

Τα αποτελέσματα των παραπάνω δεικτών παρουσιάζονται ως εξής:

Πίνακας 4.15: Δείκτης οικονομικής απόδοσης εξόδων

ΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΞΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΕΝΤΑΛΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ	39,86%	33,44%	25,89%	28,17%	48,42%	34,45%	35,40%	33,85%
ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ	39,86%	33,44%	25,89%	28,17%	47,48%	34,11%	34,49%	33,60%
ΠΛΗΡΩΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣ ΕΝΤΑΛΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ	100%	100%	100%	100%	98,07%	99,02%	97,44%	99,28%

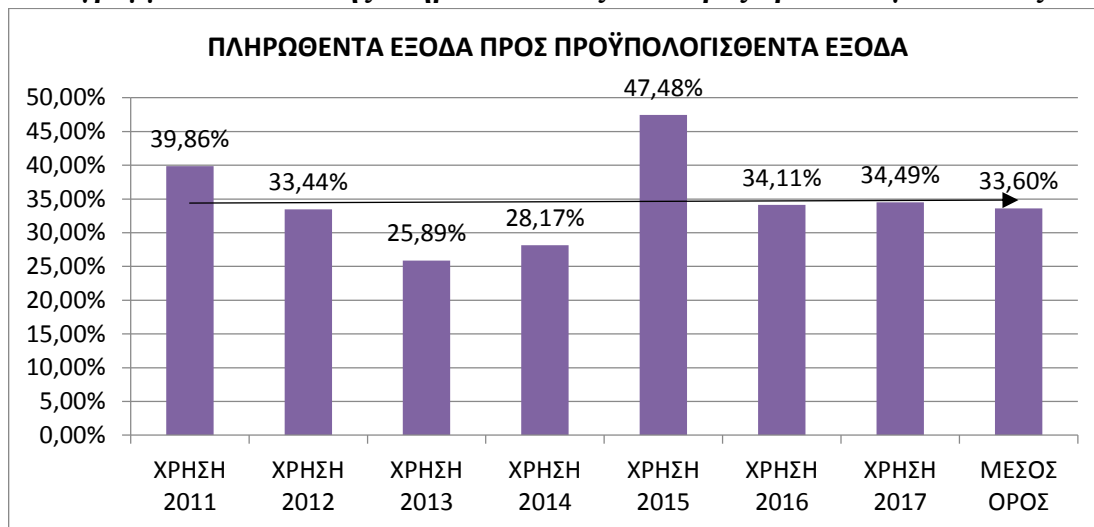
Διάγραμμα 4.20: Δείκτης ενταλθέντων εξόδων προς προϋπολογισθέντα έξοδα

Το ποσοστό των ενταλθέντων εξόδων προς τα προϋπολογισμένα έξοδα είναι πολύ χαμηλό με μ.ο. 33,85% . Η τάση είναι σταθερή καθώς το ποσοστό δεν μεταβάλλεται ιδιαίτερα με μια μικρή εξαίρεση τη χρήση του 2015. Επίσης εξάγουμε το συμπέρασμα ότι ο βαθμός εκτέλεσης του προϋπολογισμού ως προς το σκέλος των εξόδων είναι ιδιαίτερα χαμηλός.

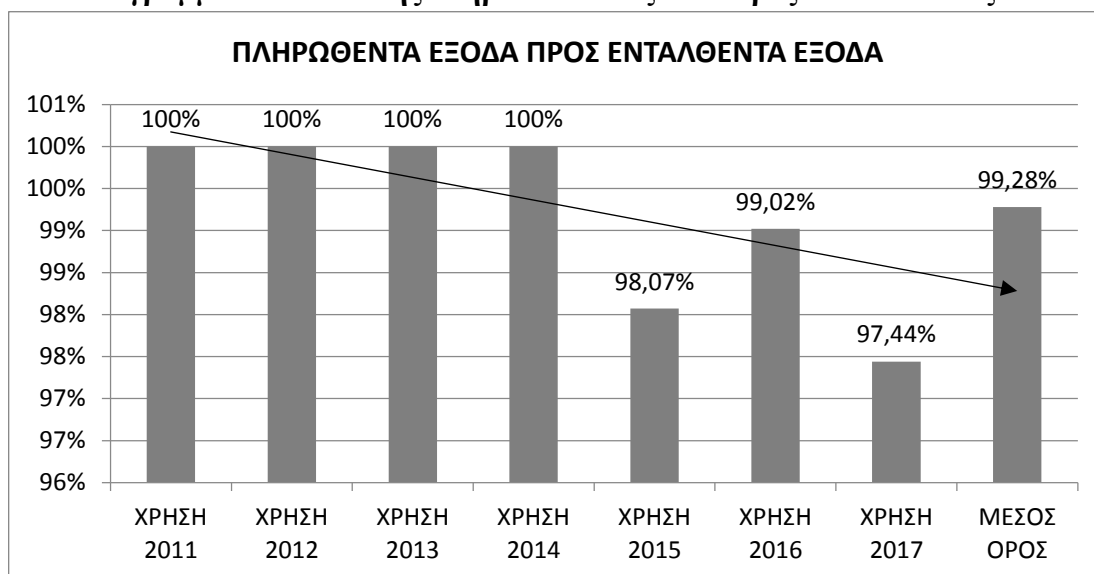

Διάγραμμα 4.21: Δείκτης πληρωθέντων εξόδων προς προϋπολογισθέντα έξοδα

Ο δείκτης αυτός βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον προηγούμενο δείκτη και μας παρουσιάζει τον μη ικανοποιητικό βαθμό εκτέλεσης του προϋπολογισμού ως προς το σκέλος των εξόδων.

Διάγραμμα 4.22: Δείκτης πληρωθέντων εξόδων προς ενταλθέντα έξοδα

Από το παραπάνω διάγραμμα προκύπτει ότι ο Δήμος έχει εξοφλήσει κατά μ.ο. σε ποσοστό 99,28% τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής που εκδίδει τις χρήσεις 2011-2017.

4.5 Αριθμοδείκτες ανθρώπινου δυναμικού

Η συγκεκριμένη κατηγορία δεικτών μας επιτρέπει να δούμε το μέγεθος του κόστους του ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τα συνολικά έξοδα του δήμου αλλά και με τα λειτουργικά του έξοδα. Οι εν λόγω δείκτες είναι επίσης πολύ σημαντικοί, γιατί μας παρέχουν την δυνατότητα να μετρήσουμε πόσους πόρους χρησιμοποιεί ο δήμος προκειμένου να καλύψει το κόστος απασχόλησης χωρίς να έχει τη δυνατότητα να τους κατευθύνει σε επενδυτικούς σκοπούς.

Οι δείκτες ανθρώπινου δυναμικού που θα αναλυθούν είναι οι παρακάτω:

- Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τις δαπάνες: $\frac{\text{Κόστος απασχόλησης}}{\text{Συνολικά έξοδα}}$
- Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τα έξοδα χρήσης: $\frac{\text{Κόστος απασχόλησης}}{\text{Έξοδα χρήσης}}$
- Δείκτης κόστους απασχόλησης ως προς τον αριθμό των απασχολούμενων: $\frac{\text{Κόστος απασχόλησης}}{\text{Αριθμός απασχολούμενων}}$

Πριν προχωρήσουμε όμως στην ανάλυση των παραπάνω δεικτών θα γίνει μια γρήγορη παρουσίαση του αριθμού των εργαζομένων αλλά και του κόστους απασχόλησης του δήμου Ακτίου – Βόνιτσας για τις εξεταζόμενες χρήσεις.

Πίνακας 4.16: Αριθμός προσωπικού Δήμου Ακτίου Βόνιτσας

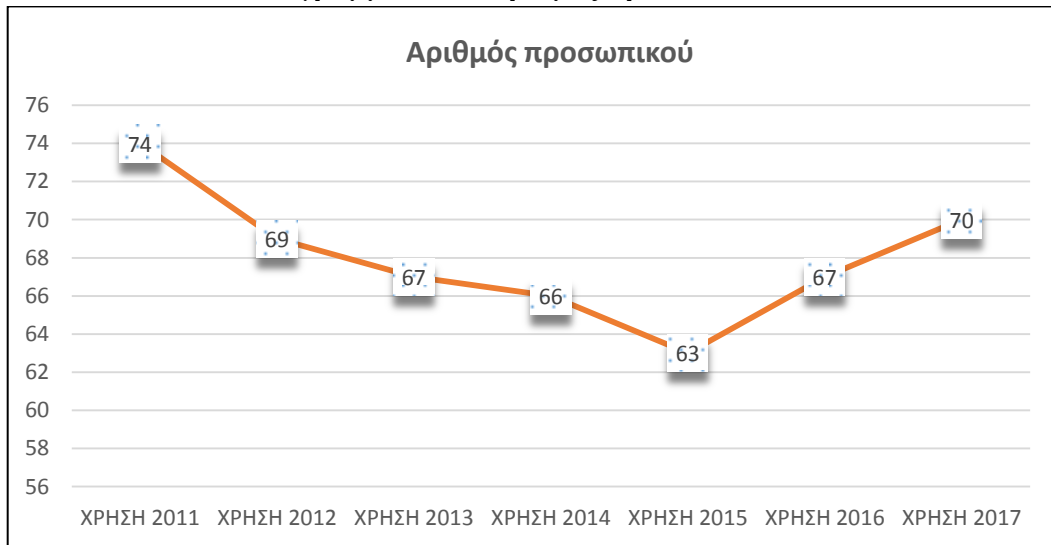
	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017
Αριθμός προσωπικού	74	69	67	66	63	67	70

Πίνακας 4.17: Κόστος απασχόλησης Δήμου Ακτίου Βόνιτσας

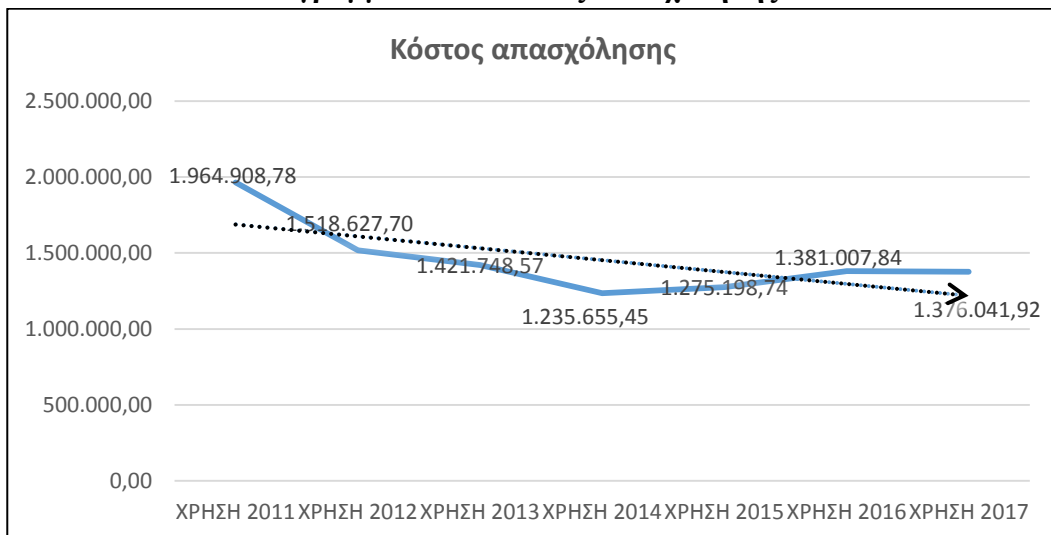
	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017
Κόστος απασχόλησης	1.964.908,78	1.518.627,70	1.421.748,57	1.235.655,45	1.275.198,74	1.381.007,84	1.376.041,92

Διαγραμματικά οι παραπάνω πίνακες παρουσιάζονται ως εξής:

Διάγραμμα 4.23: Αριθμός προσωπικού

Διάγραμμα 4.24: Κόστος απασχόλησης

Όπως παρατηρούμε ο αριθμός των εργαζομένων και κυρίως το κόστος απασχόλησης κατά τις χρήσεις 2011 έως 2017 έχει συρρικνωθεί εντυπωσιακά, κυρίως λόγω των περικοπών που επιβλήθηκαν από το κεντρικό κράτος στους δήμους λόγω της οικονομικής κρίσης και των περιοριστικών μέτρων που εξακολουθούν να υφίστανται. Το κόστος απασχόλησης μειώθηκε πλέον του 30% το έτος 2017 σε σχέση με το 2011.

Αντίστοιχα ο αριθμός των εργαζομένων μειώθηκε από το 2011 έως το 2015 σχεδόν 15%. Λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για ένα μικρό δήμο που αντιμετωπίζει ήδη μεγάλη έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού, η περαιτέρω αποψίλωσή του είχε ως συνέπεια την αύξηση της δυσκολίας είσπραξης των εσόδων του που αναπόφευκτα

οδηγεί σε μικρότερης ποιότητας υπηρεσίες στους δημότες του. Από το 2015 και μετά παρατηρείται μικρή αύξηση του προσωπικού, που πιθανόν να δείχνει την ότι η κεντρική διοίκηση έχει αντιληφθεί την ανάγκη στελέχωσης των μικρών δήμων με επιπλέον προσωπικό.

Ο δείκτης κόστους απασχόλησης προς τα συνολικά έξοδα και του κόστους απασχόλησης προς τα έξοδα χρήσης σε απολογιστικό επίπεδο διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 4.18: Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	21,84%	15,79%	14,56%	15,76%	13,45%	20,20%	20,17%	17,14%
ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΕΞΟΔΑ ΧΡΗΣΗΣ	50,50%	38,20%	31,33%	31,26%	27,99%	32,65%	31,89%	34,50%

Και διαγραμματικά παρουσιάζονται ως εξής:

Διάγραμμα 4.25: Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού

Παρατηρώντας τους δύο παραπάνω δείκτες παρατηρούμε ότι το ποσοστό κόστους απασχόλησης προς τις συνολικές δαπάνες είναι 17,14% και αντίστοιχα το ποσοστό κόστους απασχόλησης προς τις λειτουργικές δαπάνες είναι 34,50%. Τα ποσοστά είναι

ιδιαίτερα χαμηλά που δίνουν την άνεση στο δήμο να χρηματοδοτήσει νέες δράσεις καθώς το μισθολογικό της κόστος είναι ιδιαίτερα χαμηλό.

Ως προς το δείκτη κόστους απασχόλησης προς τις συνολικές δαπάνες η τάση δείχνει περαιτέρω μείωση ενώ ως προς το δείκτη κόστους απασχόλησης προς τις λειτουργικές δαπάνες η τάση είναι σταθερή.

Τα αποτελέσματα του δείκτη κόστους απασχόλησης προς τον αριθμό των απασχολούμενων, με βάση τα απολογιστικά στοιχεία, για την περίοδο 2011 – 2017, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα ως εξής:

Πίνακας 4.19: Δείκτης κόστους απασχόλησης προς αριθμό απασχολούμενων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	26.552,82	22.009,10	21.220,13	18.772,05	20.241,25	20.612,06	19.657,74	21.372,25

Και διαγραμματικά παρουσιάζεται ως εξής:

Διάγραμμα 4.26: Κόστος απασχόλησης προς αριθμό απασχολούμενων

Ο συγκεκριμένος δείκτης επιβεβαιώνει την μείωση του μισθολογικού κόστους του δήμου. Ειδικότερα η μείωση, ανά εργαζόμενο, το 2017 σε σχέση με το 2011, ανέρχεται σε 6.895,08€ ή αν το εκφράσουμε ποσοστιαία ανέρχεται σε 25%.

4.6 Αριθμοδείκτες συσχέτισης εσόδων – εξόδων

Η συγκεκριμένη κατηγορία αριθμοδεικτών διερευνά την σχέση μεταξύ των βασικότερων κατηγοριών των εξόδων και των εσόδων.

Οι δείκτες οι οποίοι θα αναλυθούν είναι οι εξής:

$$\text{Δείκτης επιχορηγήσεων ως προς τις δαπάνες: } \frac{\text{Σύνολο επιχορηγήσεων}}{\text{Συνολικά έξοδα}}$$

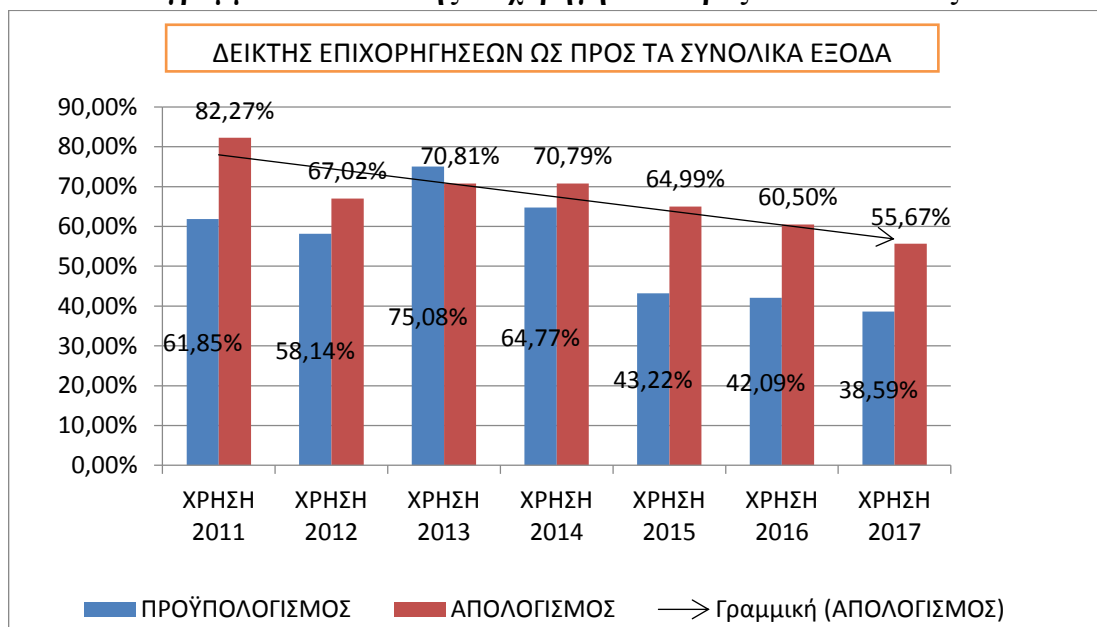
Πίνακας 4.20: Δείκτης επιχορηγήσεων προς τα συνολικά έξοδα

ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	61,85%	58,14%	75,08%	64,77%	43,22%	42,09%	38,59%	55,57%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	82,27%	67,02%	70,81%	70,79%	64,99%	60,50%	55,67%	68,07%

Ο δείκτης επιχορηγήσεων προς τα συνολικά έξοδα προϋπολογιστικά ανέρχεται σε ποσοστό 55,57% ενώ απολογιστικά είναι μεγαλύτερος σε ποσοστό που φτάνει το 68,07%.

Τα ποσοστά είναι ιδιαίτερα υψηλά και μας δίνει την εικόνα ότι ο δήμος προκειμένου να καλύψει τα έξοδα του εξαρτάται από τις επιχορηγήσεις και όχι από τα δικά του έσοδα. Ενθαρρυντικό βέβαια είναι το γεγονός ότι τις τρεις τελευταίες χρήσεις το ποσοστό ολοένα και μειώνεται και σε προϋπολογιστικό και σε απολογιστικό επίπεδο με την γραμμική τάση που παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα να επιβεβαιώνει τη προσπάθεια απεξάρτησης του Δήμου από τη κεντρική διοίκηση.

Διάγραμμα 4.27: Δείκτης επιχορηγήσεων προς τα συνολικά έξοδα

Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους: Έξοδα χρήσης
Τακτικά έσοδα

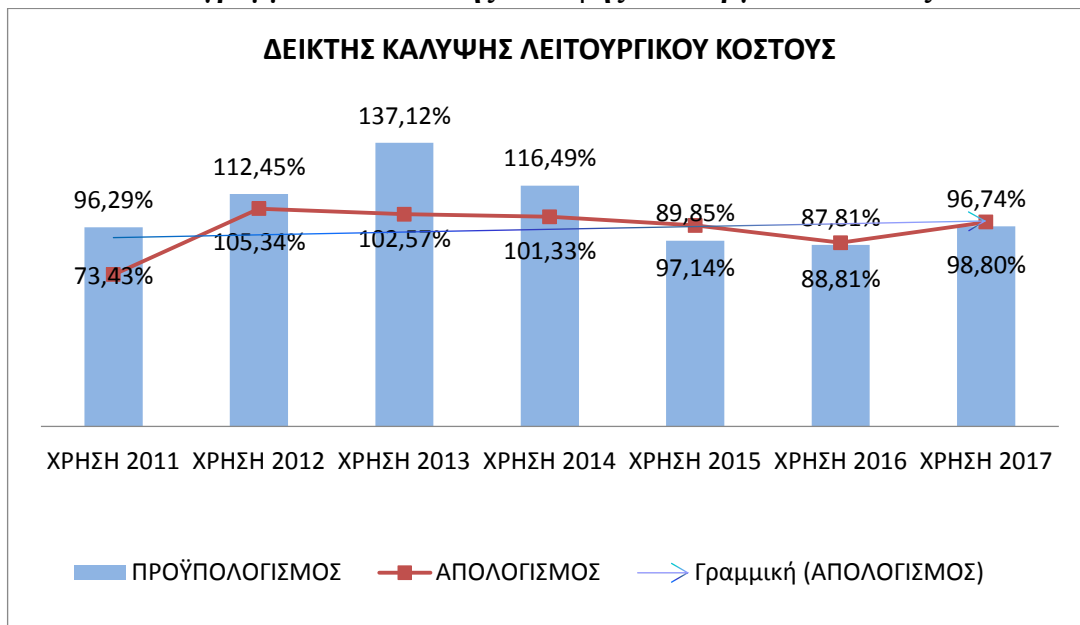
Πίνακας 4.21: Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	96,29%	112,45%	137,12%	116,49%	89,85%	87,81%	96,74%	103,99%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	73,43%	105,34%	102,57%	101,33%	97,14%	88,81%	98,80%	94,33%

Ο δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους προσδιορίζει το ποσοστό των εξόδων χρήσης που μπορεί να καλυφθεί από τα τακτικά έσοδα του δήμου. Σε απολογιστικό επίπεδο τα τακτικά έσοδα καλύπτουν το λειτουργικό κόστος του δήμου σχεδόν απόλυτα με 94,33% ενώ σε απολογιστικό επίπεδο τα λειτουργικά έξοδα του Δήμου υπερβαίνουν τα τακτικά έσοδα.

Συμπεραίνουμε ότι ο δήμος δεν έχει την δυνατότητα χρησιμοποίησης των τακτικών του εσόδων για άλλες επενδυτικές δαπάνες καθώς δεσμεύονται εξολοκλήρου για τη χρηματοδότηση του λειτουργικού του κόστους.

Διάγραμμα 4.28: Δείκτης κάλυψης λειτουργικού κόστους

Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού: $\frac{\text{Αμοιβές \& έξοδα προσωπικού}}{\text{Τακτικά έσοδα}}$

Πίνακας 4.22: Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	41,13%	35,63%	40,30%	40,84%	23,66%	28,06%	31,45%	34,22%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	36,78%	40,24%	32,13%	31,67%	27,19%	29,00%	31,51%	32,54%

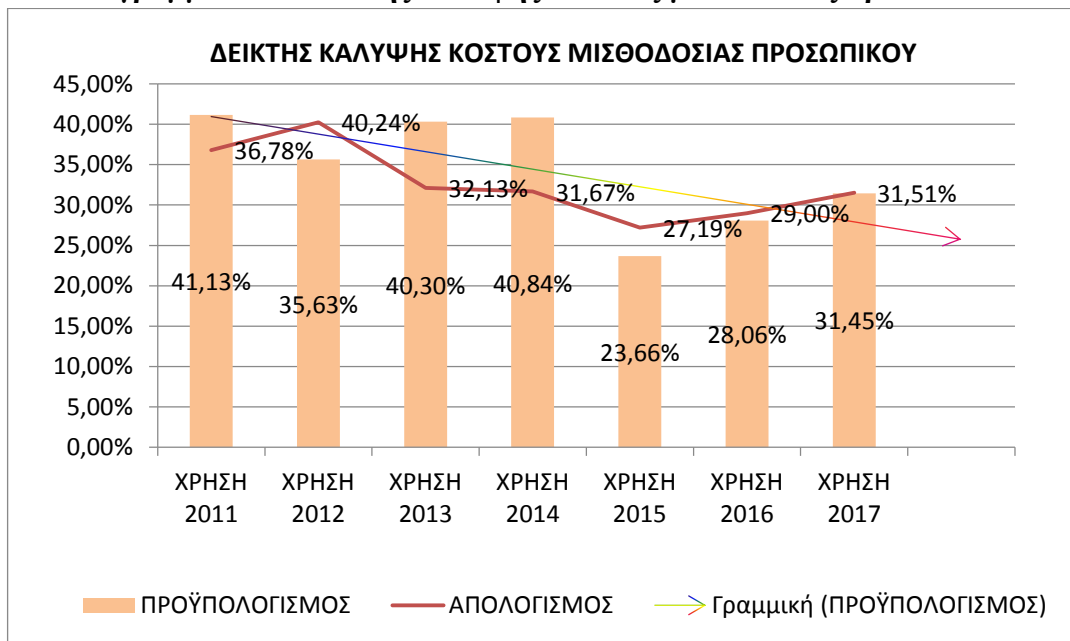
Το κόστος μισθοδοσίας προϋπολογιστικά καλύπτει το 34,22% των τακτικών εσόδων του Δήμου ενώ απολογιστικά η απόκλιση είναι πολύ μικρή σε σχέση με ότι είχε προϋπολογιστεί και ανέρχεται σε 32,54% .

Το ποσοστό κρίνεται ικανοποιητικό καθώς το 1/3 των τακτικών εσόδων απαιτείται για να καλυφθεί το μισθολογικό κόστος. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στο δήμο να διαθέσει το υπόλοιπο μέρος των τακτικών εσόδων σε άλλα έργα ή επενδύσεις προς όφελος των δημοτών.

Όπως προκύπτει από το διάγραμμα που ακολουθεί, η τάση του δείκτη με βάση τα στοιχεία που διαθέτουμε, είναι ελαφρώς πτωτική.

Διάγραμμα 4.29: Δείκτης κάλυψης κόστους μισθοδοσίας προσωπικού

Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων: Κ.Α.Π
Λειτουργικές δαπάνες

Πίνακας 4.23: Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΑΥΤΟΤΕΛΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	67,08%	57,53%	43,32%	53,79%	61,28%	61,81%	54,82%	56,91%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	109,59%	71,52%	63,12%	69,85%	70,97%	77,00%	65,15%	74,84%

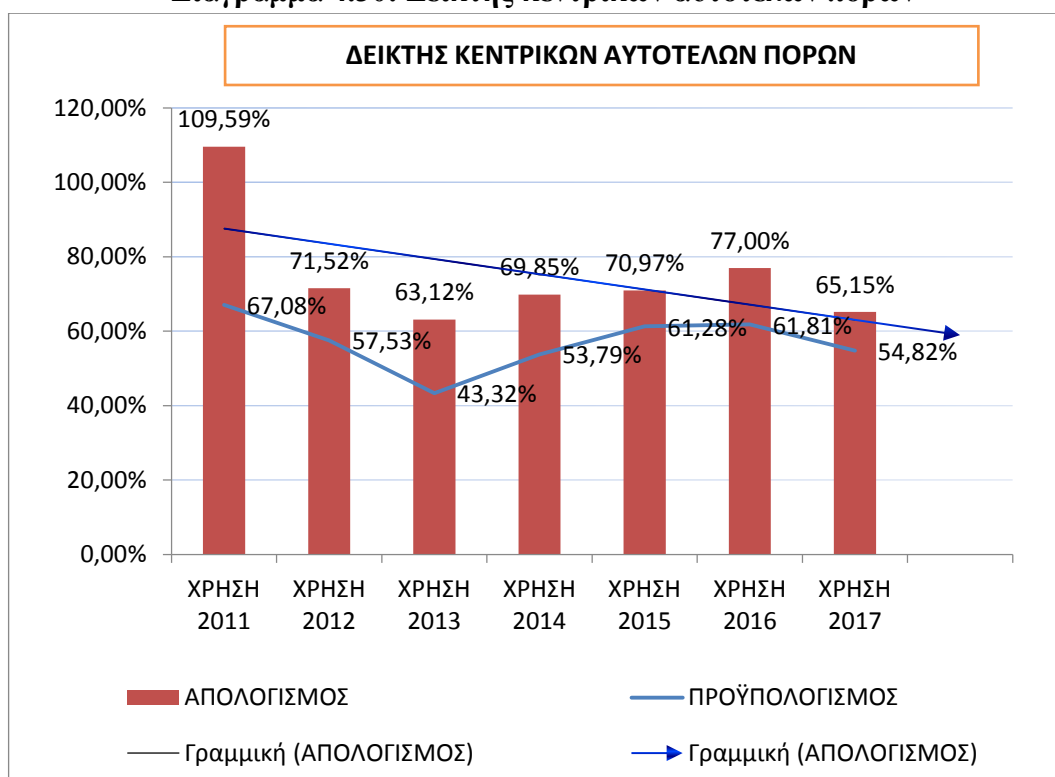
Παρατηρούμε ότι ο δείκτης των κεντρικών αυτοτελών πόρων που καλύπτει τις λειτουργικές δαπάνες είναι υψηλός και είναι 74,84% ενώ προϋπολογιστικά το ποσοστό ήταν αρκετά χαμηλότερο στο 56,91%.

Ο υψηλός δείκτης αποτυπώνει την μεγάλη εξάρτηση του δήμου από πόρους που δεν είναι δικοί του και δεν μπορεί να τους ελέγξει.

Η τάση με βάση τα απολογιστικά στοιχεία είναι ελαφρώς πτωτική γεγονός που δείχνει την προσπάθεια ανεξάρτησης του δήμου από τους κεντρικούς αυτοτελείς

πόρους που διατίθενται για την εύρυθμη λειτουργία του και αυτό αποτυπώνεται και στο παρακάτω διάγραμμα:

Διάγραμμα 4.30: Δείκτης κεντρικών αυτοτελών πόρων

Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων: $\frac{\text{Επιχορηγήσεις για επενδύσεις}}{\text{Επενδυτικές δαπάνες}}$

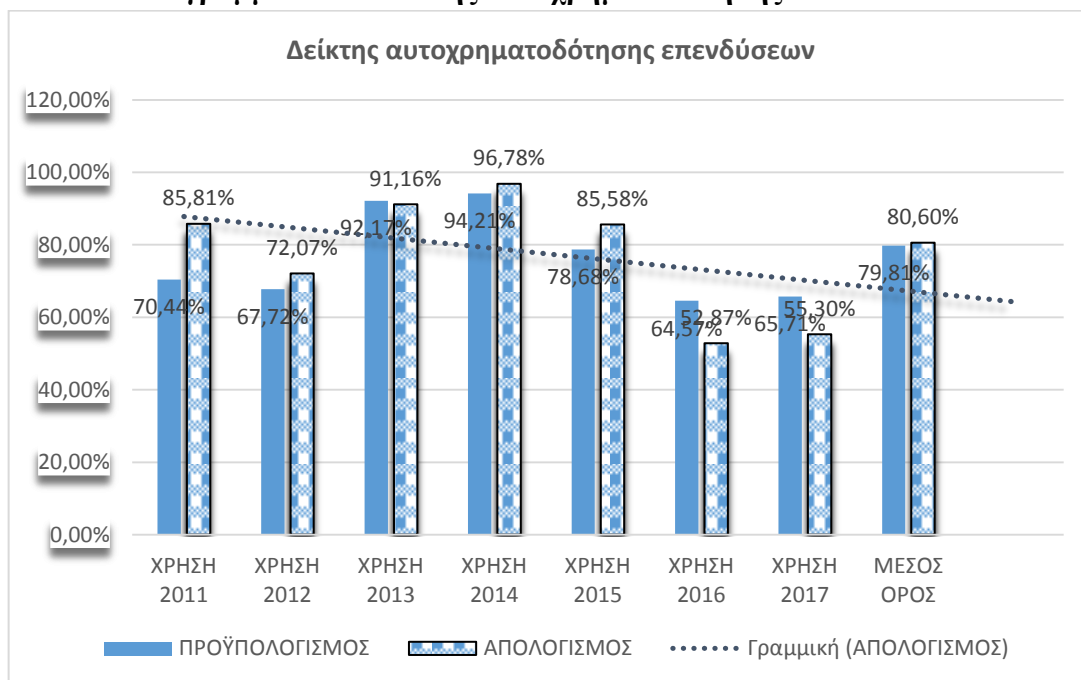
Πίνακας 4.24: Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΥΤΟΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	70,44%	67,72%	92,17%	94,21%	78,68%	64,57%	65,71%	79,81%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	85,81%	72,07%	91,16%	96,78%	85,58%	52,87%	55,3%	80,60%

Ο δείκτης μας δείχνει ότι το 80,60% των επενδυτικών δαπανών προέρχεται από επιχορηγήσεις για επενδύσεις. Το ποσοστό είναι αρκετά ικανοποιητικό και δείχνει ότι ο δήμος μετατρέπει τα κεφάλαια που αντλεί σε έργα. Επίσης υπάρχει και ένα ποσοστό των επενδυτικών δαπανών που καλύπτεται από άλλους πόρους του δήμου.

Θα πρέπει όμως να προβληματίζει η πτωτική πορεία του δήμου, όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω διάγραμμα, ιδιαίτερα τις χρήσεις 2016 και 2017 όπου το ποσοστό έχει μειωθεί και αγγίζει το 50%, γεγονός που σημαίνει την χρήση άλλων πόρων προκειμένου να χρηματοδοτηθούν οι επενδυτικές του δαπάνες.

Διάγραμμα 4.31: Δείκτης αυτοχρηματοδότησης επενδύσεων

Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων:

$$\frac{\text{Τοκοχρεολύσια}}{\text{Σύνολο τακτικών εσόδων}}$$

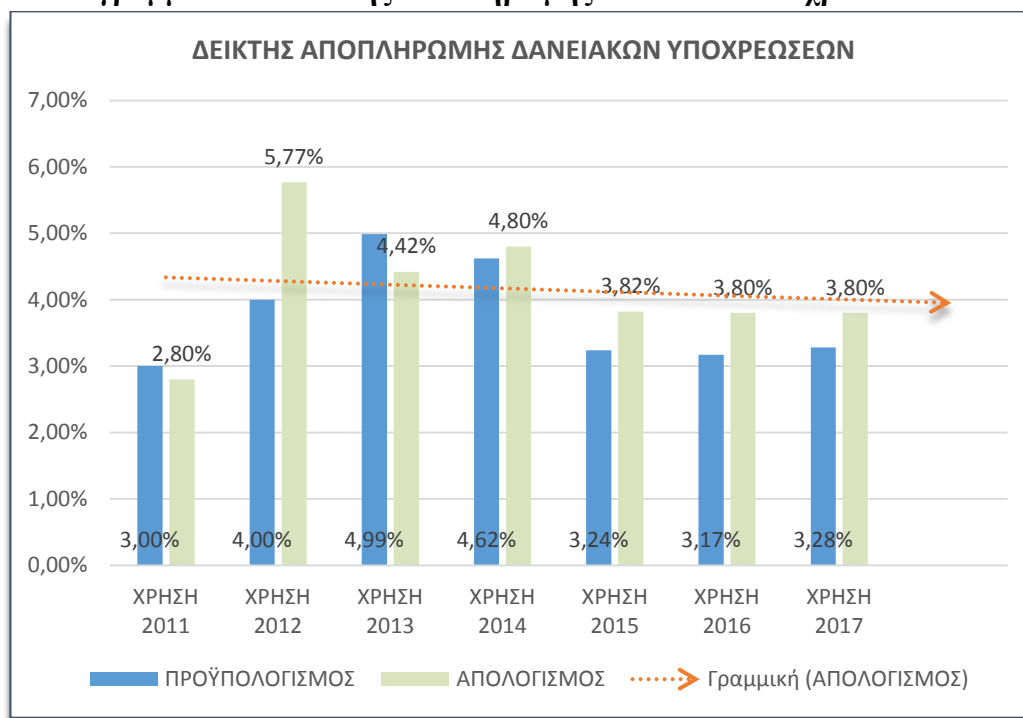
Πίνακας 4.25: Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων

ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗΣ ΔΑΝΕΙΑΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	ΧΡΗΣΗ 2011	ΧΡΗΣΗ 2012	ΧΡΗΣΗ 2013	ΧΡΗΣΗ 2014	ΧΡΗΣΗ 2015	ΧΡΗΣΗ 2016	ΧΡΗΣΗ 2017	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	3,00%	4,00%	4,99%	4,62%	3,24%	3,17%	3,28%	3,69%
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	2,80%	5,77%	4,42%	4,80%	3,82%	3,80%	3,80%	4,08%

Με βάση τα στοιχεία του προϋπολογισμού ο δείκτης αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων υπολογίστηκε σε 3,69% ενώ και απολογιστικά ανήλθε σε ποσοστό 4,08% των τακτικών του εσόδων.

Επομένως τόσο προϋπολογιστικά όσο και απολογιστικά η επιβάρυνση του δήμου για την αποπληρωμή των δανειακών του υποχρεώσεων είναι πολύ χαμηλή δεδομένου και ότι οι δανειακές υποχρεώσεις του Δήμου είναι εξαιρετικά μικρές.

Διάγραμμα 4.32: Δείκτης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων

4.7 Ποσοστό εκτέλεσης του Προϋπολογισμού

Κλείνοντας την μελέτη περίπτωσης του Δήμου Ακτίου Βόνιτσας για τα έτη από το 2011 έως το 2017 θα αναλυθεί η συνοπτική κατάσταση της εκτέλεσης του

Προϋπολογισμού του Δήμου σε κωδικούς εσόδων, εξόδων, επενδύσεων και πληρωμών.

Στα έσοδα η συνοπτική κατάσταση για τα εξεταζόμενα έτη διαμορφώνεται ως εξής:

**Πίνακας 4.26: Συνοπτική κατάσταση εκτέλεσης προϋπολογισμού των εσόδων
Δήμου Ακτίου - Βόνιτσας 2011-2017**

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ									
Κωδικοί αριθμοί	Έσοδα και εισπράξεις	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Μέσος όρος
0	Τακτικά Έσοδα	78,12%	61,30%	87,67%	88,33%	77,34%	79,32%	80,86%	78,30%
1 (εκτός του 13)	Έκτακτα έσοδα (εκτός επιχορηγήσεις για επενδύσεις)	60,83%	46,42%	97,57%	79,97%	71,42%	14,28%	21,77%	50,83%
2	Έσοδα παρελθόντων ετών	25,59%	14,31%	57,53%	74,10%	87,05%	71,90%	68,53%	40,47%
31	Εισπράξεις από δάνεια	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
32	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα έσοδα κατά τα παρελθόντα έτη	14,26%	7,89%	8,12%	9,39%	7,12%	8,12%	8,02%	8,60%
4	Εισπράξεις υπέρ δημοσίου και τρίτων και επιστροφές χρημάτων	78,97%	42,80%	93,72%	64,73%	69,00%	69,08%	61,06%	65,12%
5	Χρηματικό υπόλοιπο	100,00%	100,00%	99,74%	71,68%	100,00%	64,02%	100,00%	89,68%
13	Επιχορηγήσεις για επενδύσεις	27,93%	26,38%	14,56%	15,40%	55,14%	17,20%	18,17%	21,43%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ & ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ		48,01%	36,99%	28,89%	32,90%	52,04%	40,06%	40,58%	38,48%

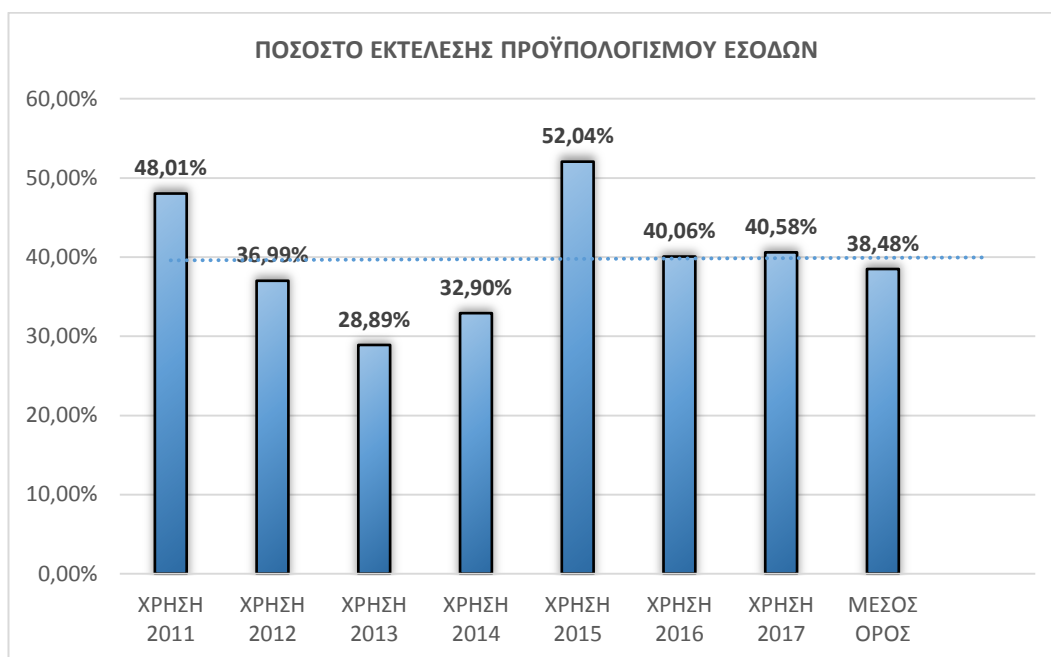
Αναλύοντας την παραπάνω συνοπτική κατάσταση εκτέλεσης του σκέλους των εσόδων του προϋπολογισμού ο μέσος όρος εκτέλεσης του είναι πολύ χαμηλός με ποσοστό 38,48%.

Το χαμηλό ποσοστό αποδίδεται κυρίως στους κωδικούς εσόδων: (32) Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα έσοδα κατά τα παρελθόντα έτη και (13) Επιχορηγήσεις για επενδύσεις.

Τα προϋπολογισθέντα ποσά των επιχορηγήσεων για επενδύσεις, όπως διακρίνονται παρακάτω και στο παράρτημα με τις καταστάσεις προϋπολογισμού – απολογισμού του δήμου, είναι πολύ περισσότερα από τα απολογισθέντα και είναι η μία πολύ σημαντική αιτία απόκλισης.

Η δεύτερη πολύ σημαντική πηγή απόκλισης αφορά τις ανείσπρακτες απαιτήσεις του δήμου από παρελθόντα έτη οι οποίες έχουν συνεχή αυξητική τάση (βλ. ενότητα 4.4). Διαγραμματικά η κατάσταση εκτέλεσης του προϋπολογισμού των εσόδων παρουσιάζεται:

Διάγραμμα 4.33: Ποσοστό εκτέλεσης προϋπολογισμού εσόδων

Για το σκέλος των δαπανών η συνοπτική κατάσταση για τα εξεταζόμενα έτη διαμορφώνεται ως εξής:

**Πίνακας 4.27: Συνοπτική κατάσταση εκτέλεσης προϋπολογισμού των δαπανών
Δήμου Ακτίου - Βόνιτσας 2011-2017**

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ									
Κωδικοί αριθμοί	Έξοδα & πληρωμές	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Μέσος όρος
60	Αμοιβές & έξοδα προσωπικού	69,86%	69,23%	69,89%	68,50%	88,88%	81,97%	81,01%	74,46%
61,62	Αμοιβές & παροχές τρίτων	42,53%	30,75%	57,46%	77,23%	84,08%	83,57%	85,75%	65,16%
63,64	Φόροι Τέλη - Λοιπά γενικά έξοδα	9,97%	14,88%	16,77%	30,75%	35,43%	64,92%	56,05%	25,20%
65	Τοκοχρεολύσια δανείων	72,94%	88,42%	77,57%	91,78%	91,13%	94,89%	93,68%	86,70%
66	Δαπάνες προμήθειας αναλωσίμων	51,55%	70,51%	76,42%	84,11%	68,25%	72,97%	85,25%	72,47%
67,68	Μεταβιβάσεις σε τρίτους - Λοιπά έξοδα	66,47%	72,73%	79,32%	90,86%	93,38%	77,02%	79,75%	79,10%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ		59,57%	57,43%	65,58%	76,84%	83,61%	80,23%	82,58%	71,03%
71	Αγορές κτιρίων τεχνικών έργων και προμήθειες παγίων	33,59%	29,19%	7,59%	83,06%	57,11%	38,49%	64,63%	27,66%
73	Έργα	24,89%	25,71%	16,26%	14,23%	50,55%	19,51%	19,10%	21,74%
74	Μελέτες - Έρευνες	0,00%	6,75%	2,37%	7,81%	18,56%	16,51%	13,08%	6,40%
75	Συμμετοχές σε επιχειρήσεις	0,00%	0,00%	0,00%	31,89%	54,55%	88,22%	0,00%	36,16%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ		22,93%	24,79%	14,73%	14,99%	48,98%	21,01%	21,66%	21,23%
81	Πληρωμές Π.Ο.Ε.	70,63%	57,05%	68,76%	81,42%	76,28%	51,20%	46,88%	68,52%
82	Αποδόσεις	79,13%	40,42%	85,48%	63,01%	63,05%	62,30%	51,10%	60,13%
83	Επιχορηγούμενες Πληρωμές Υποχρεώσεων Π.Ο.Ε.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	77,31%	77,31%
85	Προβλέψεις μη είσπραξης	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (εκτός 85)		73,20%	46,20%	76,59%	72,04%	69,86%	58,75%	52,83%	64,19%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ		67,43%	33,91%	32,87%	22,59%	21,13%	14,59%	13,27%	24,82%
911	Αποθεματικό	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΥ		0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΑ ΕΞΟΔΩΝ - ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ - ΠΛΗΡΩΜΩΝ (εκτός 85 & 9)		40,56%	35,04%	27,48%	34,19%	65,39%	46,66%	48,46%	39,23%
ΣΥΝΟΛΑ ΕΞΟΔΩΝ - ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ - ΠΛΗΡΩΜΩΝ		39,86%	33,44%	25,89%	28,17%	47,48%	34,11%	34,49%	33,60%

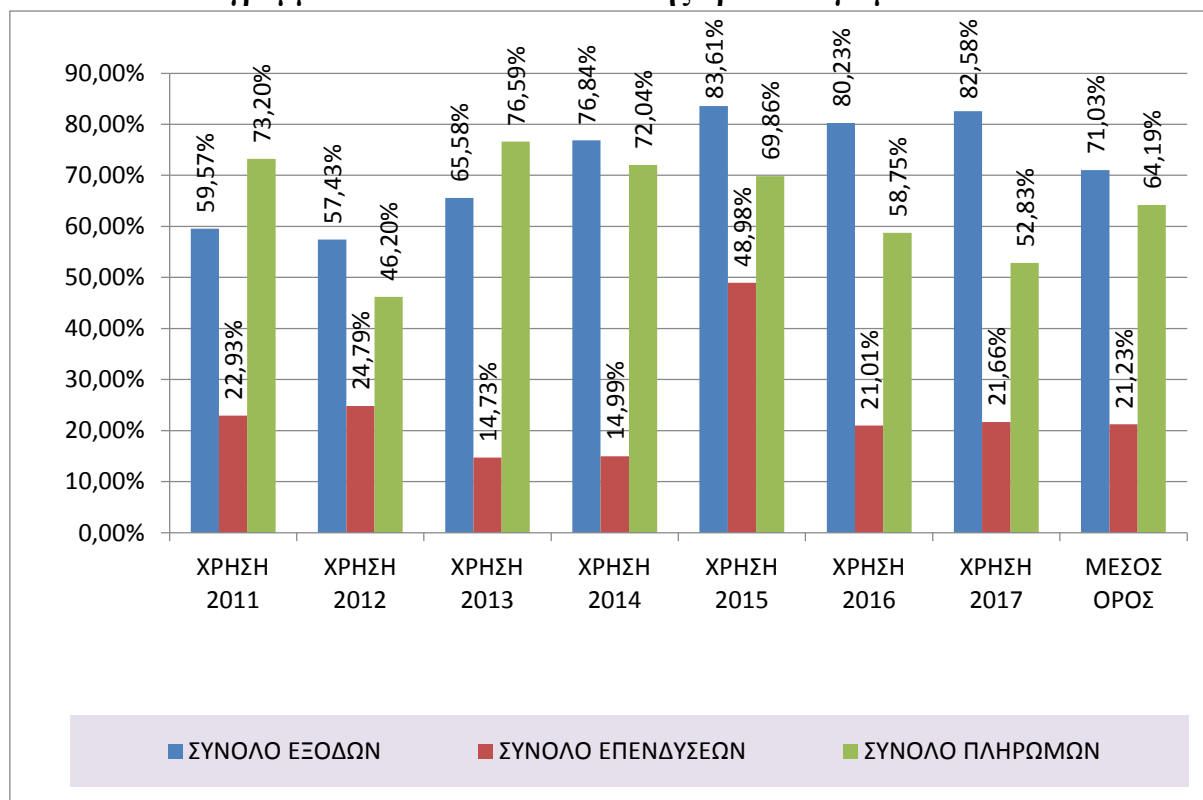
Ως προς το σκέλος των εξόδων παρατηρούμε ότι ενώ το ποσοστό εκτέλεσης των εξόδων ξεκινά το έτος 2011 με μόλις 59,57% καταλήγει το 2017 σε 82,58%, με τον μέσο όρο εκτέλεσης να είναι 71,03%. Ο Δήμος έχει καταβάλει μεγάλη προσπάθεια με την πάροδο των χρόνων να προϋπολογίζει τα έξοδα του με σχετική ακρίβεια.

Ως προς το σκέλος των επενδύσεων το ποσοστό εκτέλεσης είναι ιδιαίτερο χαμηλό με μέσο όρο 21,23% το οποίο καταδεικνύει την αδυναμία σύνταξης ενός ορθολογικού τεχνικού προγράμματος με πραγματικές δυνατότητες συνυπολογίζοντας τη δύσκολη οικονομική συγκυρία και την αδυναμία εξασφάλισης σημαντικών πόρων.

Ως προς το σκέλος των πληρωμών, χωρίς να υπολογίζονται οι προβλέψεις μη είσπραξης (κωδ. 85), ο Δήμος παρουσιάζει αρκετά μεγάλη απόκλιση μεταξύ των προϋπολογισθέντων και των απολογισθέντων πληρωμών. Ο μέσος όρος εκτέλεσης του προϋπολογισμού είναι 64,19%. Ποσοστό που δεν είναι απογοητευτικό όμως έχει μεγάλα περιθώρια βελτίωσης.

Διαγραμματικά η κατάσταση εκτέλεσης του προϋπολογισμού των δαπανών παρουσιάζεται:

Διάγραμμα 4.34: Ποσοστό εκτέλεσης προϋπολογισμού δαπανών

Ανακεφαλαιώνοντας, διακρίνουμε μεγάλες αποκλίσεις στα ποσοστά εκτέλεσης του προϋπολογισμού είτε των εσόδων είτε των δαπανών του σε όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα της παρούσας μελέτης. Επιβάλλεται ο προγραμματισμός και η σύνταξη του προϋπολογισμού να γίνεται με πιο ορθές πρακτικές προκειμένου να αποφευχθεί η επαναλαμβανόμενη αδυναμία εκτέλεσης του. Κρίνεται σκόπιμο να εξαλειφθεί η τάση για διόγκωση των δαπανών του Δήμου αλλά και να γίνει αποτελεσματικότερη η διαδικασία είσπραξης των ανεξόφλητων απαιτήσεων έτσι ώστε ο προϋπολογισμός να αποτελέσει μία ρεαλιστική εικόνα της κατάστασης του δήμου και χρήσιμο εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Συμπεράσματα – Προτάσεις

Οι οργανωτικές και λειτουργικές ανεπάρκειες της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα αποτελούν έναν από τους ανασταλτικούς παράγοντες για την επίτευξη υψηλών ρυθμών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η τοπική αυτοδιοίκηση καλείται, σήμερα, να αλλάξει εκ βάθρων, να μεταβάλλει τις δομές, τις διαδικασίες και, κυρίως, την κουλτούρα της, προκειμένου να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες ανάγκες της κοινωνίας, όπως αυτές δημιουργούνται εξαιτίας και της οικονομικής κρίσης η οποία δρα καταλυτικά αφού πλέον θέτει περιορισμούς στους πόρους της.

Ιδιαίτερα σήμερα, που η Ελληνική κοινωνία βιώνει συνθήκες οικονομικής κρίσης, με συστατικά στοιχεία την υψηλή ανεργία, την φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την έλλειψη οικονομικών πόρων για την υγεία, την παιδεία και γενικότερα για το κράτος πρόνοιας, η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να ανταποκριθεί στον κοινωνικό της ρόλο, που είναι η προστασία του δημότη και να γίνει ο μοχλός ανάπτυξης και προόδου της τοπικής κοινωνίας. Αυτό καθιστά απαραίτητη πια τη χρήση σύγχρονων μεθόδων από την τοπική αυτοδιοίκηση.

Η χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών για την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων είναι μια σύγχρονη και αξιόπιστη μέθοδο καθώς αποτελεί εργαλείο μέτρησης της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δήμων. Η συστηματική τους χρήση οδηγεί την οικονομική λειτουργία των δήμων στη σωστή κατεύθυνση επισημαίνοντας τις αστοχίες που έχουν πραγματοποιηθεί και βοηθούν στον εντοπισμό και στην αποφυγή τέτοιων δυσάρεστων καταστάσεων στο μέλλον. Ειδικότερα, η χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών που βασίζονται στην ανάλυση του προϋπολογισμού και του απολογισμού κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να εντοπίζονται εγκαίρως οι αιτίες που δημιουργούν αποκλίσεις άρα και μη ρεαλιστικούς και ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς.

Ως προς τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης που προηγήθηκε το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι ο μέσος όρος εκτέλεσης των προϋπολογισμών του δήμου Ακτίου – Βόνιτσας, για τα έτη 2011 – 2017, ανέρχεται σε 38,48% για τα έσοδα και 39,23% για τις δαπάνες. Τα ποσοστά εκτέλεσης είναι ιδιαίτερα χαμηλά που

υποδεικνύουν την αδυναμία κατάρτισης ρεαλιστικών προϋπολογισμών και ορθής εκτέλεσης τους.

Ειδικότερα ως προς το σκέλος των εσόδων η απόκλιση προκαλείται κυρίως από δύο παράγοντες:

- Οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις για όλη τη διάρκεια της επταετίας προϋπολογίσθηκαν ότι θα είναι 75.408.900€ και τελικώς απολογιστικά ανήλθαν σε μόλις 16.163.770€. Το γεγονός ότι οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις που προϋπολογίσθηκαν για την περίοδο 2011 – 2017 αποτελούν το 42,69% των συνολικών προϋπολογισθέντων εσόδων καθιστά τον κυριότερο λόγο απόκλισης.
- Τα εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα έσοδα κατά τα παρελθόντα έτη είναι επίσης ένας μεγάλος παράγοντας απόκλισης των εσόδων του δήμου. Μόλις το 8,60% των βεβαιωμένων εσόδων κατά τα παρελθόντα οικονομικά έτη έχει καταφέρει ο δήμος να τα εισπράξει. Είναι γεγονός ότι τόσο η οικονομική κρίση όσο και η αναποτελεσματικότητα του εισπρακτικού μηχανισμού του δήμου, τείνει αυτή η κατηγορία εσόδων, να δημιουργεί μόνιμα τεράστιες αποκλίσεις στην υλοποίηση του προϋπολογισμού. Είναι εντυπωσιακό ότι για το 2017 ενώ τα εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα έσοδα ΠΟΕ αποτελούν το 30,89% του συνόλου των εσόδων (όταν το 2011 αποτελούσαν λιγότερο από 14%) τα αντίστοιχα εισπραχθέντα έσοδα από τα βεβαιωθέντα έσοδα ΠΟΕ αποτελούν μόλις το 6,10% του συνόλου των εσόδων του δήμου.

Επίσης ως προς τα έσοδα ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει και στα εξής:

1. Ο δείκτης εξάρτησης με μ.ο. 67,60% είναι πολύ υψηλός, που σημαίνει ότι υπάρχει ισχυρή εξάρτηση του δήμου από τις κρατικές επιχορηγήσεις και δεν διαθέτει την απαραίτητη αυτονομία που επιθυμεί.
2. Ο δείκτης απαιτήσεων όπως προαναφέρθηκε και προηγουμένως έχει αυξητικές τάσεις. Πιθανότατα η εκκαθάριση απαιτήσεων οι οποίες είναι ανεπίδεκτες είσπραξης να βελτιώνει τον δείκτη και συνεπώς την εικόνα του δήμου ως προς τις ανείσπρακτες απαιτήσεις του.

3. Τα συνολικά ετήσια έσοδα ανά κάτοικο έχουν περιοριστεί από 528,29€/κάτοικο το 2011 σε 391,34€/κάτοικο το 2017.
4. Οι ετήσιες επιχορηγήσεις ανά κάτοικο έχουν αντίστοιχα μειωθεί από 360,83€/κάτοικο το 2011 σε 185,15€/κάτοικο το 2017.
5. Τα ετήσια ανταποδοτικά έσοδα ανά κάτοικο έχουν αύξηση από 41,92€/κάτοικο το 2011 σε 82,39€/κάτοικο το 2017.
6. Ο δείκτης των βεβαιωμένων εσόδων ως προς τα προϋπολογισθέντα έσοδα έχει αυξητικές τάσεις και από 69,07% το 2011 έχει ανέβει σταδιακά σε 77,52% το 2017. Αυτό ερμηνεύεται ως μια σημαντική προσπάθεια του Δήμου να βεβαιώνει τα έσοδα που έχει προβλέψει με μεγάλη ακρίβεια. Όμως ο δείκτης των εισπραχθέντων εσόδων ως προς τα βεβαιωμένα έχει αντίθετη τάση και από 69,52% το 2011 έχει μειωθεί σε 52,35% το 2017. Εν κατακλείδι, ενώ ο Δήμος καταβάλει προσπάθεια να βεβαιώσει τα προϋπολογισθέντα έσοδα του αντίστοιχα παρουσιάζει αδυναμία να μπορέσει να τα εισπράξει.
7. Το 2017 το 31,5% των τακτικών εσόδων του δήμου αναλώνεται προκειμένου να καλυφθεί το μισθολογικό του κόστος, όταν αντίστοιχα το 2011 απαιτούνταν το 41,13% των τακτικών εσόδων του δήμου.
8. Οι επιχορηγήσεις για επενδύσεις που εισέπραξε ο δήμος το 2017 είναι μειωμένες κατά 75% σε σχέση με τα έτη 2012 & 2013. Αυτό έχει προκαλέσει σοβαρές επιπτώσεις στην αυτοχρηματοδότηση των επενδύσεων καθώς είναι πλέον επιβεβλημένη η χρήση τόσο των ίδιων πόρων όσο και δανειακών κεφαλαίων, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν οι επενδυτικές δαπάνες.

Ως προς το σκέλος των δαπανών η απόκλιση προκαλείται κυρίως από τα έργα (κωδ. 73) και τις μελέτες – έρευνες (κωδ. 74). Τα έργα για όλη την εξεταζόμενη περίοδο προϋπολογίσθηκαν ότι θα είναι 83.568.583,93€ και τελικώς απολογιστικά ανήλθαν σε μόλις 18.164.066,23€. Το γεγονός ότι τα έργα που προϋπολογίσθηκαν για την περίοδο 2011 – 2017 αποτελούν το 55,25% των συνολικών προϋπολογισθέντων δαπανών (χωρίς να υπολογίζονται οι προβλέψεις μη εισπραχτης εισπρακτέων υπολοίπων βεβαιωμένων κατά τα Π.Ο.Ε καθώς και το αποθεματικό) καθιστά τον κυριότερο λόγο απόκλισης των δαπανών. Εάν στα παραπάνω συμπεριλάβουμε και τις

μελέτες που προϋπολογίσθηκαν τότε το ποσοστό αυξάνεται σε 58,82% των συνολικών προϋπολογισθέντων δαπανών.

Ιδιαίτερη αναφορά ως προς τις δαπάνες πρέπει να γίνει και στα εξής:

1. Το λειτουργικό κόστος του δήμου είναι υψηλό καθώς αντιπροσωπεύει το 50% των συνολικών εξόδων του δήμου. Αξιοσημείωτο είναι ότι το λειτουργικό κόστος του δήμου έχει ανοδικές τάσεις με αποτέλεσμα να μειώνονται πόροι που θα μπορούσαν να κατευθυνθούν σε επενδυτικές δαπάνες.
2. Οι υποχρεώσεις του Δήμου που αφορά Π.Ο.Ε. είναι πολύ λίγες και αντιπροσωπεύουν μόλις το 2,5% το 2017 και 8% αν λάβουμε το μ.ο. της επταετίας 2011 - 2017.
3. Τα συνολικά ετήσια έξοδα ανά κάτοικο που δαπανάει ο δήμος έχουν περιοριστεί από 438,57€/κάτοικο το 2011 σε 332,59€/κάτοικο το 2017.
4. Οι ετήσιες επενδύσεις που πραγματοποιεί ο δήμος ανά κάτοικο μειώθηκαν από 141,05€ το 2011 σε 73,49€ το 2017.
5. Τα πληρωθέντα έξοδα αγγίζουν το 100% ως προς τα των ενταλθέντα έξοδα, που σημαίνει ότι ο δήμος δεν αφήνει ανεξόφλητες υποχρεώσεις για τις επόμενες χρήσεις. Αντίθετα τα πληρωθέντα έξοδα (συνεπώς και τα ενταλθέντα έξοδα βάσει τις προηγούμενης διαπίστωσης) αντιπροσωπεύουν μόλις το 33,85% των προϋπολογισθέντων εξόδων.
6. Το κόστος απασχόλησης ως προς τα συνολικά έξοδα του δήμου αντιπροσωπεύουν το 17.14% ενώ ως προς τα λειτουργικά έξοδα του αντιπροσωπεύουν το 34,50%. Είναι αξιοσημείωτο ότι το κόστος απασχόλησης το 2011 ήταν περισσότερο από το 50% ως προς τα λειτουργικά έξοδα του δήμου. Η μείωση ήταν συνεχής ως το 2015 όπου και σταθεροποιήθηκε.
7. Το μέσο ετήσιο κόστος απασχόλησης της περιόδου 2011 – 2017 είναι 21.372,25€. Απόρροια της οικονομικής κρίσης και των μέτρων λιτότητας που έχουν υιοθετηθεί κατά την περίοδο της μελέτης περίπτωσης, είναι η μείωση του κόστους απασχόλησης περισσότερο από 25%.
8. Τα λειτουργικά έξοδα του δήμου καλύπτονται από τα τακτικά έσοδα σχεδόν εξολοκλήρου (94,33%).

9. Η αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων του δήμου είναι ελάχιστη σε σχέση με το σύνολο των τακτικών του εσόδων (4,08%) διότι οι δανειακές υποχρεώσεις του Δήμου είναι εξαιρετικά μικρές.

Συμπερασματικά ο Δήμος παρουσιάζεται εξαρτημένος από τις τακτικές επιχορηγήσεις του κράτους και εγκλωβισμένος στην αναποτελεσματικότητα είσπραξης των ιδίων εσόδων του. Βέβαια αυτό το φαινόμενο είναι καθολικό σε όλους τους δήμους της χώρας. Ενδεικτικά σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από της εφημερίδα ΒΗΜΑ (2017) στα τριμηνιαία απολογιστικά στοιχεία β' τριμήνου του 2017, για 21 δήμους από τους 325 της χώρας (δήμοι Αθηναίων, Χανίων, Αιγάλεω, Αμαρουσίου, Πατρέων, Κορίνθου, Καλαμάτας, Καστοριάς, Ρεθύμνου, Ηρακλείου Αττικής, Κοζάνης, Καρδίτσας, Κομοτηνής, Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκης, Βόλβης, Θήβας, Παιονίας, Περιστερίου, Ναυπλιέων, Χίου) το ποσό των ανείσπρακτων απαιτήσεων τους από παρελθόντα οικονομικά έτη φτάνει περίπου τα 737.000.000 ευρώ. Το αστρονομικό αυτό ποσό που αφορά βεβαιωμένες οφειλές δημοτών και επιχειρήσεων αντιστοιχεί μόνο στο 6,5% των δήμων της χώρας

Για το τεράστιο αυτό πρόβλημα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να παρατεθούν οι προτάσεις αντιμετώπισης του από τον Συνήγορο του Πολίτη (Εσοδα Δήμων & Κράτος Δικαίου, 2018):

- την αποσαφήνιση και την εν γένει αναμόρφωση του ισχύοντος νομικού πλαισίου,
- την κωδικοποίηση των διάσπαρτων διατάξεων, ώστε να επιτευχθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας,
- την οργανωτική αναδιάρθρωση των υπηρεσιών των ΟΤΑ κυρίως ως προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των εισπρακτικών τους μηχανισμών και της δημιουργίας, με τη χρήση νέων τεχνολογιών, πληροφοριακού συστήματος κατάλληλου για την εξυπηρέτηση των σκοπών τους,
- τη διαρκή επιμόρφωση των υπαλλήλων των Οικονομικών Υπηρεσιών στα αντικείμενα των εσόδων και της είσπραξής τους,
- την ενεργοποίηση συστήματος εσωτερικού ελέγχου ΟΤΑ για την πρόληψη, αντιμετώπιση και διαχείριση φαινομένων κακοδιοίκησης, αυθαιρεσιών και διαφθοράς.

Επίσης οι περιορισμένοι πόροι του δήμου είτε λόγω της μείωσης των κρατικών επιχορηγήσεων είτε λόγω της αναποτελεσματικής είσπραξης των ιδίων εσόδων του θα πρέπει να οδηγήσουν τον δήμο σε εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης των επενδύσεων του. Τα προγράμματα του ΕΣΠΑ (Erasmus, Orizon, Interreg), το Πράσινο Ταμείο, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και ο δανεισμός από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων συνιστούν προτάσεις που ο δήμος θα πρέπει να τις αξιοποιήσει. Οι δανειακές υποχρεώσεις του δήμου είναι πολύ λίγες. Ο στοχευμένος δανεισμός σε επενδυτικές δράσεις με πολλαπλάσια ανταποδοτικά οφέλη κρίνεται επιβεβλημένος προκειμένου μακροπρόθεσμα να διασφαλίσει ο δήμος την οικονομική αυτονομία του. Τέλος προτείνεται η διαχείριση και η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του δήμου η οποία απαιτεί μέθοδο, τεχνογνωσία και ισχυρή πολιτική βούληση (Γκέκας, 2008).

Κλείνοντας την διπλωματική εργασία και ως επίλογο δεν έχω παρά να συμφωνήσω με το καθηγητή μου κ. Ράλλη Γκέκα, ότι προκειμένου ο δήμος Ακτίου – Βόνιτσας αλλά και όλοι οι υπόλοιποι δήμοι, όσο μικροί ή μεγάλοι και αν είναι, εφόσον επιθυμούν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες της κοινωνίας, απαιτείται *μεθοδικότητα, τεχνογνωσία και ισχυρή πολιτική βούληση.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙ. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΕΞΟΔΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΟΔΩΝ - ΕΞΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 -2017																														
Δείκτες δομής εσόδων	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ															
	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός														
(Δείκτης αυτονομίας) Σύνολο τακτικών εσόδων / Συνολικά έσοδα	10.505.909,77	46,54%	6.139.017,55	56,64%	11.468.124,18	39,88%	4.664.383,02	43,84%	9.779.096,94	25,97%	5.062.466,27	46,55%	9.496.097,09	34,12%	4.606.842,70	50,31%	11.458.634,56	57,39%	5.437.278,00	52,33%	11.487.197,20	57,30%	5.450.420,46	67,87%	11.340.948,33	57,33%	5.331.502,13	66,41%	42,77%	60,77%
(Δείκτης αστάθειας) Σύνολο έκτακτων εσόδων / Συνολικά έσοδα	11.156.234,23	49,42%	3.979.716,38	36,72%	15.593.952,90	54,22%	5.248.539,09	49,33%	27.104.639,22	71,99%	5.094.308,71	46,84%	17.286.840,35	62,12%	3.872.505,26	42,29%	7.412.699,82	37,13%	4.028.915,54	38,78%	7.405.646,40	36,94%	1.782.142,46	22,19%	7.209.540,29	36,44%	1.944.560,30	24,22%	52,75%	43,88%
(Δείκτης ανεξαρτησίας) Ίδια έσοδα / Συνολικά έσοδα	7.399.532,50	32,78%	5.525.852,53	50,98%	11.685.406,25	40,63%	3.464.007,35	32,56%	7.818.498,06	20,77%	2.594.704,15	23,86%	7.970.533,34	28,64%	2.924.178,70	31,93%	9.559.981,71	47,88%	3.260.262,72	31,38%	9.155.757,09	45,67%	2.865.483,87	35,68%	10.097.208,99	51,04%	3.472.486,82	43,25%	36,06%	39,78%
(Δείκτης εξάρτησης) Σύνολο επιχορηγήσεων / Συνολικά έσοδα	13.961.304,87	61,85%	7.402.768,41	68,30%	16.720.217,47	58,14%	6.444.083,31	60,57%	28.269.506,36	75,08%	6.903.153,33	63,47%	18.024.206,82	64,77%	5.548.775,05	60,60%	8.629.993,58	43,22%	6.161.425,52	59,30%	8.436.970,22	42,09%	4.136.506,02	51,51%	7.635.193,29	38,59%	3.798.437,87	47,31%	57,57%	67,60%
(Δείκτης απαίτησεων) Εισπρακτικά υπόλοιπα / Συνολικά έσοδα	2.976.424,83	13,19%	424.340,51	3,92%	4.732.215,25	16,46%	373.314,09	3,51%	5.189.360,17	13,78%	421.607,15	3,88%	5.173.548,14	18,59%	486.013,94	5,31%	5.854.475,68	29,32%	416.706,42	4,01%	5.590.786,36	27,89%	453.719,66	5,65%	6.111.370,14	30,89%	489.914,78	6,10%	20,17%	5,23%
Χρηματικά υπόλοιπα / Συνολικά έσοδα	920.845,85	4,08%	920.845,85	8,50%	1.840.876,56	6,40%	1.840.876,56	17,30%	1.026.152,62	2,73%	1.023.454,20	9,41%	1.573.006,37	5,65%	1.127.513,39	12,31%	1.318.694,70	6,60%	1.318.694,70	12,69%	1.420.647,66	7,09%	909.538,05	11,33%	1.192.404,71	6,03%	1.192.404,71	14,85%	5,26%	13,92%
Δείκτες δομής εξόδων	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ															
(Δείκτης λειτουργικών δαπανών) Σύνολο εξόδων χρήσης / Συνολικά έξοδα	6.585.064,03	29,17%	3.922.886,67	43,60%	6.923.348,64	24,07%	3.975.925,71	41,35%	6.920.692,46	18,38%	4.538.457,61	46,55%	5.145.077,44	18,49%	3.953.227,62	50,43%	5.449.013,02	27,29%	4.555.759,82	48,05%	5.272.380,78	26,30%	4.230.122,32	61,86%	5.225.107,98	26,41%	4.315.063,67	63,24%	23,51%	49,70%
(Δείκτης επενδύσεων) Συνολικό ποσό επενδύσεων / Συνολικά έξοδα	12.619.711,42	55,90%	2.893.728,66	32,16%	17.934.436,73	62,36%	4.446.536,21	46,24%	26.933.824,80	71,53%	3.966.286,65	40,69%	15.645.656,81	56,22%	2.345.506,45	29,92%	6.694.520,69	33,53%	3.278.938,51	34,58%	7.696.799,69	38,39%	1.616.728,73	23,64%	6.960.642,49	35,18%	1.507.780,57	22,10%	53,50%	33,80%
(Δείκτης υποπρωρேσεων) Πληρωμές Π.Ο.Ε. / Συνολικά έξοδα	2.078.627,65	9,21%	1.468.149,26	16,32%	896.553,63	3,12%	511.473,01	5,32%	863.434,77	2,29%	593.690,21	6,09%	1.048.500,60	3,77%	853.647,38	10,89%	1.213.655,73	6,08%	925.804,37	9,76%	538.646,08	2,69%	275.786,16	4,03%	364.694,84	1,84%	170.967,58	2,51%	3,97%	8,09%

Π2. ΑΡΙΘΜΟΛΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΣΟΔΩΝ & ΕΞΟΔΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 - 2017

Δείκτες εσόδων - εξόδων ανά κάτοικο	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	
	Συνολικά έσοδα / Πληθυσμό	10.838.495,84	528,29 €	10.638.747,67	518,56 €	10.876.272,34	530,14 €	9.157.062,90	446,34 €	10.390.390,54	506,45 €	8.030.095,18	391,41 €	8.028.708,40	391,34 €	67.959.772,87
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	
Συνολικά έξοδα / Πληθυσμό	8.997.619,28	438,57 €	9.615.293,47	468,67 €	9.748.758,95	475,18 €	7.838.368,20	382,06 €	9.480.852,49	462,12 €	6.837.690,47	333,29 €	6.823.318,41	332,59 €	59.341.901,27	413,21 €
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	
Ίδια έσοδα / Πληθυσμό	5.525.852,53	269,34 €	3.464.007,35	168,84 €	2.594.704,15	126,47 €	2.924.178,70	142,53 €	3.260.262,72	158,91 €	2.865.483,87	139,67 €	3.472.486,82	169,26 €	24.106.976,14	167,86 €
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	
Έξοδα χρήσης / Πληθυσμό	3.922.886,67	191,21 €	3.975.925,71	193,80 €	4.538.457,61	221,22 €	3.953.227,62	192,69 €	4.555.759,82	222,06 €	4.230.122,32	206,19 €	4.315.063,67	210,33 €	29.491.443,42	205,36 €
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	
Επιχορηγήσεις / Πληθυσμός	7.402.768,41	360,83 €	6.444.083,31	314,10 €	6.903.153,33	336,48 €	5.548.775,05	270,46 €	6.161.425,52	300,32 €	4.136.506,02	201,62 €	3.798.437,87	185,15 €	40.395.149,51	281,28 €
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	
Επενδύσεις / Πληθυσμός	2.893.728,66	141,05 €	4.446.536,21	216,74 €	3.966.286,65	193,33 €	2.345.506,45	114,33 €	3.278.938,51	159,82 €	1.616.728,73	78,80 €	1.507.780,57	73,49 €	20.055.505,78	139,65 €
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	
Ανταποδοτικά έσοδα / Πληθυσμός	860.005,41	41,92 €	728.765,64	35,52 €	1.394.456,11	67,97 €	1.037.066,44	50,55 €	1.585.613,76	77,29 €	1.566.808,31	76,37 €	1.690.324,71	82,39 €	8.863.040,38	61,72 €
	20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		20.516,00		143.612,00	

Π3. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011-2017

Δείκτες οικονομικής απόδοσης	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	
	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Αριθμ. Δείκτη	Βασικός Δείκτης	Μέσος	Βασικός
Βεβαιωθέντα έσοδα / Προϋπολογισθέντα έσοδα	15.591.095,74	69,07%	15.816.375,46	55,00%	16.744.814,70	44,47%	15.146.208,44	54,42%	16.535.979,60	82,82%	14.808.489,93	73,87%	15.336.616,13	77,52%	109.979.580,00	62,27%
	22.573.553,33		28.758.129,13		37.651.486,16		27.829.867,39		19.966.422,23		20.047.289,23		19.783.035,07		176.609.782,54	
Εισπραχθέντα έσοδα / Βεβαιωθέντα έσοδα	10.838.495,84	69,52%	10.638.747,67	67,26%	10.876.272,34	64,95%	9.157.062,90	60,46%	10.390.390,54	62,84%	8.030.095,18	54,23%	8.028.708,40	52,35%	67.959.772,87	61,79%
	15.591.095,74		15.816.375,46		16.744.814,70		15.146.208,44		16.535.979,60		14.808.489,93		15.336.616,13		109.979.580,00	
Εισπραχθέντα έσοδα / Προϋπολογισθέντα έσοδα	10.838.495,84	48,01%	10.638.747,67	36,99%	10.876.272,34	28,89%	9.157.062,90	32,90%	10.390.390,54	52,04%	8.030.095,18	40,06%	8.028.708,40	40,58%	67.959.772,87	38,48%
	22.573.553,33		28.758.129,13		37.651.486,16		27.829.867,39		19.966.422,23		20.047.289,23		19.783.035,07		176.609.782,54	
Ενταλθέντα έξοδα / Προϋπολογισθέντα έξοδα	8.997.619,28	39,86%	9.615.293,47	33,44%	9.748.758,95	25,89%	7.838.368,20	28,17%	9.667.369,28	48,42%	6.905.303,63	34,45%	7.002.530,23	35,40%	59.775.243,04	33,85%
	22.573.553,33		28.758.129,13		37.651.486,16		27.829.867,39		19.966.422,23		20.047.289,23		19.783.035,07		176.609.782,54	
Πληρωθέντα έξοδα / Προϋπολογισθέντα έξοδα	8.997.619,28	39,86%	9.615.293,47	33,44%	9.748.758,95	25,89%	7.838.368,20	28,17%	9.480.852,49	47,48%	6.837.690,47	34,11%	6.823.318,41	34,49%	59.341.901,27	33,60%
	22.573.553,33		28.758.129,13		37.651.486,16		27.829.867,39		19.966.422,23		20.047.289,23		19.783.035,07		176.609.782,54	
Πληρωθέντα έξοδα / Ενταλθέντα έξοδα	8.997.619,28	100,00%	9.615.293,47	100,00%	9.748.758,95	100,00%	7.838.368,20	100,00%	9.480.852,49	98,07%	6.837.690,47	99,02%	6.823.318,41	97,44%	59.341.901,27	99,28%
	8.997.619,28		9.615.293,47		9.748.758,95		7.838.368,20		9.667.369,28		6.905.303,63		7.002.530,23		59.775.243,04	

Π4. ΑΡΙΘΜΟΛΕΙΚΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 - 2017

Δείκτες ανθρώπινου δυναμικού	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ																	
	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός																
Κόστος απασχόλησης / Συνολικά έξοδα	2.812.798,35	12,46%	1.964.908,78	21,84%	2.193.586,88	7,63%	1.518.627,70	15,79%	2.034.123,42	5,40%	1.421.748,57	14,58%	1.803.770,24	6,48%	1.235.655,45	15,76%	1.434.783,15	7,19%	1.275.198,74	13,45%	1.684.843,25	8,40%	1.381.007,84	20,20%	1.698.700,00	8,59%	1.376.041,92	20,17%	13.662.605,29	7,74%	10.173.189,00	17,14%
	22.573.553,33		8.997.619,28		28.758.129,13		9.615.293,47		37.651.486,16		9.748.758,95		27.829.867,39		7.838.368,20		19.966.422,23		9.480.852,49		20.047.289,23		6.837.690,47		19.783.035,07		6.823.318,41		176.609.782,54		59.341.901,27	
Κόστος απασχόλησης / Έξοδα χρήσης	2.812.798,35	42,71%	1.964.908,78	50,09%	2.193.586,88	31,68%	1.518.627,70	38,20%	2.034.123,42	29,39%	1.421.748,57	31,33%	1.803.770,24	35,06%	1.235.655,45	31,26%	1.434.783,15	26,33%	1.275.198,74	27,99%	1.684.843,25	31,96%	1.381.007,84	32,65%	1.698.700,00	32,51%	1.376.041,92	31,89%	13.662.605,29	32,91%	10.173.189,00	34,50%
	6.585.064,03		3.922.886,67		6.923.348,64		3.975.925,71		6.920.692,46		4.538.457,61		5.145.077,44		3.953.227,62		5.449.013,02		4.555.759,82		5.272.380,78		4.230.122,32		5.225.107,98		4.315.063,67		41.520.684,35		29.491.443,42	
Κόστος απασχόλησης / Αριθμός απασχολούμενων	2.812.798,35	38,010,79	1.964.908,78	26.552,82	2.193.586,88	31.791,11	1.518.627,70	22.009,10	2.034.123,42	30.360,05	1.421.748,57	21.220,13	1.803.770,24	27.329,85	1.235.655,45	18.722,05	1.434.783,15	22.774,34	1.275.198,74	20.241,25	1.684.843,25	25.146,91	1.381.007,84	20.612,06	1.698.700,00	24.267,14	1.376.041,92	19.657,74	13.662.605,29	28.702,95	10.173.189,00	21.372,25
	74		74		69		69		67		67		66		66		63		63		67		67		70		70		476		476	

Αριθμός προσωπικού	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
		74	69	67	66	63	67
Κόστος απασχόλησης	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	1.964.908,78	1.518.627,70	1.421.748,57	1.235.655,45	1.275.198,74	1.381.007,84	1.376.041,92

Π5. ΑΡΙΘΜΟΛΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ – ΕΞΟΔΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ - ΕΞΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 - 2017

Δείκτες συσχέτισης εσόδων - εξόδων	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ															
	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός														
Σύνολο επιχορηγήσεων / Συνολικά έξοδα	13.961.304,87	61,85%	7.402.768,41	82,27%	16.720.217,47	58,14%	6.444.083,31	67,02%	28.269.506,36	75,08%	6.903.153,33	70,81%	18.024.206,82	64,77%	5.548.775,05	70,79%	8.629.993,58	43,22%	6.161.425,52	64,99%	8.436.970,22	42,09%	4.136.506,02	60,50%	7.635.193,29	38,59%	3.798.437,87	55,67%	57,57%	68,07%
	22.573.553,33		8.997.619,28		28.758.129,13		9.615.293,47		37.651.486,16		9.748.758,95		27.829.867,39		7.838.368,20		19.966.422,23		9.480.852,49		20.047.289,23		6.837.690,47		19.783.035,07		6.823.318,41			
Έξοδα χρήσης / Σύνολο τακτικών εσόδων	6.585.064,03	96,29%	3.922.886,67	73,43%	6.923.348,64	112,45%	3.975.925,71	105,34%	6.920.692,46	137,12%	4.538.457,61	102,57%	5.145.077,44	116,49%	3.953.227,62	101,33%	5.449.013,02	89,85%	4.555.759,82	97,14%	5.272.380,78	87,81%	4.230.122,32	88,81%	5.225.107,98	96,74%	4.315.063,67	98,80%	103,90%	94,33%
	6.838.552,64		5.342.222,10		6.156.892,29		3.774.248,75		5.047.003,13		4.424.832,82		4.416.720,79		3.901.444,78		6.064.336,71		4.690.079,39		6.004.559,68		4.762.905,12		5.401.334,91		4.367.401,62			
Αμοιβές & έξοδα προσωπικού / Σύνολο τακτικών εσόδων	2.812.798,35	41,13%	1.964.908,78	36,78%	2.193.586,88	35,63%	1.518.627,70	40,24%	2.034.123,42	40,30%	1.421.748,57	32,13%	1.803.770,24	40,84%	1.235.655,45	31,67%	1.434.783,15	23,66%	1.275.198,74	27,19%	1.684.843,25	28,06%	1.381.007,84	29,00%	1.698.700,00	31,45%	1.376.041,92	31,51%	34,22%	32,54%
	6.838.552,64		5.342.222,10		6.156.892,29		3.774.248,75		5.047.003,13		4.424.832,82		4.416.720,79		3.901.444,78		6.064.336,71		4.690.079,39		6.004.559,68		4.762.905,12		5.401.334,91		4.367.401,62			
Κ.Α.Π. / Λειτουργικές δαπάνες	4.417.155,36	67,08%	4.299.272,01	109,59%	3.983.306,09	57,53%	2.843.549,66	71,52%	2.997.786,12	43,32%	2.864.516,95	63,12%	2.767.576,43	53,79%	2.761.504,01	69,85%	3.339.061,29	61,28%	3.233.150,32	70,97%	3.258.943,97	61,81%	3.257.254,09	77,00%	2.864.535,32	54,82%	2.811.405,14	65,15%	56,91%	74,84%
	6.585.064,03		3.922.886,67		6.923.348,64		3.975.925,71		6.920.692,46		4.538.457,61		5.145.077,44		3.953.227,62		5.449.013,02		4.555.759,82		5.272.380,78		4.230.122,32		5.225.107,98		4.315.063,67			
Τοκοχρεολύσια / Σύνολο τακτικών εσόδων	205.252,55	3,00%	149.710,87	2,80%	246.446,72	4,00%	217.903,71	5,77%	251.970,00	4,99%	195.450,81	4,42%	204.000,00	4,62%	187.239,53	4,80%	196.605,94	3,24%	179.174,78	3,82%	190.597,56	3,17%	180.848,74	3,80%	177.249,00	3,28%	166.038,61	3,80%	3,69%	4,08%
	6.838.552,64		5.342.222,10		6.156.892,29		3.774.248,75		5.047.003,13		4.424.832,82		4.416.720,79		3.901.444,78		6.064.336,71		4.690.079,39		6.004.559,68		4.762.905,12		5.401.334,91		4.367.401,62			
Επιχορηγήσεις για επενδύσεις / Επενδυτικές δαπάνες	8.888.949,51	70,44%	2.482.969,37	85,81%	12.145.939,61	67,72%	3.204.621,21	72,07%	24.824.021,65	92,17%	3.615.552,67	91,16%	14.739.247,39	94,21%	2.269.888,04	96,78%	5.267.302,29	78,68%	2.904.645,20	88,58%	4.969.681,06	64,57%	854.818,68	52,87%	4.573.758,48	65,71%	831.275,81	55,13%	79,81%	80,60%
	12.619.711,42		2.893.728,66		17.934.436,73		4.446.536,21		26.933.824,80		3.966.286,65		15.645.656,81		2.345.506,45		6.694.520,69		3.278.938,51		7.696.799,69		1.616.728,73		6.960.642,49		1.507.780,57			

Π6. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΣΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011-2017

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΣΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011-2017															
Κωδικοί αριθμοί	Έσοδα και εισπράξεις	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
		Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός
0	Τακτικά Έσοδα	6.838.552,64	5.342.222,10	6.156.892,29	3.774.248,75	5.047.003,13	4.424.832,82	4.416.720,79	3.901.444,78	6.064.336,71	4.690.079,39	6.004.559,68	4.762.905,12	5.401.334,91	4.367.401,62
1 (εκτός του 13)	Έκτακτα έσοδα (εκτός επιχορηγήσεις για επενδύσεις)	1.211.663,88	737.046,71	1.267.647,19	588.402,07	531.248,59	518.327,84	717.224,59	573.566,47	134.473,34	96.034,71	695.361,10	99.282,97	1.018.774,02	221.790,06
2	Έσοδα παρελθόντων ετών	825.707,29	211.309,39	918.506,18	131.459,43	265.950,00	153.000,30	163.190,16	120.921,34	268.752,50	233.959,36	211.807,74	152.298,44	252.846,36	173.275,45
31	Εισπράξεις από δάνεια	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
32	Εισπρακτέα υπόλοιπα από βεβαιωθέντα έσοδα κατά τα παρελθόντα έτη	2.976.424,83	424.340,51	4.732.215,25	373.314,09	5.189.360,17	421.607,15	5.173.548,14	486.013,94	5.854.475,68	416.706,42	5.590.786,36	453.719,66	6.111.370,14	489.914,78
4	Εισπράξεις υπέρ δημοσίου και τρίτων και επιστροφές χρημάτων	911.409,33	719.761,91	1.696.052,05	725.825,56	767.750,00	719.497,36	1.046.929,95	677.714,94	1.058.387,01	730.270,76	1.154.445,63	797.532,26	1.232.546,45	752.645,97
5	Χρηματικό υπόλοιπο	920.845,85	920.845,85	1.840.876,56	1.840.876,56	1.026.152,62	1.023.454,20	1.573.006,37	1.127.513,39	1.318.694,70	1.318.694,70	1.420.647,66	909.538,05	1.192.404,71	1.192.404,71
13	Επιχορηγήσεις για επενδύσεις	8.888.949,51	2.482.969,37	12.145.939,61	3.204.621,21	24.824.021,65	3.615.552,67	14.739.247,39	2.269.888,04	5.267.302,29	2.904.645,20	4.969.681,06	854.818,68	4.573.758,48	831.275,81
	ΣΥΝΟΛΟ	22.573.553,33	10.838.495,84	28.758.129,13	10.638.747,67	37.651.486,16	10.876.272,34	27.829.867,39	9.157.062,90	19.966.422,23	10.390.390,54	20.047.289,23	8.030.095,18	19.783.035,07	8.028.708,40

Π7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΞΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 -2017

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΞΟΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ 2011 -2017															
Κωδικός αριθμός	Έξοδα & πληρωμές	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
		Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός	Προϋπολογισμός	Απολογισμός
60	Αμοιβές & έξοδα προσωπικού	2.812.798,35	1.964.908,78	2.193.586,88	1.518.627,70	2.034.123,42	1.421.748,57	1.803.770,24	1.235.655,45	1.434.783,15	1.275.198,74	1.684.843,25	1.381.007,84	1.698.700,00	1.376.041,92
61,62	Αμοιβές & παροχές τρίτων	1.318.362,36	560.663,27	1.885.234,36	579.655,81	2.177.193,23	1.251.112,06	1.274.413,20	984.262,18	1.870.267,57	1.572.535,36	1.513.465,16	1.264.852,62	1.596.472,99	1.369.042,37
63,64	Φόροι Τέλη - Λοιπά γενικά έξοδα	253.983,02	25.328,42	365.904,00	54.463,86	411.615,37	69.019,26	172.264,25	52.973,11	148.346,10	52.565,09	114.338,00	74.229,24	132.637,19	74.347,12
65	Τοκοχρωλύσια δανείων	205.252,55	149.710,87	246.446,72	217.903,71	251.970,00	195.450,81	204.000,00	187.239,53	196.605,94	179.174,78	190.597,56	180.848,74	177.249,00	166.038,61
66	Δαπάνες προμήθειας αναλωσίμων	694.080,79	357.820,65	819.666,31	577.965,53	744.075,01	568.623,93	637.935,08	536.591,30	810.358,33	553.105,18	825.362,84	602.293,07	684.318,76	583.368,95
67,68	Μεταβιβάσεις σε τρίτους - Λοιπά έξοδα	1.300.586,96	864.454,68	1.412.510,37	1.027.309,10	1.301.715,43	1.032.502,98	1.052.694,67	956.506,05	988.651,93	923.180,67	943.773,97	726.890,81	935.730,04	746.224,70
ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ 6		6.585.064,03	3.922.886,67	6.923.348,64	3.975.925,71	6.920.692,46	4.538.457,61	5.145.077,44	3.953.227,62	5.449.013,02	4.555.759,82	5.272.380,78	4.230.122,32	5.225.107,98	4.315.063,67
71	Αγορές κπρίων τεχνικών έργων και προμήθειες	443.685,60	149.041,39	962.190,76	280.906,84	2.376.474,47	180.268,74	216.000,00	179.410,77	341.211,98	194.878,07	457.287,00	176.012,49	449.106,39	290.254,98
73	Έργα	11.026.539,82	2.744.687,27	15.960.151,61	4.102.929,37	23.060.593,55	3.750.702,91	14.792.298,81	2.105.007,68	5.900.970,35	2.982.717,08	6.749.877,69	1.316.837,27	6.078.152,10	1.161.184,65
74	Μελέτες - Έρευνες	1.139.086,00	0,00	928.751,00	62.700,00	1.487.726,78	35.315,00	590.328,00	46.088,00	404.045,00	75.000,00	429.635,00	70.948,97	430.764,00	56.340,94
75	Συμμετοχές σε επιχειρήσεις	10.400,00	0,00	83.343,36	0,00	9.030,00	0,00	47.030,00	15.000,00	48.293,36	26.343,36	60.000,00	52.930,00	2.620,00	0,00
ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ 7		12.619.711,42	2.893.728,66	17.934.436,73	4.446.536,21	26.933.824,80	3.966.286,65	15.645.656,81	2.345.506,45	6.694.520,69	3.278.938,51	7.696.799,69	1.616.728,73	6.960.642,49	1.507.780,57
81	Πληρωμές Π.Ο.Ε.	2.078.627,65	1.468.149,26	896.553,63	511.473,01	863.434,77	593.690,21	1.048.500,60	853.647,38	1.213.655,73	925.804,37	538.646,08	275.786,16	364.694,84	170.967,58
82	Αποδόσεις	900.909,33	712.854,69	1.685.551,83	681.358,54	760.750,00	650.324,48	1.088.685,45	685.986,75	1.142.572,80	720.349,79	1.147.818,58	715.053,26	1.345.457,71	687.475,22
83	Επιχορηγούμενες Πληρωμές Υποχρεώσεων Π.Ο.Ε.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	183.713,94	142.031,37
85	Προβλέψεις μη είσπραξης	255.000,00	0,00	936.010,70	0,00	2.160.000,00	0,00	4.677.651,41	0,00	5.432.868,53	0,00	5.104.572,02	0,00	5.644.472,65	0,00
ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ 8 (εκτός 85)		2.979.536,98	2.181.003,95	2.582.105,46	1.192.831,55	1.624.184,77	1.244.014,69	2.137.186,05	1.539.634,13	2.356.228,53	1.646.154,16	1.686.464,66	990.839,42	1.893.866,49	1.000.474,17
ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ 8		3.234.536,98	2.181.003,95	3.518.116,16	1.192.831,55	3.784.184,77	1.244.014,69	6.814.837,46	1.539.634,13	7.789.097,06	1.646.154,16	6.791.036,68	990.839,42	7.538.339,14	1.000.474,17
911	Απθθεματικό	134.240,90	0,00	382.227,60	0,00	12.784,13	0,00	224.295,68	0,00	33.791,46	0,00	287.072,08	0,00	58.945,46	0,00
ΣΥΝΟΛΟ ΟΜΑΔΑΣ 9		134.240,90	0,00	382.227,60	0,00	12.784,13	0,00	224.295,68	0,00	33.791,46	0,00	287.072,08	0,00	58.945,46	0,00
ΣΥΝΟΛΑ (εκτός 85 & 9)		22.184.312,43	8.997.619,28	27.439.890,83	9.615.293,47	35.478.702,03	9.748.758,95	22.927.920,30	7.838.368,20	14.499.762,24	9.480.852,49	14.655.645,13	6.837.690,47	14.079.616,96	6.823.318,41
ΣΥΝΟΛΑ		22.573.553,33	8.997.619,28	28.758.129,13	9.615.293,47	37.651.486,16	9.748.758,95	27.829.867,39	7.838.368,20	19.966.422,23	9.480.852,49	20.047.289,23	6.837.690,47	19.783.035,07	6.823.318,41

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βραχάτη, Ε.Μ. (2011), *Συγκριτική οικονομική ανάλυση εγκεκριμένου προϋπολογισμού πέντε (5) ομοπληθυσμιακών δήμων*, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.

Γκίκας, Δ. (2002), *Η ανάλυση και η χρήση των λογιστικών καταστάσεων*, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.

Γκέκας Ρ., Μήτσου Κ. (2008), *Η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των ΟΤΑ*, Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Μάρτιος 2008, Εκδόσεις ΚΕΔΚΕ.

Θεοδώρου, Ι. (2015), *Τα Έσοδα των Δήμων & Κοινοτήτων*, Έκδοση ιδίου, Θεσσαλονίκη.

Θεοδώρου, Ι. (2015), *Τα Έσοδα των Δήμων και Κοινοτήτων*, Έκδοση ιδίου, Θεσσαλονίκη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, (2017), *Ανάλυση των Οικονομικών στοιχείων των Καλλικρατικών Δήμων και της πορείας τους προς τη λογιστική του δεδουλευμένου*, Ειδική έκδοση IOBE, Αθήνα.

Καραναστάσης, Μ. (2001), *Πρακτική Εφαρμογή του διπλογραφικού συστήματος των Δήμων και Κοινοτήτων*, Εκδόσεις Καραναστάση, Αθήνα.

Μακρυδημήτρης, Α. (2008), *Δημόσια Διοίκηση, Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

Μπίλια, Α. (2010), *Οικονομική ανάλυση προϋπολογισμού ΟΤΑ α' βαθμού και των αποτελεσμάτων εκτέλεσης αυτού, με τη χρήση χρηματοοικονομικών δεικτών. μελέτη περίπτωσης: Δήμος Κιλκίς*, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.

Νιάρχος, Ν. (2004), *Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων*, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.

Νικολόπουλος, Κ. (2009), *Προϋπολογισμός ΟΤΑ Α' βαθμού: Κατάρτιση-Ψήφιση-Ανάλυση-Εκτέλεση*, Έκδοση ιδίου, Χαλκίδα.

Σαββαΐδου, Κ. (2009), *Οικονομική Διοίκηση και Διαχείριση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Συνήγορος του Πολίτη, (2018), *Έσοδα Δήμων και Κράτος Δικαίου*, Ειδική έκθεση, Αθήνα.

Τσαμίλης, Ε. (2011), *Ανάλυση προϋπολογισμού ΟΤΑ Α' βαθμού, των αποτελεσμάτων εκτέλεσης αυτού και του ισολογισμού με τη χρήση χρηματοοικονομικών δεικτών. Μελέτη περίπτωσης Δήμος Θηβαίων*, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.

Νομοθεσία

Ν.3463/2006 (ΦΕΚ 114 Α'), *Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α'), *Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Ν.455/18 (ΦΕΚ133 Α'), *Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Πρόγραμμα «Κλεισθένης Ι»*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Ν.4111/2013 (ΦΕΚ 18 Α'), *Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις, Τροποποιήσεις του Ν.4093/2012*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Π.Δ.315/1999 (ΦΕΚ 302 Α'), *Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού)*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Β.Δ.17-5/1959 (ΦΕΚ 114Α'), *Περί Οικονομικής Διοίκησης και Λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Ν.4270/2014 (ΦΕΚ 143 Α'), *Αρχές Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Εποπτείας (Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - Δημόσιο Λογιστικό και άλλες Διατάξεις*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

N.4172/2013 (ΦΕΚ 167/Α), *Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν.4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Π.Δ. 54/2018 (ΦΕΚ 103/Α), *Ορισμός του περιεχομένου και του χρόνου έναρξης της εφαρμογής του Λογιστικού Πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

ΚΥΑ 7028/2004 (ΦΕΚ 253 Β'), *Καθορισμός του τύπου του προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

ΦΕΚ 697 Β'/20.03.2018, *Τροποποίηση της Απόφασης με αριθμό 6519/31.07.2012 (ΦΕΚ 2230/Β'/31.07.2012) και θέμα «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού – Κατοικιών 2011*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

ΦΕΚ 2128 Β'/22.09.2011, *Έγκριση Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Ακτίου Βόνιτσας*, Εκδόσεις Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα.

Διαδικτυακοί τόποι / Ιστοσελίδες

Δήμος Ακτίου Βόνιτσας (2018), *Παρουσίαση του δήμου*, [Online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.aktiovonitsa.gov.gr/el/node/4> [Πρόσβαση 13 Ιουλίου 2018].

ΔήμοςNet (2018), *Δαπάνες ΟΤΑ – Έσοδα ΟΤΑ – Προϋπολογισμός*, [Online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση : <https://dimosnet.gr> [Πρόσβαση 10 Ιουλίου 2018].

Καραγιάνης - Ειδικοί οικονομικοί λογιστικοί σύμβουλοι ΟΤΑ, *Γενικά θέματα προϋπολογισμού - διαδικασία σύνταξης – ψήφισης*, [Online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.karagilanis.gr/oikonomika/proypologismos.html> [Πρόσβαση 10 Ιουλίου 2018].

Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, *«Θηλιά» οι οφειλές 800 εκατ. ευρώ στους δήμους*, [Online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.tovima.gr/2017/09/23/society/thilia-oi-ofeiles-800-ekat-eyrw-stoys-dimoys> [Πρόσβαση 23 Αυγούστου 2018].